

СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА ● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ ● ГОДИНА X ● БРОЈ 98 ● МАРТ - АПРИЛ 2024. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ДРАГАН ВОБЕВИЋ, НАЧЕЛНИК МРКОЊИЋ ГРАДА
Улагањем у младост
настојимо поправити
демографску слику

СТЕФАН КРКОБАБИЋ, ШЕФ ПОСЛАНИЧКЕ ГРУПЕ ПУПС
Грађани препознају да
будућност Србије зависи
од развоја српског села

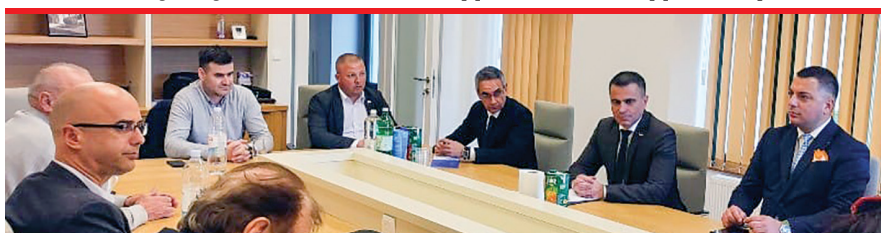
ОБИЉЕЖЕНО 25 ГОДИНА ОД ПОЧЕТКА ЗЛОЧИНАЧКЕ НАТО АГРЕСИЈЕ НА НАШУ ЗЕМЉУ

ВУЧИЋ: Нико не може да нам одузме право да живимо за своју земљу и волимо слободу!

У ГРАЧАНИЦИ ОБИЉЕЖЕНО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ОД МАРТОВСКОГ ПОГРОМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ
**ДАН КАДА СУ ПРЕД ОЧИМА ЧИТАВОГ СВИЈЕТА У ПЛАМЕНУ
МРЖЊЕ НЕСТАЈАЛИ ВИЈЕКОВИ НАШЕГ ПОСТОЈАЊА**

МИНИСТАР ЂОРЂЕ МИЛИЋЕВИЋ У РАДНОЈ ПОСЈЕТИ ДАЛМАЦИЈИ

Србима потребан старачки дом у Книну,
вртић у Кистањама, цистерна у Ервенику...

ПРИЧЕ ИЗ КОЛОНЕ
СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЊЕ
САРАЈЕВСКИХ СРБА

Да ли је
кофер био
спакован или
нераспакован?

ВУЧИЋ: Нико не може да нам одузме право да живимо за своју земљу и волимо слободу!

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

САРАДНИЦИ:
Драган Башовић
Боро Ркман (Хрватска)

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница
Наташа Дробац

АДРЕСА:
Отона Жупанчича 14,
Нови Београд

ДОПИСНИШТВО:
Булевар ослобођења 26, Нови Сад

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 10.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ИЗРАДУ ОВОГ БРОЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Поштанска штедионица
- Општина Петровац на Млави
- Општина Мркоњић Град

Савез Срба из региона одао признање Арноу Гујону

Арно Гујон, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, добио је златну Плакету Савеза Срба из региона коју му је уручио Миодраг Линта, председник овог Удружења.

Линта је рекао да се признање Гујону уручује за исказани допринос јачању саборности и јединства српског народа, за посвећени рад и бригу о нашој дијаспори и о Србима у региону и за подршку листу *Српско коло*, који се бесплатно дијели грађанима Србије, родом и поријеклом с подручја 8 држава региона.

– Задовољство нам је што је на челу Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону човјек који показује посвећеност у жељи да се унаприједи положај Срба у региону

и посебно памтимо неколико његових акција. Једна од њих је кампања за информисање грађана с подручја БиХ да им се помогне у очувању и заштити њихове имовине као и бројне посјете региону и конкретна помоћ нашим људима који живе у тешким околностима – истакао је Линта.

Гујон се захвалио на признању и рекао да је проблемима Срба у региону приступио на исти начин као претходно проблему Срба на Косову и Метохији, пуног срца и уз велики труд.

– Покренули смо много пројеката за помоћ Србима у региону и подржали многа удружења. Драго ми је што су резултати видљиви, а ово признање даје ми мотивацију за даљи рад – изјавио је Гујон.

ПРОТЕСТ МЈЕШТАНА СРПСКОГ НАСЕЉА ГОРЊА БРИЈЕСНИЦА

Трећи пут поломљен крст – симболична пријетња

Због рушења крста на моливишту некадашњи мјештани српског насеља Горња Бријесница, у општини Лукавац у Федерацији БиХ, окупили су се на мирном протесту изразивши своју забринутост због овог вандалског чина, јавља РТРС.

Кажу, лоша је то порука повратницима, иако није једина.

Траже помоћ надлежних у откривању починилаца и заживљавању повратка.

На мјесту гдје је био подигнут крст остао је само поломљени дрвени стуб.

Ово је трећи пут да га руше и односе бестрага.

Пријератни становници Бријеснице Горње огорчени су оваквим поступком, али одустати неће.

Лазо Трипуновић, члан Завичајног удружења Горња Бријесница истиче да је овим чином упућена ружна порука нормалним људима.

– Поново ћемо поставити крст са надом да ће починиоце стићи рука правде.

Због лоше безбједности и услова живота повратак у Горњу Бријесницу је потпуно изостао. До 1999. године куће су биле добро очуване, али су потпуно девастиране.

Од некадашњих 57 мјештана овог села само је Радомир Ми-

лић започео обнову куће коју користи викендом, али не искључује могућност и да се трајно врати на своје огњиште.

– Ово је наша земља и тешко је гледати како руше наша обиљежја.

Расељени мјештани овог села су у највећој мјери нови дом пронашли у оближњим општинама Петрово и Вукосавље.

Начелник општине Петрово Озрен Петковић и начелник општине Вукосавље Борислав Ракић дошли су да подрже некадашње мјештане. Изразили су наду да је вандалски чин дјело појединца, а не неке организоване групе.

Троје Срба повратника са овог подручја од раније се воде као нестали. Једно лице подлегло је повредама задобијеним од премлаћивања. Чести су напади на повратнике, као и провокације локалних ловаца што улива несигурност међу повратнике.

Председник МЗ Тумаре Љубиша Мијатовић истиче да је више повратничких породица се одселило што је недопустиво. Некадашњи мјештани села су чврсто ријешени да поново подигну крст, као и надстрешницу којом би се створили кавки-такви услови и охрабрење за повратак.

Српским повратницима у кантону 10 ни марка за инфраструктурне пројекте

Српске повратничке општине су Федерацији остале су без средстава Министарства за људска права и избјеглице БиХ. Дрвар, Гламоч, Грахово и Босански Петровац пријавиле су на конкурс Министарства више пројеката, али ниједан није одобрен.

Конкурс је био намијењен за обнову и изградњу комуналне и социјалне инфраструктуре и електрификацију. Све то је неопходно српским повратничким општинама, али средства нису добили. Повратници су разочарани. Истичу да овакве одлуке нису логичне, али да то није први пут да се дешава.

Дрвар, Грахово, Гламоч и Босански Петровац симбол су повратка у цијелој БиХ, кажу у петровачком Центру за подршку повратницима.

– У Босанском Петровцу постоје села која немају електричну енергију. Очигледно је да о тим људима тамо негдје у Сарајеву више нико и не брине. Вјероватно је то њима и далеко, па и не мисле како је тим људима и како они проживе и зиму и лето – каже директор Центра за подршку повратницима Немања Давидовић.

Српске повратничке општине су на конкурс пријавиле више пројеката у вриједности од скоро два милиона марака. Кажу да је то једна од ријетких при-

лика да конкуришу за средства за инфраструктуру.

– Прошле године та сума је била 25 хиљада, годину прије тога 50 хиљада марака. Дакле, нисмо очекивали значајну и велику помоћ, али смо очекивали симболичну помоћ, да знамо да Министарство на нивоу БиХ води бригу о повратницима и расељеним на нивоу цијеле БиХ – навела је начелница општине Дрвар Душица Рунић.

Њене ријечи је потврдио и Урош Ђуран, начелник општине Грахово.

– Од неких људи који су били у Комисији сазнали смо да би требао да буде расписан нови јавни позив и да се ту пријавимо, те да ћемо ту, наводно, проћи са нечим – каже Ђуран.

Ове општине нису биле приоритетне за 2023. годину, јер су за њих раније издвојена значајна средства, истичу у Министарству за људска права и избјеглице у Савјету министара. Одлуку о томе коме ће средства бити додијељена доноси комисија у којој су представници Влада Српске и Федерације и Савјета министара.

– Овакав састав комисије обезбјеђује да се одлуке доносе плански, системски и у складу са пројектима који се проводе на терену у оквиру других пројеката, на међународном, ентитетским и локалним нивоима, а у циљу ефикаснијег провођења обавеза из Анекса 7 – наводе у Министарству за људска права и избјеглице.

У српским повратничким општинама страхују да ће небрига Федерације и нивоа БиХ према повратничком становништву довести до иселавања. **РТРС**

ПРЕДСЈЕДНИК СРБИЈЕ У ПРОКУПЉУ НА ОБИЉЕЖАВАЊУ ДАНА СЈЕЋАЊА НА ЖРТВЕ СТРАДАЛЕ ОД НАТО АГРЕСИЈЕ ПРИЈЕ 25 ГОДИНА

ФОТО: ДИМИТРИЈЕ ГОЛЛ / ПРЕДСЈЕДНИК РС

Вучић: Нико не може да нам отме право да живимо за своју земљу и волимо слободу!

У присуству председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића и председника Републике Српске Милорада Додика, вечерас је у Прокупљу одржана централна манифестација обиљежавања Дана сјећања на страдале у одбрани од НАТО агресије на нашу земљу 1999. године.

Комеморативној академији на Тргу топличких јунака присуствовали су потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Скуп је започео поменом страдалима у НАТО агресији, који је служио Његова Светост патријарх српски Порфирије са владикама и свештенством и минутом ћутања којом је одата пошта жртвама.

НЕ ПРИСТАЈЕМО НА КОМАДАЊЕ СРБИЈЕ

Председник Вучић у свом обраћању нагласио је да је прва НАТО бомба која је убила српског војника пала баш у Прокупљу и убила Бобана Недељковића. Он је додао да су га „убили зато што су хтјели да нам униште отаџбину, да нам униште Србију, да је раскомадају и мисле да су у томе успјели“.

– Прошло је 25 година, још не дамо и не пристајемо на комадање Србије. Има један мали народ у Европи, у једној малој земљи, на једној малој територији, који се и даље поносно и достојанствено држи, који не пристаје на окупацију и наређења са стране. Један мали, али поносан народ који хоће будућност за себе и своју дјецу, онако како су је негови људи одредили и определијели – поручио је председник Вучић.

Председник Србије рекао је да је посетио породицу мале Бојане, која је најмлађа жртва, беба, коју је НАТО убио и додао да „све то боли и 25 година касније“ и да није питање само нашег бола, већ питање онога што су зликовци урадили покушавајући да нам и данас објасне да су били приморани.

– Ове године, више него претходних, навалили су да нам објасне да је то било потребно, да је било због нас, да су то урадили како би Србија кренула напријед, ишла у будућност. Потом нам кажу како вјерују

да ће Србија и Косово заједно да гледају у будућност и хоће да нам кажу да не жале и да су „свој прљави посао комадања Србије“ обавили. Моје је да им као председник Србије кажем – нисте. Јачи је овај народ и јача је Србија него што мислите. Одупираћемо вам се док дишемо, одупираћемо вам се јер не можете да нам укинете слободу. И ваздух можете да нам укинете, слободу вам нећемо дати, јер волимо Србију, живимо за Србију и никада нећемо добровољно пристати да нам узмете Косово и Метохију, да нам нестане наша Србија – поручио је председник Вучић.

Он се запитао ко смо и шта смо ми без Србије и поручио да нисмо нико и ништа, да смо бића која дишу и ништа више од тога те додао да је наша обавеза да не заборавимо нашу убијену дјецу ни наше јунаке. – Ми их никада нећемо заборавити. Њихови животи су уткани и уклесани у камен будућности Србије. Без њих ми смо ништа и то никада не смијемо да заборавимо – поручио је председник Вучић.

Обраћајући се окупљенима, истакао је да се много тога урадило и да ће много тога тек бити урађено, да ће се живјети боље, и да ћемо наћи начина да се изборимо са свим економским потешкоћама упркос ратовима.

Он је поручио да нећемо у НАТО никада, да ћемо да штитимо своју војну неутралност.

– Не можете да нам отмете право да живимо за своју земљу, право да волимо слободу. И овдје на Тргу топличких јунака, а Топлица је дио јуначке Србије, са којим ни један други дио Србије не може да се пореди јер је увијек давала највише јунака, једино овдје у Топлици нико никада није питао колика је цијена слободе, овдје су нам највећи јунаци и овдје вам данас кажем – мала Србија бориће се истином, чашћу, знањем, свим што има и свим чиме располаже да сачува своју територију, да сачува свој народ, своју будућност. Резервну отаџбину немамо. Волимо те отаџбину наша и никоме те нећемо дати – нагласио је председник Вучић.

Председник Републике Српске Милорад Додик истакао је да је поносан на Србију и српски народ јер су се послје НА-

ТО бомбардовања издигли и да се Србија изградила и да Србија поручује да смо наставили да живимо.

– Србија се изградила у последњих 12 година под руководством председника Александра Вучића, у тој мјери да је данас стабилна и сигурна земља за све њене људе, без обзира на нацију и народ, да је данас Србија уважена у региону, да је данас Србија уважена и на глобалном нивоу. Мала у односу на друге, али довољно снажна са својим карактером да иде даље. И да не носи мржњу у себи, али да никада не заборави и да никада, бар што се мене тиче, не опрости – нагласио је председник Републике Српске.

ДОДИК: БЕЗ СЛОБОДЕ НЕМА ЖИВОТА

Председник Додик је рекао да је поносан на оно што је Србија, упркос свему, успјела, а с њом и Република Српска.

– Остали смо достојанствени, слобо-

ЛИНТА: ПОНОСНИ НА ХЕРОЈЕ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је НАТО агресија на Србију и СР Југославију представљала најгрубље кршење међународног права и опасан преседан. Агресија НАТО-а извршена је без одобрења Савјета безбједности Уједињених нација. Линта подсјећа да рат на Косову и Метохији није почео 1999. године, већ 1997. и 1998. терористичким нападима ОВК и отмицама, мучењима и убиствима недужних цивила. НАТО агресија није било спроведена да би спријечила некаква хуманитарну кризу, већ је учињена са циљем да се отме дио територије наше државе.

– Не смијемо никад да заборавимо хиљаде невиних жртава. На овај дан одајемо почаст и дубоко поштовање према војницима и полицајцима који су дали животе и дијелове тијела у борби за слободу наше отаџбине и народа. Србија треба да увијек буде поносна на борце који су херојски бранили своју земљу од агресије 19 чланица НАТО пакта.

НИСАМ УПОЗНАЛА ОЦА И СЕСТРУ

Окупљенима се обратила и Анђелка Тошковић, сестра једанаестомјесечне Бојане Тошковић, најмлађе жртве у НАТО агресији. Анђелка је рођена током бомбардовања, а у агресији НАТО-а је изгубила и оца.

– Прошло је 25 година откад су мог оца и моју сестру однијеле птице и они су напустили овај свијет. Ја их нисам упознала. Била сам у мајчиној утроби те тужне вечери 11. априла 1999. године. Била је Велика субота. Моја породица се спрема за наш велики празник, Васкрс. Требало је да то буде њихов први заједнички празник. Али нико није ни слутио да ће бити последњи и да ће сваког следећег бити кнедла у грлу моје мајке и сузе на њеном лицу. Тако је и сада, послје 25 година. Вријеме пролази, али ране не зарастају – рекла је Анђелка изражавајући захвалност Републици Србији због његовања сјећања на све жртве НАТО агресије 1999. године и што не дозвољавају да изблиједи сјећање на бол наших људи.

дарски народ. Наша слобода је најважнија ствар нашег живота и нашег идентитета. Заједно са нашом вјером, заједно са нашом крсном славом, нашим писмом, језиком. Свим оним што чини наш народ посебним. Ми не желимо никоме другоме и другачијем никакво зло. Желимо да живимо у миру. Желимо да тај мир траје за сваког подједнако – поручио је председник Републике Српске Милорад Додик.

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ: НАРОД СЕ НИЈЕ ОДРЕКАО БОГА

Патријарх Порфирије, у својој бесједи, истакао је да смо се у овај, за српски светосавски народ, завјетни дан и час сабрали да молитвом Богу, који је љубав и који пребива у љубави, посвједочимо своју неодступну определијеленост да будемо на страни љубави, а не мржње, на страни мира, а не рата, правде, а не тираније, истине, а не лажи, невиних, а не злочинаца.

– Истини за вољу и једна и друга димензија људског испољавања прије 25 година претворила је ову грудву земље у свјетску позорницу, на којој се по ко зна који пут потврдила древна истина – како је човјек велик само кад је човјек и како је бездушан кад се определијели за античовјештво. Срећан сам човјек, радостан као православни Србин, благословен као свештеник, јер никакав ултиматум није поколебао мој народ да одустане од љубави Бога и ближњег – рекао је патријарх Порфирије.

Прокупље је изабрано за мјесто одржавања централне манифестације јер је у том граду, у 19.55 часова, на данашњи дан прије четврт вијека почело бомбардовање Савезне Републике Југославије, ракетирањем касарне у коме је страдао војник Бобан Недељковић, прва жртва НАТО агресије. Бомбардовање СРЈ трајало је 78 дана, до 10. јуна 1999. године.

Централној манифестацији у Прокупљу присуствовали су, министри у Влади, народни посланици, представници институција Републике Српске, чланови Владе Србије, чланови колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, представници Града Прокупља и топличких општина, вјерских заједница, дипломатског кодра, породице страдалих и бројни грађани.

У ГРАЧАНИЦИ ОБИЉЕЖЕНО ДВАДЕСЕТ ГОДИНА ОД МАРТОВСКОГ ПОГРОМА

Сјећање на дан када су пред очима читавог свијета у пламену мржње нестајали вијекови нашег постојања

Централно обиљежавање двадесетогодишњице Мартовског погрома на Косову и Метохији одржано је у недељу 17. марта 2024. године у Грачаници. Окупљање представника власти и грађана почело је у Манастиру Грачаница гдје је пострадалима служен помен, наставило се шетњом главном улицом Грачанице и полагањем бијелих ружа на споменик МИСИНГ, откривањем споменика жртава Мартовског погрома и свечаном академијом.

Епископ рашко-призренски Теодосије казао је да је Погром остао дубоко урезан у српско колективно памћење као један од најтужнијих тренутака наше историје. Владика је подсјетио на страдања људи, на спаљене домове, српске вјерске објекте.

– Циљ насилника био је да се избришу вијекови нашег постојања и наше преостало становништво заувјек протјера са својих огњишта. Тешко је видјети, да уочи ове годишњице, они који данас држе власт у Приштини, овакав злочин, који је јасно и недвосмислено осудио читав свијет, карактеришу као насиље Срба над мирним албанским демонстрантима, злоупотребавајући тиме несрећно страдање троје албанске дјеце у ријеци као оправдање за касније почињена злочина. Такве neodговорне изјаве оних који су у самом врху приштинских власти не само да показују су-

ФОТО: ЕПАРХИЈА РАШКО-ПРИЗРЕНСКА

штинско одсуство људске свијести и савјести, већ су ново цртање мета Србима и нови позив на етничку мржњу и насиље – истакао је владика Теодосије.

Предсједник Српске листе Златан Елек рекао је да су те 2004. године албански екстремисти покушали да затру све што је српско.

– Како тада, тако и сада, најжалост, све се дешавало пред очима међународне заједнице. Сви су нијемо посматрали убијање срп-

ских цивила, паљење српских кућа и протјеривање на хиљаде Срба – казао је Елек.

На академији су говорили у име Канцеларије за КиМ Милена Парлић, начелник Косовског управног округа Срђан Поповић, али и протјерани Срби из Косова Поља и Обилића, као и др Драган Перић који је у та три дана насиља са групом лекара пружао помоћ рањеним и претученим Србима у грачаничкој болници.

Свечаној академији претходило је откривање спомен-обиљежја пострадалима Србима у насиљу Албанаца прије 20 година. Споменик је рад вајара Бранислава Ристића.

Замјеница директора Канцеларије за КиМ Душица Николић казала је да је циљ откривања спомен-обиљежја пострадалима у Мартовском погрому његовање културе сјећања на најтежи дан српског страдања на КиМ.

– Камен са српске Шар планине симбол је снаге нашег народа да издржи тешка времена и голготу коју годинама пролази, али и некажњеног злочина већ 20 година. Ове жртве и њихове породице очекују да се њихове убице коначно приведу пред лице правде – рекла је Николић.

Директор Музеја жртава геноцида у Београду Дејан Ристић казао је да је Мартовски погром један од најдраматичнијих догађаја читаве наше многовијековне националне историје.

– Тада је отјелотворена мржња која је за свега неколико сати одузела животе немалог броја наших недужних сународника, протјера-

ла више од 4.000 људи, уништила неколико десетина наших светиња и на стотине домова. Био је то дан када су пред очима читавог свијета у пламену мржње нестајали вијекови нашег постојања и трајања – рекао је Ристић.

ПОМЕН СТРАДАЛИМА У МАНАСТИРУ ГРАЧАНИЦА

Помен жртвама Мартовског погрома 2004. године у Манастиру Грачаница служиле су владике рашко-призренски Теодосије, будимљанско-никшићки Методије и новобрдски Иларион. У својој бесједи вјерницима владика Иларион је рекао да се на овај дан сјећамо свих невино побијених Срба.

– Златибора су убили злочинци наочиглед породице, супруге његове. У Гњилану је страдао Бобан, касније је и његова мајка преминула. У Митровици су убијени Јана и Боровоје. У селу Драјковце отац и син. Ненад је пострадао у Липљану. Морамо да будемо увијек свјесни да је пут којим идемо пут подвига, пут страдања и то на различитим нивоима – казао је владика Иларион.

ПАРАСТОС И ПОЛАГАЊЕ ВИЈЕНАЦА У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ

Парастосом и полагањем вијенаца на споменик *Истина* надомак моста на Ибру у сјеверном дијелу Косовске Митровице обиљежено је 20 година од погрома српског становништва на Косову и Метохији 2004. године. Парастос је служио протојереј Радослав Јанковић, уз присуство породица страдалих, представника

локалне самоуправе, представника Српске листе, Канцеларије за Косово и Метохију и грађана.

НЕДЈЕЉА СЈЕЋАЊА У ГРАЧАНИЦИ

Уочи годишњице Мартовског погрома Дом културе *Грачаница* и Галерија умјетности Приштина низом догађаја још једном су подсјетили на овај трагичан догађај. Програм је конципиран као својеврсна недјеља сјећања под називом: *Појром – Најрађени злочин*. Тако су заинтересовани имали прилике да присуствују двијема изложбама. Прва је изложба фотографија чији су аутори новинари Живојин Ракочевић и Горан Аврамовић, као и Епархија рашко-призренска. Изложба је својеврсно свједочење о злочину који се догодио током тродневног погрома Срба 2004. године. На фотографијама се виде посљедице страдања, запаљене цркве и манастири, запаљене куће, школе, институције... Друга је изложба слика под називом *Јесен у Призрену*. На ликовној колонији у Манастиру Свети Архангели већ девету годину заредом окупљају се сликари из Србије и региона и стварају на тему Душановог града, цркава и манастира Косова и Метохије. Поменути колонија је директна подршка обнови уништеног наслеђа на којој умјетници обнављају и чувају сјећање на прошлост и богато српско културно наслеђе. Изложбу је отворио игуман Манастира Свети Архангели отац Михаило.

Трибина посвећена Мартовском погрому је такође била дио обиљежавања годишњице погрома и на њој су говорили проф. др Владан Виријевић, историчар Стефан Радојковић, директор Архива КиМ Марко Марковић. Професор Виријевић је говорио о страдању Срба у марту 2004. године рекао да ти догађаји нису ту да би чували културу сјећања, већ културу бола.

Он је, у историјском контексту, мартовско насиље упоредио са *Варшоломејском ноћи* из 1572. године, дешавањима под именима *Ноћ дутих ножева* и *Кристалина ноћ* јер, према његовим ријечима, сви су повезани религиозном, односно идеолошком компонентом.

– То је била борба за животни простор. Циљ је био етничко чишћење територије. То осјећамо на својим плећима и данас у енклавама и сјеверно од ријеке Ибар. Тај процес страдања и коначног рјешења овог питања добија на акцелерацији и иде ка негативном смјеру – казао је професор Виријевић. У оквиру недјеље сјећања приказан је и филм *Мрак* редитеља Душана Милића.

ЛИНТА: ПЛАНИРАНО ЕТНИЧКО ЧИШЋЕЊЕ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је планско етничко чишћење које се десило прије 20 година било само наставак етничког чишћења српског народа из 1999. године. Трагична је чињеница да се протјеривање српског народа 17. и 19. марта 2004. године десило у присуству међународних представника и међународних оружаних снага под водством НАТО пакта.

Западни дио међународне заједнице је прећутно дозволио албанским екстремистима да током три дана етнички очисте девет села и шест градова, убију 16 Срба, повриједе стотине и протјерају више од 4.000 Срба и униште више од 1.000 кућа, цркава, манастира и светиња. У организованом насиљу према Србима учествовало је, према процјенама полиције Уједињених нација, више од 50.000 Албанаца.

Чињенице јасно показују да Мартовски погром Срба 2004. године није била спонтана реакција албанских екстремиста на несрећни случај давања албанских дјечака у ријеци Ибар, за шта су лажно окривљени Срби. У питању је била добро планирана и припремана акција с циљем довршења етничког чишћења српског народа са читавог подручја Косова и Метохије и уништавања имовине и српског културног и духовног наслеђа.

За подметање пожара, пљачку, уништавање приватне и црквене имовине, убиства Срба и остала кривична дјела у суштини нико није одговарао. Већина је у кривичним поступцима ослобођена, а онима који су осуђени изречене су им симболичне казне. Кључни разлог јесте чињеница да на Косову и Метохији не постоји владавина права, као и двоструки стандарди Запада. Поред тога, протјерани Срби се нису вратили на своја огњишта јер у Приштини не постоји политичка воља.

ТИЗИ

tizi.posted.co.rs

1921

БАНКА
ПОШТАНСКА
ШТЕДИОНИЦА

Најдуже се знамо

ТРАНСФЕР НОВЦА ИЗ ИНОСТРАНСТВА У Србију

НОВАЦ ИЗ ИНОСТРАНСТВА
ВАМ ЈЕ ИСТОГ ТРЕНА ДОСТУПАН
НА ВАШЕМ РАЧУНУ

ТРАНСФЕР НОВЦА УЗ АПЛИКАЦИЈУ

За више информација:
Контакт центар 011 20 20 292
www.posted.co.rs

РИЈЕЧ ПОРИЈЕЧ СА СТЕФАНОМ КРКОБАБИЋЕМ, НАРОДНИМ ПОСЛАНИКОМ И ШЕФОМ ПОСЛАНИЧКЕ ГРУПЕ ПУПС

НАША ОМЛАДИНА ЈЕ ПРЕПОЗНАЛА ПОТЕНЦИЈАЛ СРПСКИХ СЕЛА ОД ЧИЈЕГ РАЗВОЈА ЗАВИСИ И БУДУЋНОСТ ДРЖАВЕ

Стефан Кркобабић, шеф посланичке групе Партије уједињених пензионера, пољопривредника и пролетера Србије – Солидарност и правда (ПУПС) у разговору за *Српско коло* истиче да живимо у времену у коме се млади људи морају прилагођавати новонасталим околностима. У том контексту сматра да је село ослонац опстанка српске државе. Вјерује да неће још дуго 145.000 празних сеоских кућа зврјати празно. Вјерује у бољу будућност, јер у српском селу неће више нужно живјети само пољопривредници, већ ће због развоја информациононих технологија постати избор бројним запосленицима из овог сектора, као и многим другим људима који посао могу радити од куће, а који желе да побјегну од градске вреве и подижу породицу у мањим срединама у природном окружењу.

Сходно називу партије чији је члан глашава да је сваки пензионер заслужио да проживи достојанствену старост, како људи који су свој радни вијек радили у Србији, тако и они који су прогнани са својих вијеконних огњишта.

● **Долазите из познате и угледне породице. Да ли је тешко бити син и унук људи који су већ деценијама веома познати на српској политичкој сцени?**

– Најприје бих искористио прилику да Вам се захвалим на прилици да говорим за *Српско коло* као новине које чувају и афирмишу наслеђе српског народа у цијелом нашем региону. У животу сам се увијек водио мишљу да је сваки човек непоновљива и аутентична појава и да, као такав, треба да изграђује сопствену личност и њено достојанство и интегритет. Увијек сам био и бићу поносан на своју породицу, а када кажем породицу, не мислим само на оца и дједа, већ и на мајку, баку и остале њене чланове који су ме васпитавали на најбољи могући начин, преносећи на мене вриједности које не само да су својствене српском народу, већ и цијелом човјечанству, попут правичности, солидарности, осјећаја за опште добро и на томе ћу им вјечно бити захвалан. Ниједном младом човјеку у Србији данас није лако, без обзира на његово поријекло или професију којом се бави, јер живимо у временима

која готово свакодневно са собом доносе муњевите промјене цјелокупне друштвене парадигме и неслућене технолошке напретке. Ријеч је о глобалним процесима који се тичу и Србије као дијела „глобалног села“. Стичем утисак да је генерација наших дједова и очева будућност дјеловала далеко предвидљивије када су били млади, него нама данас, и то је реалан изазов са којим се суочавамо. Данашње вријеме тражи знања, вјештине и способност брзог прилагођавања, то важи не само за политику коју сам одабрао за свој животни позив, већ и за практично сваку другу професију. Породица је нешто што нам је дато, то не можемо бирати, њено наслеђе је дио нас самих и од тога не можемо и не требамо бјегати, али у свему што сам до сада радио трудио сам се да утиснем свој лични печат, притом не посматрајући моје породично наслеђе ни као терет, ни као бољу стартну позицију.

● **И сами припадате млађој популацији. Како бисте оцијенили заинтересованост младих за живот на селу? Како тече програм додјеле сеоских кућа?**

– Интересовање је огромно и то у свим дијеловима наше земље, од Бачког Петровог Села, које је рекордер са 82 усељене куће, до Жељуше код Димитровграда.

Просјек година оних који су добили сеоске куће од Министарства за бригу о селу Владе Републике Србије је испод 30 година. Говоримо о укупно више од 10.000 људи који су добили кров над главом у преко 2.700 додјелих сеоских кућа, од којих је 3.500 дјецe. Програм се развија веома добро, имамо пуну подршку председника Србије Александра Вучића и Националног тима за препород села Србије сачињеног од најеминентнијих научника, професора, академика, али и грађана који су препознали квалитет и значај овог програма. Тај значај се не исцрпљује само у економском и социјалном моменту, он има далекосежне привредне, политичке, али и безбједносне посљедице, јер инсистирамо на томе да је посебну пажњу потребно посветити пограничним брдско-планинским селима која чувају наше границе. Велики успјеси су постигнути у посљедње три године, а Министарство за бригу о селу наставља да ради истим темпом и пуном паром. Нових сто кућа је спремно за усељење и све смо ближе јубиларној 3.000-тој додјеленој бесплатној сеоској кући. Многи млади људи данас обављају послове од куће користећи интернет, то су инжењери, преводиоци, предавачи, продавци и добар дио истих жели да се склони од градске вре-

ве и изгради себи будућност у мирнијем и здравијем амбијенту. Наравно, свакако не мањка ни оних који желе да се баве пољопривредом, било да је ријеч о наслеђеном породичном послу, било о онима који су из градова, али су завршили пољопривредни или ветеринарски факултет и желе да своје знање и љубав према природи и животињама применију и у пракси.

● **Каква је будућност српског села?**

– Наша села имају будућност, јер село у историји Србије није само географски или административни појам, село је синоним за вриједне и радне људе у миру и ратнике у временима када је било потребно заштити нашу земљу. Изгубимо ли села, изгубићемо и државу и народ, а то је битка која је управо због те важности унапријед осуђена на нашу побједу. Као што каже наш велики пјесник Љубивоје Ршумовић – док је села и сељака, Србија ће бити јака! Имамо конкретан план за оживљавање наших села, а који се не исцрпљује само на додјели бесплатних сеоских кућа. То свакако јесте окосница наше мисије, јер желимо да населимо не 3.000, већ 145.000 празних сеоских кућа колико их данас има у нашој земљи. Међутим, ту спада и обнова сеоске путне и канализационе инфраструктуре, запуштених сеоских домова културе које желимо да претворимо у мултифункционалне објекте, затим, до сада, преко 60 додјелих бесплатних минибусева за локалне самоуправе од којих су три отишла у Косово и Метохију, али и оживљавање сеоских културних манифестација попут Михољских сусрета села који су само прошле године обухватили 1.500 села у 95 општина и градова са рекордних 200.000 посјетилаца. Коначно, мишљења сам, заједно са осталим члановима партије ПУПС – Солидарност и правда чији сам потпредседник, да је нужно да село постане уставна категорија, односно да буде препознато као такво, а не као насељено мјесто, тик уз градове у тексту Устава Републике Србије.

● **Заговарате концепт социјалног предузетништва као трећи сектор привређивања. Можете ли нашим читаоцима приближити ту идеју и да ли су на терену видљиви неки конкретни резултати?**

КРКОБАБИЋИ СУ ПО ПРЕДАЊУ БАБИЋИ СА РИЈЕКЕ КРКЕ

Бити Београђанин и поријеклом Крајишник је сасвим могуће и природно

● **Ваш покојни дјед Јован је рођен у селу Кољане у Врличкој Крајини, а Ваш отац је рођен у колонијалном селу Качарево. Можете ли нам нешто више рећи о поријеклу Ваше породице? Колико сте Ви, као рођени Београђанин, везани за завичај ваших предака?**

– Прича моје породице је прича са којом ће се поистовјетити многи наши земљаци. Дјед Јован је био дио партизанског покрета, а након рата се, продавши дио стоке и купивши за то лијепо одијело, отиснуо пут Србије у неизвјесност. Прикључио се СКОЈ-у, посветио се образовању и раду у науци, а потом и умрежавању пензионера и заштити њихових интереса што је, на неки начин, и био његов животни позив. Отац се родио у Качареву, мјесту у

коме се, попут многих крајишких колониста, дјед Јован по доласку у Србију обрео. Иначе, Кркобабићи су по предању Бабићи са ријеке Крке, по чему и носе презиме, те спадају у не тако бројну породицу. Прича о нашем поријеклу са поносом се преноси са кољена на кољено, ја сам рођен у Новом Београду гдје сам и одрастао и гдје и данас живим, али дио мене свакако припада и Кољанима и Врличкој Крајини гдје сежу моји коријени. Данас је у нашој престоници много оних који су рођени негдје у Крајини, или су им коријени одатле, свакако највише у Батајници, Котежу, Борчи, Сурчину и другим дијеловима Београда које нерјетко у шали зову „малом Крајином“. Бити Београђанин и поријеклом Крајишник је сасвим могуће, нормално и природно, то су два дијела мог бића којима се поносим, као и, увјерен

сам, сви моји вршњаци са истим „педигреом“. Оних старих Београђана је јако мало, јер је Београд мјесто које је својим политичким, економским, културним и сваки другим значајем привлачио људе из Босне, Херцеговине, Црне Горе, Далмације, Лике, Кордуна... и свако од нас је посебно поносан на свој завичај. За крај бих искористио прилику да упутим једну кратку поруку Србима Крајишницима који данас живе и раде у Србији – драги моји земљаци, Србија је била и остала ваша матица, ваша држава, а за многе од вас и сигурно уточиште. Ви сте нашу Србију обогатили не само демографски, већ и на сваки други начин, од економског до оног културног. Били сте и остаћете неизоставни дио промјена и развоја Србије у правцу просперитета, солидарности и благостања.

Увести 13. пензију и социјалну гарантовану од 100 евра

● У неким јавним наступима сте исказивали велику дозу разумијевања за проблеме прогнаних и избјеглих породица наших сународника. На страницама нашег листа често смо помињали дискриминацију држављана Србије који су пензије стекли у бившим југословенским републикама, а који су остављени из програма државне помоћи (било да је ријеч о лијековима, новчаној помоћи или пензионерској картици), коју су у разним облицима, добијали пензионери из Србије. Да ли се слажете са ставом да би пензионери који су радни вијек провели у бившим југословенским републикама, а који живе у Србији као њени држављани, требало да имају иста права као и пензионери који су тај статус стекли радећи у Србији?

– Пензионери из бивших југословенских република, а који су се силом историјских прилика обрели у Србији, су људи који су своје животе уложили у изградњу некадашње заједничке државе, њихов зној је у темељима фабрика, путева, школа, болница и свега осталог што је ницало у годинама, па и деценијама послеријатне обнове. Знате и сами колико је само њих са простора Крајине радило на изградњи Београда и других градова у данашњој Србији. То су све наши суграђани и сун-

родници за чије се побољшање положаја морамо заједнички борити. Мислим да је у посљедњих десетак година свијест о њима значајно повећана у нашем друштву, као и да држава улаже напоре да њихов положај поправи, о чему свједочи додјела бесплатних станова избјеглим лицима, колективно сјећање на прогон над Србима које је постало пракса на највишем државном нивоу и сл. Јасно је да није ни лако, ни једноставно савладати препреке које стоје на том путу, потребан је шири, међународни дијалог на ту тему, али ми се чини да се ваше жеље да се таква врста неправде исправи све више приближавају објективној реалности са којом се суочавамо и која ће изискивати конкретна рјешења. И као човек и као политичар остајем при ставу да сваки наш грађанин заслужује достојанствену старост и зато нећу одустати од идеје партије којој припадам да је не само потребно увести обавезну 13. пензију, већ и социјално гарантовану пензију, односно мјесечна примања из државног буџета, не мања од 100 евра за све наше суграђане који имају преко 65 година живота, а стицајем прилика и околности нису стекли услов за добијање класичне пензије. Ту свакако мислимо и на наше суграђане који су у ратном вихору избјегли у Србију из других бивших југословенских република.

● **Како бисте оцијенили положај жена у српском друштву? Шта би требало држава да уради како бисмо поправили демографску слику наше земље?**

– Овдје бих се надовезао на причу о гарантованој социјалној пензији. Процјена је да данас око 250.000 људи у Србији има преко 65 година живота, али не и пензију, а добар дио те популације чине жене. То су баке, мајке или сестре свих нас, то су жене које су свој радни вијек провеле не у лијености, већ у раду, често тешком физичком у сеоским срединама, које су храниле, васпитавале и образовале своју дјецу, а то су дјеца на чијим плећима данас стоји ова држава. Старе жене без пензија у сеоским срединама су данас једна од наших најрањивијих друштвених група и њихово материјално збрињавање је обавеза свих нас. Уопштено посматрано, положај жена у нашем друштву је из године у годину све бољи, поносни смо на многа права које су припаднице лепшег пола оствариле, али то су права која се морају освајати и практиковати свакодневно, то је стална борба да онима без којих нема биолошког и сваког другог опстанка наше државе и нације буде сваки даном све боље, љепше и угодније. Наша партија има своју женску мрежу која није „мртво слово на папиру“, већ актив жена који истински дјела и који се на годишњем нивоу симболично окупља сваког 8. марта. Када је ријеч о поправљању демографске слике наше земље, евидентно је да је наша држава обезбиједила никад већа примања за прво, друго, треће и свако наредно рођено дијете и то је важан моменат. Простора за побољшање свакако има, али морамо разумјети да је заснивање породице и рађање дјеце дубоко индивидуална одлука сваког од нас и да држава може само да пружи свој максимум у смислу материјалне и финансијске помоћи, али да је коначна одлука ипак на појединцу.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ПОТПИСАН СПОРАЗУМ О ОБЈЕДИЊАВАЊУ МАТЕРИЈАЛА О СРПСКИМ ЖРТВАМА У БИВШОЈ СФРЈ

Вапаји чланова породица жртава

Председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији Верица Томановић, председница Удружења страдалних Срба из Хрватске Суза Драгана Ђукић и директор Фондације *Визуелни архив српског страдања* из Бањалуке Денис Бојић потписали су Оквирни споразум за спровођење националног пројекта за српски народ на подручју бивше СФРЈ, укључујући бомбардовање 1999. године и проналажење и освјетљавање судбина киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији од 1998. до данас.

На конференцији за новинаре *Вапаји чланова породица жртава* у Медија центру, коју је организовало Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, речено је да је циљ тог споразума да се сниме сва доступна свједочанства о страдањима Срба на простору бивше СФРЈ од почетка 90-их година прошлог вијека, обједине, дигитализују и представе цијелом свијету.

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ ПРЕДСЈЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Директор Фондације *Визуелни архив српског страдања* Денис Бојић рекао је да та Фондација покушава да сниме сва могућа доступна свједочанства и све исповијести из првог лица страдалних Срба са територија земаља бивше Југославије.

– Наша идеја је да уједињени кроз организације, кроз институције, покушамо снимити свако доступно свједочанство о страдању српског народа, ма гдје да се налази припадник који може да свједочи о томе – рекао је Бојић и додао да се овај пројекат ради под покровитељством председника Републике Српске Милорада Додика.

– Од почетка ратних дешавања на простору бивше Југославије збирно је погинуло и нестало више од 50.000 Срба. Тај број подразумева укупан број свих припадника различитих војних формација, полицијских формација и цивила. Највише их је, нажалост, на територији Републике Српске – рекао је Бојић.

Он је нагласио да само на територији РС у овом тренутку живи више од 20.000 чланова породица погинулих цивила и војника, а већина њих су родитељи и супруге погинулих бораца и несталих цивила.

Председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на КиМ Верица Томановић изјавила је да то удружење слави 24 година постојања, а да подршку његовом раду дају ЕУ и УНДП.

– Од 1998. до данашњег дана траје наша трагедија, наше страдање на КиМ. Свједочи смо свакодневног насиља, хапшења без доказа и кривике, уништавања сакралних споменика, цркава и манастира, девастирања гробова. А све с циљем етничког чишћења, уништавања трагова српског десетовековног духовног постојања на тим просторима – рекла је Томановић. Она је навела да је са КиМ протјерано око 250

хиљада Срба, и поред присуства 50 хиљада војника КФОР-а.

– КФОР није истраживао отмице, илегална мјеста притвора. УНМИК је знао за трговину органима, али за монструозне злочине нико није одговарао. Од 2008. године одговорност за истраге преузима ЕУЛЕКС. Никада нисмо сазнали њихове резултате истрага, посебно о наводима наведеним у извјештају Специјалног извјештоца Савјета Европе Дика Мартија. Савјетодавна комисија за људска права УН на КиМ и Амнести Интернешенал су утврдили да су отмице и убиства била на националној основи на КиМ – истакла је Томановић.

ОХРИДСКА ДЕКЛАРАЦИЈА – МРТВО СЛОВО НА ПАПИРУ

Виши савјетник начелника Одјељења за нестала лица Комесаријата за избјеглице и миграције Републике Србије Љиљана Крстић изјавила је да, откако је питање несталих лица уврштено у дијалог Београда и Приштине, рјешавање судбине несталих лица је потпуно заустављено, а да је задњи састанак Радне групе за нестала лица Београда и Приштине одржан 16. априла 2021.

– Прошле године у Охриду прихваћена је Декларација о несталим лицима. Надали смо се да ћемо, у складу са том декларацијом, наставити са радом тамо гдје смо се прије више од три године зауставили, али је Приштина показала да то не жели – рекла је Крстић.

Она је навела да је од 2004. године формирана Радна група и да је до данас ријешено више од 1.800 случајева несталих лица, а да се још увијек 1.615 лица и српске и албанске националности води као нестало.

– И даље се још увијек у мртвачници у Приштини води око 350 НН посмртних остатака. Чекамо више од двије године да представници Приштине позову наше стручњацима да заједно са њиховим стручњацима раде на идентификацији још увијек неидентификованих посмртних остатака, гдје процијенујемо да је најмање између 70 и 80 лица српске националности у мртвачници – рекла је Крстић.

Председница Координације српских Удружења породица несталих, погинулих и убијених лица на подручју бивше Југославије Мирјана Миодраг Божин рекла је да је прошло 33 године од првих нестанака на простору бивше СФРЈ, а да се још увијек, према евиденцији Међународног комитета Црвеног крста, тражи 9.750 особа.

– Од тога 3.700 лица српске националности према подацима Комисије за нестала лица Владе Републике Србије. Потписани споразуми и протоколи се не примјењују, а Комисије за нестала лица у региону се не састају, иако је то предвиђено потписаним протоколима – рекла је Божин.

Истакла је да породице несталих и убијених траже од Владе да у књигама за основне и средње школе буде штито о страдањима Срба 90-их година прошлог вијека да српске жртве не би биле заборављене.

ШТА ДОНОСИ НОВА УРЕДБА О ПРОДАЈНОЈ ЦИЈЕНИ ПОРОДИЧНЕ КУЋЕ ИЛИ СТАНА У ДРЖАВНОМ ВЛАСНИШТВУ НА ПОТПОМОГНУТИМ ПОДРУЧЈИМА

КАКО ОТКУПИТИ СТАН У ХРВАТСКОЈ У ПОСТУПКУ СТАМБЕНОГ ЗБРИЊАВАЊА

● У поступку стамбеног збрињавања добио сам стан у Книну на кориштење и заклаучио уговор о најму. Желио бих да откупим стан. Који су услови и поступак за откуп?

Влада Републике Хрватске је недавно, тј. 28. марта 2024. донијела нову Уредбу о продајној цијени обитељске куће или стана у државном власништву на потпомогнутим подручјима којом је стављена ван снаге ранија Уредба која је била у примјени пет година. Из питања закључујем да још нисте поднијели захтјев за купњу, јер да сте га поднијели прије 5. априла ове године, када је нова Уредба ступила на снагу, поступак би се довршио по одредбама раније Уредбе.

ШТА ПРЕДВИЂА НОВА УРЕДБА

Ова Уредба се примјењује на продају обитељске куће или стана у државном власништву на потпомогнутим подручјима, тј. на подручјима посебне државне скрби Републике Хрватске дефинираним Законом о подручјима посебне државне скрби те подручјима РХ које је на темељу индекса развијености оцијењено као подручје које према ступњу развијености заостаје за националним просјеком и чији је развој потребно додатно потицати, а које је дефинирано посебним прописом или актом донесеним на темељу тога прописа.

Овом Уредбом омогућава се поновно подношење захтјева за откуп у случајевима у којима је са купцем био раскинут купопродајни уговор. Према досадашњој Уредби таква могућност није постојала па су купци са којима је раскинут купопродајни уговор стамбену јединицу могли користити као најмопримац без могућности поновног подношења захтјева за откуп. Уједно се прецизирају критерији умањења у односу на старост грађевина, припадност некретнина скупинама потпомогнутих подручја, за јед-

нократно плаћање цијене те се дефинира за које некретнине се у смислу ове Уредбе сматра да не улазе у рурална подручја.

Код продаје стана у стамбеној згради предмет продаје уз стан је и одговарајући дио заједничких дијелова и уређаја зграде те земљишта које припада згради. Код продаје обитељске куће предмет продаје је обитељска кућа са свим припадајућим помоћним објектима и земљиштем које служи редовитој употреби обитељске куће.

ОСНОВИЦА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЦИЈЕНЕ НЕКРЕТНИНЕ

Основица за утврђивање продајне цијене обитељске куће или стана износи 796,34 евра по м² површине умјесто досадашњих 6.000 куна.

Продајна цијена обитељске куће или стана утврђује се умањењем вриједности стамбене јединице, и то следећим редом кумулативно:

- старост стамбене јединице
- грађевинско стање стамбене јединице
- скупина подручја примјене прописа о стамбеном збрињавању на потпомогнутим подручјима
- просторни положај и
- начин плаћања.

Министар просторног уређе-

ња, градитељства и државне имовине оснива Повјеренство за процјену стамбених јединица. Повјеренство је надлежно за процјену грађевинског стања обитељске куће или стана и за израчунавање цијене обитељске куће или стана. Повјеренство се оснива за сваки град односно општину гдје се налази обитељска кућа или стан за продају.

Постотак умањења продајне цијене стамбене јединице (обитељске куће или стана) с обзиром на старост износи од 12 до 41 посто. Обитељска кућа или стан обновљена од стране Министарства има исти статус као новоизграђена обитељска кућа или стан.

Грађевинска вриједност односно стање стамбене јединице умањује се у вријеме процјене за стан 30 % или 50% овисно о ступњу оштећења, дотрајалости столарије и инсталација, да ли има лифт или не и сл. Овисно о скупини потпомогнутих подручја и подручја посебне државне скрби продајна цијена стамбене јединице утврђује се на начин да се вриједност стамбене јединице умањује за 30 % за прву скупину, 10 % за другу скупину, 5 % за трећу скупину или 0 % за четврту скупину потпомогнутих подручја.

Продајна цијена стамбене је-

динице утврђује се на начин да се вриједност стамбене јединице умањује за 30 % за просторни положај стамбене јединице у руралним подручјима. За некретнине које се налазе у близини туристичких мјеста, насеља и мора као и оне које су удаљене од градова до десет километара, не сматра се у смислу ове Уредбе да су у руралним подручјима.

ПЛАЋАЊЕ НА РАТЕ

Уговором о купопродаји може се према избору купца уговорити једнократно или оброчно плаћање продајне цијене. Код једнократног плаћања продајне цијене, купцу се на продајну цијену одобрава попуст у висини 25 %, који износ је купац дужан платити у року од 15 дана од дана склапања уговора о купопродаји. Код оброчног плаћања продајне цијене, рок отплате не може бити дужи од 25 година од дана склапања уговора о купопродаји. Код оброчног плаћања, овисно о року отплате, купцу се на продајну цијену одобрава попуст у висини 2 % за сваку годину (12 мјесеци) за коју је оброчна отплата уговорена краће од најдужега рока отплате из ставка 4. овога чланка. Код оброчне отплате, први оброк утврђује се у висини од најмање 5 % продајне цијене и тај оброк купац је дужан платити у року од 15 дана од дана склапања уговора о купопродаји, а преостали износ у једнаким мјесечним оброчима на уговорени рок отплате.

За вријеме оброчне отплате купац може извршити прекид отплате и платити одједном укупни преостали износ дуговања, што се уређује анексом уговора о купопродаји. У том случају, а под увјетом да је уговорен рок отплате од 25 година, купцу се одобрава 2 % попушта за сваку годину (12 мјесеци) прије истека рока отплате одређеног уговором о купопродаји.

Код куповине обитељске куће или стана уз оброчну отплату уписује се заложно право у корист Ре-

публике Хрватске на некретнини односно на сувласничком дијелу те некретнине и то за износ продајне цијене, истодобно с укњижбом права власништва. Ако купац у року доспијења не плати три доспјела obroka узастопно или не плати један оброк дуже од три мјесеца, Министарство ће покренути поступак раскида уговора на начин да се купцу враћају средства која је до тада уплатио умањена за 15 % и за укупан износ обрачунате најмине од дана склапања купопродајног уговора до дана раскида уговора, при чему купац нема право потраживања камата на име до тада уплаћених средстава. У случају раскида уговора, бивши купац може као најмопримац, на темељу склопљеног уговора о најму, наставити користити исту кућу или стан за потребе властитог становања те може поновно, након годину дана од раскида затражити откуп те куће или стана према одредбама ове Уредбе. Изнимно, ако на страни купца наступе изванредне околности услјед којих обитељ остане без редовних прихода те ради тога није у могућности извршавати обавезе из уговора о купопродаји, рок од три мјесеца може се продужити најдуже 12 мјесеци од настанка изванредне околности.

Обитељску кућу или стан купљене уз оброчну отплату односно сувласнички дио некретнине, власник може продати или на други начин отуђити само ако претходно отплати укупан преостали износ дуговања, а након истека три године од склапања уговора о купопродаји. Ограничење отуђења уноси се у уговор о купопродаји, а правни услови склопљени противно том ограничењу, ништетни су. Забиљежба забране отуђења и отпоређења некретнине извршиће се истодобно с укњижбом права власништва на тој некретнини.

Обитељску кућу или стан најмопримац може купити и прије истека једне године непрекидног пребивања у тој кући или стану, под увјетом да продајну цијену плаћа једнократно или на оброчну отплату уз први оброк у висини од најмање 15 % продајне цијене обитељске куће или стана.

Трошкове у вези са склапањем уговора о купопродаји подмирује Министарство. Трошкове који произлазе из захтјева купца за склапањем анекса уговора о купопродаји, као и трошкове уписа права власништва у земљишне књиге на основу склопљеног уговора, подмирује купац. Купац је дужан покренути поступак пријеноса власништва најкасније у року од 30 дана од дана склапања уговора о продаји и о истом доставити доказ Министарству.

САВЈЕТ ПРИПРЕМИО:
РАТКО БУБАЛО,
ПРЕДСЈЕДНИК УО ХЦИТ-а

**ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР
ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И
ТОЛЕРАНЦИЈУ**
Војвођанских бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

УГРОЖЕНА ПРАВНА ПОМОЋ ЗА СРПСКЕ ИЗБЈЕГЛИЦЕ

Пружање правне помоћи српским избјеглицама захтијева континуирано финансирање пружаоца правне помоћи. Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) је имао 22 године континуирану подршку УНХЦР-а у пружању правне помоћи прогнаним и избјеглим лицима, а која је сада усмјерена организацијама које пружају помоћ тражиоцима азила у Србији. Држава још увијек није сагледала своју улогу и одговорност у осигурању континуиране подршке српским избјеглицама, већ је она повремена односно временски ограничена.

Од 1. јануара 2024. ХЦИТ је без средстава за рад на пружању правне помоћи избјеглим и прогнаним лицима из бивше Југославије.

Имајући у виду потребе избјеглица за сталном правном помоћи, ХЦИТ наставља док може, на волонтерској основи, пружати бесплатну правну помоћ.

Правна помоћ за кориснике из цијеле Србије се пружа пonedјељком, уторком, сриједом и четвртком од 9.00 до 13.00 сати.

МИНИСТАР ЂОРЂЕ МИЛИЋЕВИЋ У РАДНОЈ ПОСЈЕТИ ДАЛМАЦИЈИ

Србима потребан старачки дом у Книну, вртић у Кистањама, цистерна у Ервенику...

У просторијама Српског културног центра у Книну министар Ђорђе Милићевић у пратњи сарадника одржао је радни састанак са замјеником жупана Шибенско-книнске жупаније из редова српске заједнице, начелницима општина Бискупија и Ервеник, замјеницима градоначелника Книна и Скрадина, као и представницима српских удружења која дјелују на овом подручју, пише портал Срби.хр

ФОТО: СРБИ.ХР

Милићевић је окупљене упознао са пројектима Владе Србије усмјереним ка сународницима у дијаспори и региону, нагласивши важност очувања српског језика и ћириличног писма, традиције и културно-историјске баштине.

– Наш циљ је да кроз дијалог, заједно са вама, покушамо да рјешавамо све оно што су отворена питања, искушења и изазови са којима се суочавате. Ти изазови су свакако већи на овим просторима гдје живите, али постоје и у Србији. Отворена питања су специфична и различита од државе до државе, као и ван региона. Све то не може бити и није посао за једно министарство, чак иако успијемо системски да га уредимо и да то буде ресор, опет тај ресор није довољан да ријешити сва ваша постојећа питања, али је важно да као такав буде мост између вас и осталих ресора и институција у Републици Србији које могу да утичу на рјешавање ваших потреба – рекао је Милићевић.

Он је рекао да законска процесудра налаже поштовање Закона о буџету.

– Наше Министарство није у могућности да купи цистерну за довоз питке воде која се намеће као нешто што је у овом тренутку примарно у општини Ервеник, али можемо да разговарамо са Министарством унутрашњих послова, за ванредне ситуације, којем ћемо предочити ваше примарне потребе. За сва министарства врата су

вам широм отворена. На нама је обавеза да акценат ставимо и на допунске школе, на младе генерације и њихово школовање, на информисање на нивоу региона и дијаспоре гдје живе наши сународници, да помогнемо у стипендирању ђака, формирању библиотека и још многим другим стварима.

Говорећи о камповима за дјецу, који се годинама уназад организују за дјецу из региона, Милићевић је позвао Србе из Далмације да и овог љета пошаљу своју дјецу у кампове у Србији, те најавио и друге пројекте Владе Србије усмјерене на подршку очувању језика, ћириличног писма, културе и националног идентитета Срба у региону.

Политички представници Срба из Далмације упознали су министра са ситуацијом у својим општинама и градовима, истичући важност комуникације мањинских институција и удружења са матичном државом око конкретних видова помоћи. Међугранична сарадња, сарадња између различитих удружења и друштава, али и помоћ и подршка у реализацији конкретних, капиталних пројеката суштински су важне за опстанак српског народа на овим подручјима, заједничка је порука српских представника.

– Проблеми у Книну и његовој околини заједнички су за оба народа у највећем по-

стотку. Међународни односи нису оно што нас највише оптерећује. Проблем је како задржати људе, како вратити оне који, можда, још увијек несигурно и у страху размишљају о повратку. Сада више није посао проблем, јер посла има, али не и радника. Сада се не гледа, нити се броје крвна зрнца ако посао тражите у болници, полицији, пошти или неким другим институцијама, јер се наши људи запошљавају и на тим мјестима, али је проблем што имамо све мање кадра за таква радна мјеста. Поруке политичких представника са обе стране, које се посебно истичу у предизборним кампањама, или у вријеме годишњице Олује, директно утичу на Србе који су се вратили да живе у Хрватској, и ту би сви требали бити обазриви како се не би нарушавао заједнички суживот који људи овдје граде – истакао је замјеник жупана Шибенско-книнске жупаније Огњен Вукмировић.

Начелник општине Бискупија Милан Ђурђевић издвојио је неке од потреба када се ради о општинама у којима већину чине припадници српске заједнице.

– Ми имамо реалне потребе које је неопходно уврстити у стратегију која се прави, а односи се на живот Срба у региону. Од Републике Србије очекујемо да обрати пажњу на капиталне ствари. Школске учбенике и прибор, лектире, спортску

опрему и сличне ствари ми ћемо настојати некако сами да обезбједимо, али нам треба помоћ да реализујемо пројекте попут дома за старије особе. Тај дом би, поред смјештајних капацитета за кориснике, осигурао и нова радна мјеста за људе који су се вратили, али и помогао локалним произвођачима да тамо пласирају неке од својих производа. За такав пројекат нама требају средства од три милиона евра, а ми их не можемо сами осигурати. Помоћ је потребна и за формирање вртића у општини Кистање, набавци поменутих цистерна за воду у Ервенику и још много тога што је нама од суштинског значаја и то су наше реалне потребе. За заједнички живот, суживот, или како год га звали, са нашим комшијама Хрватима ми смо се сами изборили, волећи своје, али и поштујући њихово. Живимо у истим зградама, радимо у истим фирмама, канцеларијама, сарађујемо готово на свим пољима и бавити се само тим стварима у ово вријеме, мислим да је превазиђено – нагласио је Ђурђевић.

Предсједница Удружења жена Косовске долине Радмила Берић посебно је похвалила пројекат министра Милићевића за организацију љетњих кампова за младе из региона из дијаспоре након којих су се, како је рекла, дјеца вратила, не само богатија за нова искуства и сазнања, већ далеко освешћенија о свом идентитету. Нагласила је да су се последије учешћа у овим камповима дјеца из Книна, Бискупије и околних мјеста вратила са осјећајем поноса што припадају истом народу као њихови вршњаци у Србији. Након састанка у Книну Милићевић је члановима Фудбалског клуба *Феникс* из села Уздоље предао дресове *ФК Црвена звезда* које је донирала управа клуба, а потом у пратњи сарадника и начелника општине Бискупија, Милана Ђурђевића, обишао и Светоархангелски манастир Крка, гдје га је дочекао игуман Севестијан. **ВАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР**

ЖИВКА КОСТИЋ И НЕНАД БЕРИЋ ИЗ ЧАЧКА ТИХУЈУ СВОЈУ МУКУ

ПЛАМИЧАК СВИЈЕТЕ И ЗРАЧАК СУНЦА ЈЕДИНИ ИЗВОР СВЈЕТЛОСТИ

Уневољи припомози, у добру не одмози. Јасна је ова стара изрека која никад у истини својој не застарјева. Да ли чешиће треба неком да у муци помогнемо или да на пољу добра не одмогнемо није ни важно. Битно је да ова изрека свакодневно у добра дјела буде преточена. Једну такву причу добра имамо у овом тексту *Српског кола*.

Удружење *Српска Крајина* је

за три мјесеца свог постојања посјетило више од педесет домова прогнаних Крајишника који живе у Србији, на подручју Шумадије. Свакодневице овог нашег најмлађег крајишког удружења је прикупљање помоћи и одношење на кућну адресу онима којима је та помоћ најпотребнија. Једна од посљедњих њихових племенитих акција је посјета Живки Костић и прогнаном Србину Ненаду

Берићу, који је у посљедњем рату протјеран из Костајнице и наставио се у Доњој Горевници поред Чачка. Том приликом даривали су им храну, балоне воде, одјећу, обућу, соларну лампу, сјекиру за цијепање дрва...

Костићева и Берић нису вјенчани и немају заједничку дјецу. Живка има дјецу из првог брака који су засновали своје породице и живе у Војводини. Кћерка јој је умрла од короне. Ненад је у првом браку имао сина који се упокојио као шестомјесечна беба 1992. године. Живе тихо у кућици без уведенe воде и струје. Пламичак свијеће ноћу и зрачак сунца дању једини су им извор свјетлости. Ненаметљиви комшијама у околини, тихују своју муку.

– Живео сам овдје по брдинама док нисам прикупио новац радећи у надници. Најчешће су то били пољопривредни послови.

» Чланови Удружења *Српска Крајина* у посјети Живки Костић и Ненаду Берићу

ЖИВОТ БЕЗ ЛИЧНИХ ДОКУМЕНАТА

Посебан проблем је тај што Ненад Берић нема српско држављанство и личну карту двадесет осам година. Од личне документације има само прогнаничку карту и родни лист. Тим поводом Миодраг Линта, предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик, обратио се Милану Станићу, начелнику Управе за управне послове, да Министарство унутрашњих послова изда рјешење за пријем Ненада Берића у држављанство Србије. Такође, Линта је упутио молбу и Милуну Тодоровићу, градоначелнику Чачка, да Ненад и Живка добију привремену прикључак за струју и воду како би могли да имају достојанствен живот.

Сакупио сам нешто новца и купио три ара земље. Не могу да их препишем на своје име јер немам ниједан лични документ, осим избјегличке карте. Успео сам и кућицу мени и Живки да саградим радећи у надницама. Никла је од

старе грађе, старог цријепа, старих блокова... Мало по мало и „злебо сам је“ некако. И она се већ обрушава – уз дубок уздах казује Берић своју причу уз наду за скоро имање бољих услова живота. **ТАТЈАНА РАЂЕНОВИЋ**

ПРИЧЕ ИЗ КОЛОНЕ СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЊЕ САРАЈЕВСКИХ СРБА

Да ли је кофер био спакован или нераспакован?

● **Одлазиш са свог, напушташ земљу на којој су проливане и твоје и сузе, крв и зној твојих предака.**

ПИСАЧ: **ЈОВАНА ЋОРИЋ**

Тог 12. марта 1996. године Илиџанци напуштају своју одбрањену земљу. Снеж, хладно вријеме, вјетар ковитла пахуље, као да и небо жели да поручи: „Не идите са своје ђедовине, останите на својим имањима!“ Али колона је кренула, кочнице су се покарвиле, заустављање није било опција.

У тој колони нашла сам се и ја, дјевојчица којој се ближио четврти рођендан, и моја мајка. Није ово била прва селидба. Прва се догодила 19. маја 1992. године, када је моја мајка са смотуљком у рукама, то јесте са мном, бебом од тачно 40 дана, кренула, симболично – камионом, у непознато. Тада смо дошле у Неготин, градић на истоку Србије, а четири године касније, опет у камион, али овог пута мало ближе, до Бијељине. У очима моје мајке никада се није видио страх – храбра је та жена, за њу предаја никада није била опција. Све је подносила стоички. Проналазак камиона, паковање ствари, полазак, али не и коначно напуштање огњишта.

Памтим сваки минут тог 12. марта. Камион је испред куће, ствари спаковане. Возач је Семберац, човек баш из Бијељине, а у камиону је и још једна жена, из Илијаша, и она ће пут Семберије. Каже да се радује одласку из Сарајева, да једва чека,

а возач камиона јој се цинично у лице насмија и рече: „Е моја госпођо, не знате ви гдје и коме идете. Сарајлије су се навикле да све купују на кредит, не знате много о муци живота, а ми смо за сваки залагај пролили литар зноја и не дамо га лако.“ Није човек много погријешио, али Сарајлије прескупо платише данак пријератног лагоднијег живота у свом граду.

Кренули смо, колона је непрегледна, а снјег не престаје да пада. Сви са својим мукама и животом спакованим у једну приколицу. Гдје, куда и како даље? Одлазиш у непознато. Живот сарајевских Срба, Илиџанаца, домаћина, претворио се у кулу од карата. Градили су, стварали и све је нестало у једном дану. Сада су сви на друму и већина не зна гдје ће се зауставити и почети да гради живот испочетка. Од господу у лијепим одијелима и чувених српских домаћина направиле чергу.

До Романије смо се возили сатима, ишло се метар по метар јер другачије није могло. Стотине камиона натоварених креденцима, креветима, шкрињама и оним највреднијим – успоменама. Хиљаде душа, дјечке и бујице суза одраслих, све то видјеше романијски друмови. Најпотреснија је то слика новије историје.

Возач је исцрпљен, пауза се морала направити. Зауствисмо се у Хан Пијеску, ресторан *Јела*. Слика која ће ми заувјек остати урезана у памћење. Испред ресторана је велики паркинг, а на њему десетине паркираних возила. Излазимо из свог ка-

ФОТО: ПРИВАТНА АРХИВА АУТОРКЕ

миона, а оштри ханпјесачки ваздух реже по лицу, вјетар је јак, пахуље као лоптице за стони тенис. Мама ме узима за руку и крећемо према ресторану у нади да ћемо успјети да се мало загријемо и одморимо. Отварају се врата и дочекује нас слика која се не може видјети ни на филму. Душе се дијеле, закорачити се не може, људи леже на поду или на поређаним столицама, умотани у ратне, тамнозелене деке, које су имале опор и неугодан воњ нафте, зноја и прашине – тај мирис ми је све до данас остао у носном каналу, не лапи. Немамо гдје да станемо, а не да сједнемо или легнемо, једина опција је била да се вратимо у хладну кабину и ту се одморимо. Мени намјестише јастуке скинуте са собне гарнитуре, покрише ме јакнама и преспавих до јутра. Рано у зору настависмо даље до коначног одредишта (само смо мислили да је коначно). Пут је био проходнији, већина је без паузе возила цијелу ноћ и колона се расула. Неки су вјероватно већ то јутро били у градовима које су морали да прихвате као своје, а за те градове они никада нису били њихови и заувјек су остали избјеглице и „дошле“, шанери из Сарајева.

У наставку пута углавном су сви ћутали, вјероватно поставши свјеснији шта се заиста догодило. Попустила је напетост око паковања, гужве и као да одједном сви схватише – напусти се кућни праг, оставиле су се куће у којима су рођени и оставила се земља која их је отхранила. Мук.

Бијељина, равница, пустош и непре-

гледна поља на која ће се засадити купус и кукуруз, а и населити сарајевски Срби. Стигли смо, то је то. Истоваримо ствари, поздрављамо се са господом из Илијаша и са возачем, а дочекује нас мамина другарица Снешке и њен отац, код којих треба да останемо неколико дана, док не видимо шта и куда даље. Примили су нас, угустили и утјешили. Сјећам се да смо тада остали до дубоко у ноћ, оне су причале, а ја сам се играла и грјјала покрај краљичине пећи док нисам заспала.

Свануо је 14. март, устајем, доручак је на столу, сви смо ту, а покрај стола је, спакован или нераспакован, спреман смеђи кожни кофер. „Мико мој, враћамо се на Врело Босне“ – мама је одлучила да се врати и сачува своју кућу и земљу.

И опет на пут и опет на романијски друм, сада у наранцастом комбију и са неколико жена, али овога пута са неким сјајем у очима, враћамо се кући, враћамо се коријену, па како драги Бог буде хтио.

Долазимо на Илицу, запаљена је, сва гори, треба да се избрише сваки траг постојања Срба на тим просторима. Аутобуска станица, пијаца, робна кућа, ћилимар, фабрике, све је демолирано и уништено. Ружна слика, али неће нас спријечити да се вратимо и наставимо живот на својој земљи. Излазимо код Храма Светог Саве на Врелу Босне, мами је у једној руци кофер, а у другој моја рука, храбро прелазимо улицу и корачамо ка нашој кући... Остало је историја.

Дан сјећања на убијену и страдалу дјецу Српског Сарајева

У Источном Сарајеву обиљежен је Дан сјећања на страдалу дјецу Српског Сарајева, са посебним пијететом према ученицама Основне школе *Свети Сава* Наташи Учур и Милици Лаловић које су убијене 11. марта 1995. године. На овај дан сјећамо се и 123 дјеце страдале у Сарајевско-романијској регији и близу 5 стотина у Републици Српској.

Предсједник Републике Српске Милорад Додик поручио је да Републику Српску боли сваки дан што починиоце никада није стигла правда.

– Никада нећу моћи да схватим како неко може пуцати на невино дјете и како се неко може правити да се то није десило – рекао је Додик.

Жељка Цвијановић, српски члан Предсједништва БиХ поручила је да треба жалити све и једну жртву на овим просторима, потрудити се да ко год је невин убијен, починиоци треба да одговарају.

– То је једини пут да ову земљу за будуће генерације учинимо сретним. Да себе погледамо у очи и једни другим кажемо шта се дешавало – навела је Цвијановић.

Вршилац дужности директора Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Виктор Нужић рекао је након помена да је током рата погинуло скоро 500 српске дјеце, а да нико никада није процесуиран. **РТРС**

Прогон Срба из Сарајева – врхунац вишевијековног процеса затирања

Декан Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву Драга Мاستиловић изјавио је да би се цијела историја српског народа на простору Сарајева могла сајети у реченицу да је то био вишевијековни континуитет трајања и затирања, те да оно што се десило сарајевским Србима у посљедњој деценији 20. вијека представља врхунац процеса затирања.

– То је врхунац затирања и то не само физичког већ и економског, културног, духовног, историјског, да би се то на крају претворило у затирање памћења и права на памћење, које нажалост и данас траје – рекао је Мастиловић.

Он је нагласио да прогон Срба представља врхунац страдања и заокруживање процеса затирања Срба у Сарајеву који су преко ноћи постали бескућници и кренули у избјеглиштво и расијање широм свијета, остављајући не само своју имовину, већ и град који су вијековима градили.

– Срби ни гробове својих најмилијих нису остављали и њих су носили са собом, као сигуран знак и зајет да се у тај град више никада неће вратити – рекао је Мастиловић за *Вечерње новостии*.

Градоначелник Источног Сарајева Љубиша Ђосић изјавио је да је „сеоба“ Срба из Сарајева 1996. године највеће демографско помјерање једног народа послје Другог свјетског рата на једном микропростору.

– Људи су изашли због страха за животе јер

су знали да су имали крваве нападе муслимана цијели рат на њихова насеља. Нису могли очекивати сигурност ако остану. Страховали су од одмазде муслимана и пријетњи /Алије/ Изетбеговића да ће хапсити све који су носили пушку. А људи који су носили пушку били су домаћини који су бранили своје домове и никога нису нападали – рекао је Ђосић.

Он је навео да је мањи број Срба који су изашли те 1996. остао на подручју садашњег Источног Сарајева и направљен је град који из године у годину расте и развија се.

Према званичним подацима, егзодус око 120.000 Срба почео је 17. фебруара 1996. године на православне Задушнице и трајао је до 16. марта. Срби су напустили одбрањене општине и насеља тадашњег Српског Сарајева – Грбавицу, Нешариће, Илицу, Илијаш, Хациће, Вогошћу, Рајловац, околна села и засеок, иако су у Одбрамбено-отаџбинском рату српски борци Сарајевско-романијске регије зауставили 35 офанзива муслиманских војника. За одбрану ових простора, живот је дало више од 4.000 бораца, око 3.500 их је рањено, око 1.000 сахрањено на Војничком гробљу *Нови Зејинци* на Сокоцу. Према попису из 1991. године, у Сарајеву се од 525.000 становника њих 157.000 изјаснило као Срби. На попису 2013. у Кантону Сарајево од 413.000 становника као Срби изјаснило се њих 13.000 или 3,2 одсто. **РТРС**

ПОЧАСТ СТРАДАЛИМ ПРИПАДНИЦИМА ВРС ИЗ САРАЈЕВСКО-РОМАНИЈСКЕ РЕГИЈЕ

Министар спољне трговине и економских односа у Савјету министара Сташа Кошарац данас је заједно са својим некадашњим саборцима из Треће сарајевске пјешадијске бригаде положио цвијеће на Војничко гробље у Миљевићима и споменик ратном хирургу Миодрату Лазићу, те посетио споменик цркви на Вељинама, у коју су уписана имена страдалих војника Сарајевско-романијске регије у Одбрамбено-отаџбинском рату. – Недеља са мојим саборцима из Треће сарајевске пјешадијске бригаде. Данас смо се окупили у Источном Сарајеву и одржали радни састанак поводом обиљежавања 30. годишњице од формирања наше бригаде – навео је Кошарац на Инстаграму. **РТРС**

ПАРАСТОС ЗА 13 МАСАКРИРАНИХ СРПСКИХ БОРАЦА У БРЧКОМ

У брчанском насељу Грбавица парастосом и полагањем вијенаца обиљежена је 31 година од злочина који су починили припадници такозване Армије БиХ над 13 српских бораца из Грбавице, који су осмог марта 1993. године заробљени у Бодеришту код Брчког. – Док бошњачки политичари приремају резолуције, а правосудне институције БиХ у континуитету оптужују Србе за злочине – правде за мучки убијене Србе током Одбрамбено-отаџбинског рата нема – поручено је са скупа. Стравичне злочине над српским борцима су починили припадници такозване Армије БиХ, а упркос договореној размјени, Срби из Грбавице су масакрирани, а потом убијени.

ВЛАСЕНИЦА: ОБИЉЕЖЕНА 31 ГОДИНА ОД ПОГИБИЈЕ 15 ДЕРВЕНТСКИХ БОРАЦА

У Власеници је обиљежена 31 година од погибије 15 бораца дервентске 327. моторизоване бригаде Војске Републике Српске, која се борила широм Српске.

Чланови породица погинулих бораца, представници борачких организација и локалних власти Дервенте и Власенице посјетили су Спомен-субу и положили вијенце на централни споменик погинулим борцима из Власенице.

У Цркви Светих апостола Петра и Павла служен је парастос погинулим борцима из Дервенте. Положени су вијенци и цвијеће на спомен-плочу на војничком гробљу. Предсједник Борачке организације Дервента Чедо Вујичић рекао је да сваке године у Власеницу долазе са великом тугом због погинулих, али и с великим поносом. – Допринос бораца из Дервенте слободи ових и других крајева и цијеле Републике Српске несумњиво је велики, али слобода се у нашој историји увијек плаћала скупо. Животима, дијеловима тијела и здрављем – истакао је Вујичић.

Припадници 327. моторизоване бригаде Војске Републике Српске из Дервенте погинули су у рејону Церске 9. марта 1993. године. Борили су се широм Српске, од Власенице, Милића, па до сарајевског и западно-крајишког ратишта.

У одбрани Власенице животе су изгубили Јанко Марић, Слободан Давидовић, Жељко Дујакковић, Борко Новић, Милош Миланковић, Митар Поповић, Мирко Давидовић, Мирсад Мујачић, Миладин Удовичић, Недељко Ђекић, Петар Чолић, Расим Мехмедовић, Дражен Бојанић, Винко Демировић и Недељко Драгојловић. **РТРС**

Дани Републике Српске у Банату

Манифестација Дани Републике Српске у Банату одржана је синоћ у Сечњу, чији велики дио становника вуче коријене из Херцеговине, тачније Билеће.

На манифестацији је указано на потребу јединства српског народа, Српске и Србије, посебно у временима када су изложене великим изазовима.

Скуп је благословио Његово преосвештенство епископ банатски Никанор.

– Слушајући Химну, коју је наш народ узео као светињу одавде из Србије, а затим и другу Химну, коју је такође народ Републике Српске узео као своју светињу и обиљежје, осјећамо да немамо разлога да се стидимо садржаја тих наших химни, које заправо јесу, ништа друго него молитва.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић истакао је да се на манифестацијама попут ове показује јединство народа и СПЦ.

– Владика Никанор нам је иницијативом за ову манифестацију показао колико је важно да се Срби окупљају око Српске православне цркве, да држе везу са завичајем, чувају

» Владика Никанор

» Млађен Цицовић

» Небојша Међанац

своју културу и традицију, али и да буду посвећени развоју мјеста у које су дошли и остали да трајно живе – рекао је Цицовић.

Он је истакао да је вечерашњом академијом, прије свега, показана традиција српског народа који се у различитим историјским периодима доселио у Банат, али је истовремено послата порука о никад пречем

јединству и саборности, никад важнијем разумијевању колико су нам важни сви послови на очувању српског идентитета, наше културе и традиције, нашег српског језика и наше ћирилице.

– Епархија банатска, као организатор академије, у континуитету ради на окупљању наших сународника и надам се

да ће дружење попут вечерашњег бити настављено – додао је Цицовић.

Предсједник општине Сечањ Небојша Међанац поздрављајући присутне рекао је да у овој општини традиционално одржавају веома добре односе са Републиком Српском.

– Редовно долазе људи из тог поднебља оvdје код нас, велики број њихових рођака живи оvdје и зато нам је велика част, окупити толико вас на манифестацији Дани Републике Српске оvdје у Банату, која се ове године одржава у нашем Сечњу и која повезује наш народ. Овако мора и да се настави! Тако ми живимо и тако учимо нашу дјecu. Драго ми је што све више младих узима учешће у очувању културе и традиције и што чувају дух нашег православља – рекао је Међанац.

На академији у умјетничком програму су учествовали Хор *Свети Серафим Саровски* из Зрењанина, пјевачка група *Ерцеговина* из Сечања, КУД *Владо Томановић* из Сечања, КУД *Др Борислав Јанкулов* из Јаше Томића, КУД *Јандрија Томић – Ђић* из Крајишника, Дејан Милићевић, млади гуслар из Билеће.

ПРИЛОГ ЗА ПОРТРЕТ ЈЕДНОГ ДОБРОЧИНИТЕЉА

Дружење Херцеговаца у Смедереву

У суботу, 16. марта 2024. године у Смедереву су се окупили начелници општина источне Херцеговине и предсједници херцеговачких завичајних удружења у Србији. А за састав таквог скупа и за мјесто његовог дешавања заслуге има Дејан Стошић.

Он је претходног дана у Београду организовао састанак начелника херцеговачких општина са руководством Банке поштанске штедионице са циљем да се становништву и привреди Херцеговине омогући или олакша финансијско пословање. Иако се стиче утисак да у данашњем времену нема градског кварта да у њему нема барем једна банка, у Херцеговини има општина, попут Рудога, Чајничке или Новог Горажда, да те финансијске институције нису нашле за сходно да у тим мјестима развију своје пословање.

Такво стање у великој мјери отежава живот људима и привредним субјектима и производи додатне финансијске трошкове јер су због наизглед баналних финансијских обавеза приморани да путују у већа мјеста. Након успјешно обављеног посла у Београду, Дејан је госте из Херцеговине позвао и угостио их у његовом Смедереву. Ту су били начелници општина Љубиње, Билећа, Берковићи, Гацко, Ново Горажде, Рудо и Чајничке. Начелници осталих општина (Неве-

сиње, Фоча, Калиновик и Источни Мостар) и градоначелник Требиња због обавеза у својим срединама нису могли да присуствују.

А да уgoђај буде потпун, позвао је и представнике херцеговачких удружења у Србији. Одазвали су се Херцеговци из Суботице, Новог Сада, Зрењанина, Бијељине и Ниша, као и представници удружења Требињаца, Билећана, Гачана, Љубињаца и Невесињаца из Београда. Тако је Стошићу пошло за руком оно што није ниједном од његових гостију, који су по природи свог дјеловања били позвани да уприличи такав скуп.

Елем, Дејанови гости су се окупили у љетњиковцу династије Обреновић у насељу Плавинац у Смедереву. Многима од њих то је било први пут да виде љепоту и да се упознају са осталим историјским знаменитостима тог комплекса. Свима, а посебно домаћинима, било је занимљиво сазнање да је газдовање љетњиковцем у дужем периоду било у надлежности лица чији су коријени поријеклом из Херцеговине.

Потом су гости отишли у обилазак Смедеревске тврђаве, највећег сачуваног равничарског утврђења средњовјековне српске државе.

Ово посебно путовање завршено је дружењем за трпезом љубави гдје је домаћин била комплетна породица Дејана Стошића – мајка Зорица, супруга Катарина и син Василије. **ЗОРАН ЈАЊИЋ**

ДОБИТНИК ЗЛАТНЕ МЕДАЉЕ ЗА ЗАСЛУГЕ

За Дејана знамо већ неколико година, највише по томе што организује узајамне посјете ученика основних школа из Херцеговине и из Смедерева. Термин посјета је пажљиво одабран; ученици из Херцеговине у Србију долазе поводом недавно установљеног националног празника – Дана српског јединства, слободе и националне заставе, а ученици из Смедерева у Херцеговину путују поводом славе Светог Василија Острошког и Тврдошког. Иако о томе не жели да говори, зна се да поновним и другим прилозима помаже како цркве и манастире у Херцеговини, тако и друге институције и појединце који су у некој социјалној или било каквој другој потреби. Због своје несебичне посвећености развијању сарадње Херцеговине са државним и другим институцијама у Србији, на предлог завичајних херцеговачких удружења Стошићу је на Сретeње уручено високо државно признање – Златна медаља за заслуге.

ДРАГАН ВОЋЕВИЋ, НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ МРКОЊИЋ ГРАД

УЛАГАЊЕМ У МЛАДОСТ НАСТОЈИМО ДА ПОПРАВИМО ДЕМОГРАФСКУ СЛИКУ

У срцу Босанске Крајине, на простору који је још у вријеме Римског царства због свог важног геостратешког положаја био испрелетан путевима смјештен је Мркоњић Град.

Устаничка прошлост је овом граду одредила и име, јер је под псеудонимом Петар Мркоњић међу устаницима против Аустроугарске ратовао и краљ Петар Први Карађорђевић.

Мркоњић Град је имао бурну судбину у вријеме одбрамбено-отаџбинског рата. Наиме, 10. октобра 1995. године Хрватска војска и Хрватско вијеће одбране заузеле су Мркоњић Град. Готово цијело становништво је тада кренуло према Бањалуци. Они који су остали су углавном побјени и сахрањени у масовној гробници на православном гробљу. Из ове гробнице је екхумирано 181 тијело, од чега 42 цивила, 136 припадника Војске Републике Српске и 3 полицајца српске националности. На подручју читаве општине су евидентирани укупно 364 жртве, а према подацима Општинске комисије за процјену ратне штете, уништене су и 3.644 куће и 700 станова, а оштећено је још 6.017 стамбених објеката.

Након потписивања Дејтонског мировног споразума Мркоњић Град је враћен Републици Српској 4. фебруара 1996. Од тада се овај датум прославља као Дан општине.

Од децембра 2020. године на челу ове општине се налази Драган Вођевић, специјалиста интерне медицине. У разговору за *Српско коло* истиче да су у периоду од претходне четири године реконструисани поједини школски објекти, изграђена или реконструисана дјечја игралишта, а много тога је урађено и на изградњи путне инфраструктуре.

– Мркоњић Град се простире на 677,43 квадратних километара, а општину чине 22 мјесне заједнице и 38 насељених мјеста. Због тога, издвајамо велика средства и напоре како бисмо у сваком селу обезбиједили добре и проходне путеве, јавну расвјету, рад подручних школа и вртића, функционисање друштвених домова.

● **У вријеме када се све локалне самоуправе боре да привуку стране инвеститоре, који је адут Мркоњић Града?**

– Привредни развој Мркоњић Града се базира на развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и пољопривреде, које помажемо и подстицамо кроз општински Програм привредног развоја. Кроз овај програм пласирамо око пола милиона КМ директних подстицаја из буџета општине. Инвеститорима у Мркоњић Граду су на располагању наше пословне зоне, те значајни природни ресурси, као и повољан географски положај и људски потенцијал.

● **Које капиталне инвестиције планирате у наредном периоду?**

– У наредном периоду, а кроз Програм капиталних инвестиција и пројекте из Стратегије развоја, планирамо реализовати велики број капиталних пројеката. Неки од њих су: уређење Спортско-рекреативног центра Луке са изградњом градског базе, изградња свлачионица ФК Слобода са пратећим садржајима, унапређење енергетске ефикасности на објекту Културно-спортског центра, изградња мале мултифункционалне сале при ОШ *Петар Кочић*, доградња јасличког простора при ЈУ Дјечји вртић *Миља Ђукановић*, субвенције за ста-

нове при стамбеној згради за младе брачне парове. Наравно, ту су и редовни пројекти асфалтирања и реконструкције локалних путева, као и изградња и реконструкција водоводне и канализационе мреже.

● **Мркоњић Град има велику ковачку традицију. Како бисте данас описали стање привреде?**

– Укупна привредна кретања на подручју општине Мркоњић Град готово у свим секторима прате позитивни трендови у кључним економско-финансијским параметрима пословања, упркос бројним потешкоћама, попут недостатка радне снаге, инфлације и глобалних дешавања. Поред подстицајних мјера и активности које се имплементирају према привредницима са нивоа републичких институција, значајан допринос дале су и подстицајне активности и проактиван приступ општинских органа власти, у виду подршке пословним субјектима. Посебно кроз подстицајне активности које се тичу подршке samozапосљавању незапослених лица са подручја наше општине. Општина Мркоњић Град ће и у наредном периоду настојати да буде сервис привредницима и да проактивним приступом, а у складу са својим овлашћењима, унаприједи пословни амбијент и привуче нове инвестиције и нова запошљавања.

● **Сваке године се на Балкани традиционално одржава манифестација Дани косидбе – Меморијал Лазар Лакета. Који су садржаји у питању и чему је манифестација посвећена?**

– Традиционалном манифестацијом *Дани косидбе на Балкани – Меморијал Лазар Лакета* чувамо нашу традицију и сјећање на најбољег косца и шампиона Европе, Лазара Лакету. Поред тога, важно је да нове нараштаје научимо шта је ручно кошење траве и шта је коса „варцарка“. Ове године,

почетком јула обиљежићемо 34. Манифестацију, а у сколу програма организујемо косачку смотру фолклора, парастос и полагање цвијећа на спомен-обиљежје Лазару Лакети, такмичење за избор „делије Балкане“, те појединачно и екипно такмичење у ручном кошењу траве.

● **Србија је у готово свим локалним самоуправама Републике Српске учествовала у по неком пројекту. Прије четири године предсједник Србије Александар Вучић посетио је Мркоњић Град. Да ли је до сада финансиран неки пројекат од стране Србије и да ли планирате да кандидујете неки нови пројекат у наредном периоду?**

– Захваљујући подршци Републике Србије у Мркоњић Граду имамо нови модеран фудбалски стадион са вјештачком травом. Такође, уз помоћ предсједника Србије смо набили опрему за Средњошколски центар, тачније ЦНЦ машину. Реконструисали смо улице у насељу Бркић башта. У наредном периоду планирамо да потражимо помоћ око изградње сале за основну школу.

● **Каква је сарадња са Завичајним удружењем Мркоњићана у Београду?**

– Поносни смо на Удружење Мркоњићана у Београду и на њихов дугогодишњи труд и рад на очувању веза са завичајем. Током године, позивамо чланове Удружења да присуствују нашим најважнијим манифестацијама, попут 4. фебруара – Дана повратка, славе општине или Косидбе на Балкани.

● **Да ли близина Бањалуке представља предност за Мркоњић Град или је то разлог да се млади људи након школовања одређују за живот у већој средини. На који начин се борите за подизање наталитета?**

– Смањење популације и старење друштва је проблем у цијелој Европи, у Репу-

блици Српској, па и у општини Мркоњић Град. Неповољни демографски токови обавезују нас да трагамо за рјешењима, а сматрамо да је потребно јачати породичну политику, подстицати стратешку улогу породице и људски фактор ставити у жижу токова. Општина Мркоњић Град исплаћује једнократну новчану помоћ за свако новорођенче са подручја општине као и за набавку колица за близанце; суфинансирамо асистирани репродукције; набављамо учбеника за ученике основних школа и првог разреда Гимназије; финансирамо превоз свих ученика; исплаћујемо стипендије свим редовним студентима и докторандима, суфинансирамо боравак у вртићу дјецe из вишечланих породица; додјељујемо потрошачке бонове кроз пројекат *Моја породица 3+*; дајемо субвенцију на станове младим брачним паровима.

● **Да ли данас и у којој мјери у Мркоњић Граду живе људи са простора из некадашње Републике Српске Крајине? Да ли су стамбено збринуте?**

– У Мркоњић Граду има неколико породица из некадашње Републике Српске Крајине и сви су стамбено збринуте.

● **Да ли је и у којој мјери искориштен туристички потенцијал Мркоњић Града?**

– Када говоримо о туризму, важно је истаћи да је у току процес оснивања Туристичке организације наше општине, као и израда Стратегије развоја за период 2024–2030. година, кроз коју смо дефинисали нашу визију развоја која гласи: МРКОЊИЋ ГРАД – мјесто здравог и угодног живота, интензивног развоја туризма, раста инвестиција и унапређеног руралног развоја. Кроз приоритете смо дефинисали да је развој туризма наш циљ у наредном периоду, а то планирамо постићи кроз развој организационих капацитета и маркетинга у области туризма, те развој туристичких дестинација и производа.

● **Име дома здравља у Мркоњић Граду чува успомену на др Јована Рашковића. Како бисте и као љекар оцијенили стање у здравству?**

– Као локална самоуправа, остварујемо добру сарадњу са ЈЗУ Дом здравља *Др Јован Рашковић*, а заједно крећемо и у реализацију пројекта *Здраве заједнице*. Стање у здравству бих оцијенио као добро, а потенцијални проблем може бити мањак љекара.

● **Мркоњић Град граничи са српским повратничким општинама у Федерацији БиХ. Каква је сарадња са тим општинама?**

– Са српским повратничким општинама имамо добру сарадњу и комуникацију. Са њима дијелимо заједничка сјећања на дешавања из 1995. године, када је извршена агресија оружаних снага Хрватске и Петог корпуса такозване Армије БиХ на 13 западнокрајинских општина у Републици Српској, током које је убијено 2.014 српских војника и цивила, а са вјековних огњишта протјерано 120.000 Срба, те је опљачкана и уништена имовина. Сваке године, 10. октобра у Мркоњић Граду заједно обиљежавамо овај важан датум.

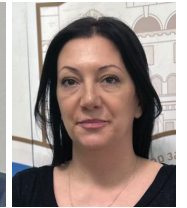
● **Можете ли нам нешто више рећи о Вашем поријеклу.**

– Породица Вођевић води поријекло са Вођевог пода из села Офуне, гдје сам и одрастао. Са мајчине стране, поријекло је из села Подбрдо.

ДРУЖЕЊЕ КОЈЕ ПОВЕЗУЈЕ ПРЕТКЕ И ПОТОМКЕ ОКУПИЛО ОКО 150 ДЈЕЦЕ ИЗ ЧИТАВЕ СРБИЈЕ НА МАНИФЕСТАЦИЈИ У РУСКОМ ДОМУ

» Ксенија Радојичић

» Катарина Петковић

» Бранислав Малковић

» Лазар Петровић

МАНИФЕСТАЦИЈА ОКУПИЛА УЧЕНИКЕ РУСКОГ ЈЕЗИКА ИЗ ЦИЈЕЛЕ СРБИЈЕ

Манифестација *Стизама наших предака* која кроз пјесму и музику представља културно наслеђе српског народа и нераскидиве споне које везују Србе и Русе, трећу годину заредом одржана је 15. марта у Руском дому у Београду. Манифестација, коју организује Савез српско-руског друштвеног дијалога КОС ове године носила је назив *Корени*, а у оквиру програма на сцени Руског дома представиле су се школе које његују руско-српске односе и руски језик.

Прије него што је око 150 дјеце кроз музичко-сценски наступ приказало различите крајеве наше земље од Раче до Грачанице, као дио програма приказана је умјетничка изложба инспирисана Србијом *Свети ђејзажа – Видици 2015–2019*. из умјетничке колоније Српско-руског удружења Шид, а публика је имала прилику да види и изложбу *Српско-руски дипломатски односи од Светиој Саве до 1944. године*, која показује да су коријени све оно у

чему се огледа наша прошлост и будућност.

Према ријечима предједнице Савеза Српско-руског друштвеног дијалога КОС Катарине Петковић која је поздравила присутне, све оно што нас одређује кроз гене и повезује кроз историју су наши коријени.

– Коријени као темељ свега онога што чини јаку државу и чупа национални идентитет који ће нас увијек одређивати као народ ма гдје били. Кроз музику и игру представили смо један народ у

свој својој историји и кроз сву своју територију, од Раче до Цернице, од Војводине до Косова и Метохије. Наши учесници су показали зашто је баш та веза наша два народа братска, а коју кроз нераскидиву везу спаја иста боја, иста вјера, иста крв – истакла је Петковић и захвалила се на подршци при реализацији манифестације Канцеларији за Косово и Метохију, Амбасади Руске Федерације и Руском дому.

Професорка руског језика Ксенија Радојичић, која заједно са ко-

легама из КОС-а неуморно ради на окупљању школа широм Србије и Републике Српске, навела је да ова манифестација све њих окупља око заједничког циља очувања руског језика, али се бави и културом, историјом и традицијом.

– Поносни смо што окупљамо школе са територије Србије и Републике Српске у којима се учи руски језик, а организовали смо и бесплатан курс руског језика у чак 11 градова – нагласила је професорка Радојичић.

На велико задовољство и публике и организатора већ другу годину заредом учесници на манифестацији су и школе из Косовске Каменице, Цернице (општина Ђиљане) и Штрпца. Срећу што су у Београду, није крио ни професор руског језика Лазар Петровић који је координатор и вођа пута дјеце која су дошла из јужне српске покрајине.

– Значи нам много што дијелимо бину са дјецом из централне Србије и Војводине. Дошло је 30 дјеце из ове три општи-

не који уче руски језик у својим школама. Дјеци се нуди могућност да бирају између три језика у школама, али пуно дјеце се одлучује управо за руски језик код нас, што указује да су српске и руске везе јаке, поготово у овим тешким временима – рекао је Петровић захваливши се организаторима на позиву и Канцеларији за Косово и Метохију која је помогла њихов долазак у Београд.

У име Удружења српско-руског пријатељства и општине Шид гдје су одржане ликовне колоније чија дјела су изложена на манифестацији говорио је др Бранислав Малковић који је нагласио да су од 2016. до 2019. године одржане већ четири ликовне колоније под називом ВИДИЦИ гдје је учествовало 75 академских сликара из Србије и Русије.

– Овдје смо изложили 20 слика на којима су пејзажи које су сликали наши учесници умјетничке ликовне колоније док су боравили у Шиду – навео је Малковић.

БЕСНА ПЕШИЋ

УЧЕСНИЦИ ПРОГРАМА

Међу учесницима музичко-сценског дијела програма било је 16 школа са простора цијеле Србије и то: Горачићи – Чачак ОШ *Горачићи*, Бресница – Чачак ОШ *Бенерал Марко Ђ. Катанић*, Баваниште – Ковин ОШ *Бора Радић*, Сремски Карловци – ОШ 23. октобар, Драчић – Ваљево ОШ *Драгољуб Илић*, Рача – Крагујевац ОШ *Карађорђе*, Венчани – Аранђеловац ОШ *Веља Герасимовић*, Даросава – Аранђеловац ОШ *Славко Поповић*, Селевац – ОШ *Ђорђе Јовановић*, Смедеревска Паланка ОШ *Олга Милошевић*, Штрпце – СШ *Јован Цвијић*, Кнић – Крагујевац ОШ *Вук Караџић*, Церница ОШ *Бранко Радичевић*, Крагујевац ОШ *Наталија Нана Недељковић*, Косовска Каменица Гимназија и Александровац ОШ *Аца Алексић*.

ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ У ЗРЕЊАНИНУ

Петровчани српски добровољци и њихово насељавање у Војводини 1914–1941.

Промоција књиге *Петровчани српски добровољци и њихово насељавање у Војводини (1914–1941)*, аутора др Бошка Бранковића и др Милана Мицића, одржана је 20. марта у Барокној сали Градске куће у Зрењанину.

Књига је дјело два аутора и, према ријечима једног од њих др Милана Мицића, веома значајан подухват Завичајног удружења Петровчана (Босански Петровац) које, како је навео, не функционише само на принципу завичајне хоменизације, саборовања и фолклора, већ и издавања књига.

Дјело представља модел како би требало правити овакве књиге, казао је Мицић, која обухвата живот колониста у старом крају

и онај у новом, у процесу прилагођавања и која је огледало људи са два завичаја. Књига је, закључио је он, отворила нова питања и приче људи који су били заборављени и то је њена највећа драгоценост.

– Ова књига говори о Србима из околине Босанског Петровца, њихове ратне судбине у вријеме Великог рата и потом о колонизацији која је услједила у оквиру међуратне колонизације Војводине. Ову књигу је издало Завичајно удружење Петровчана у Новом Саду које је специфично по томе у односу на друга завичајна удружења јер се бави издавачком дјелатношћу. Књига треба да подсети, не само потомке, већ и све друге који су заинтересовани за

српски идентитет и свијест, шта су радили њихови преци, јер је то мало позната прича о добровољцима и њиховом насељавању у Војводину. Ово јесте завичајна историја, и јесте завичајна прича о људима са два завичаја.

Књигу сам написао из разлога што је историја српских добровољаца моја тема, и њихово насељавање у Војводину је тема којом се ја бавим деценијама. Циљ је да се осветли судбина тог човјека који је радник, и сточар и колониста и да се кроз његов живот виде сви они драматични историјски догађаји који су се дешавали у првој половини 20. вијека – рекао је један од аутора др Милан Мицић.

ВОЛИМ ЗРЕЊАНИН

» Промоција књиге одржана је у Барокној сали Градске куће у Зрењанину

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ-ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 3.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских потреса и промјена у животу обичног човјека.

Одузимање земљишта погинулом добровољцу слика је односа аграрне бирократије према њима

Крстан Барош родио се у Сајковићу код Ливна и на почетку рата у лето 1914. године био је мобилисан у 4. босанскохерцеговачки пук чије је сједиште било у Мостару и био је упућен на руски фронт у Галицију. Тамо је Крсто био заробљен у Козлову, у Русији, гдје је био сабирни логор за Србе аустроугарске заробљенике који су се пријавили у добровољце српске војске. Илија Шуљка срео је Крстана:

„Мој познаник из дјетињства прије на дан дошо у Козлов и то уну бараку. Неко му код кућине казо заме и он одма полетио да ме тражи. Кад је ушо унутра он је пита заме и јесам ту а они су му рекли: „Ено га горе спава.“ Тако је он скочио мени на горње палаче. Он је отиша одма четрнаесте и у прву борбу ступио и каже ми да је одма трећи дан прешо Русима... Крстан Барош је бијо добар мајстор. Стално је правио неке рамове и продавао и мени каже нећеш ићи до девет сати. И тако сједимо, разговарамо о нашој прошлости, о врбичким вировима и гајевима, о чувању коза и прелу и све што је прошло. И он рече: „Сједи ти сад ћу ја доћи да нам донесем нешто за вечеру.“ Он оде и донесе саламе бјелок љеба. Послије вечере донесе чај.”

Сусрет земљака и познаника у Козлову, у Русији, био је срдчан и емотиван. Разговор о прошлости, о дјетињству и младости у Ливањском пољу и за Крстана и за Илију био је прилика да изађу из тјегобне и тјескобне јаве рата, заробљеништва и неизвјесности. Боравак у Русији, у заробљеништву утицао је и на свакодневне навике војника из Босне па и Крстана: угледајући се на Русе они су почели да у оброцима користе чај.

Крсто је постао војник 3. пука Прве српске добровољачке дивизије и учествовао у тешким борбама на добруцанском фронту које су вођене у лето–јесен 1916. године против бугарских и турских трупа. У тим борбама Крсто Барош из Сајковића, рањен је 19. октобра 1916. године. Тако је Крсто отишао у руске болнице на лијечење. Ране са фронта биле су тешке и Крсто је преминуо у Русији 1917. године гдје је и сахрањен.

По завршетку Великог рата на име погинулог Крстана, земљиште у Чуругу, у Бачкој, добио је његов отац Раде Барош. Међутим, аграрна администрација Краљевине Југославије Крстану Барошу из Сајковића одузела је земљиште, парцела бр. 226/20 у Чуругу рјешењем бр. 11 626/34 из 1934. године због ненасељавања. На име Крстана Бароша издато је добровољачко увјерење 22. фебруара 1935. године бр. 1620/35. Крстан Барош погинуо је 1917. године, а 27. септембра 1935. године његовом оцу Радету Барошу као наследнику добровољачког права додијељена је парцела бр. 226/20 која је претходно била одузета. Међутим, иста парцела 226/20 30. маја 1935. године раздијељена је као повишица земљишта добровољцима насељеним у Чуругу, Митру Павићу из Хргу да код Стоца 2 к.ј. и 1.100 кв. хв., Данилу Мрковићу из Бјелине код Невесиња 4 к.ј.

» Смotra Српске добровољачке дивизије пред пут на фронт у Добруци

200 кв. хв и Петру Вуцели из Прекаје код Дрвара. Раздиоба исте парцеле и двије различите одлуке Комисије за ликвидацију аграрне реформе из Новог Сада које су се међусобно правно поништавале доводиле су колонисте у животне ситуације које су могле за посљедицу имати међусобне сукобе насељеника. Одузимање земљишта погинулом добровољцу била је слика позиције добровољаца и њихових породица и односа аграрне бирократије према њима која је била састављена од бивших аустроугарских чиновника.

***

Ристо Каришик родио се у селу Разићима код Коњица и био добровољац црногорске и српске војске у Великом рату (1914–1918). Када се рат завршио са мањом групом српских добровољаца из Коњица преселио се у Банат, на имање Олге Јовановић рођ. Дунђерски у Хајдучици. Услијед лоших услова колонизације и неприлагођености раду и животу на новом простору Ристо је преминуо 1925. године оставивши иза себе бројну породицу.

Његова удовица Јелена Каришик 27. јануара 1934. године упутила је молбу Комисији за ликвидацију аграрне реформе у којој је изнијела свој тежак материјални положај у колонији и позицију удовице добровољца у процесу колонизације:

„Мој покојни муж Ристо Каришик, који је умро још 1927. године у општини Хајдучица, ће је добио земљу као добровољац. Када је умро ја сам остала сама иза њега са своје петоро нејаке дјеце који не могу да ми помогну ништа у пољском раду него се ја морам сама да мучим и да радим.

Кад ми је муж умро оставио ме са дјецом без иће ичега, без крова над главом, него се и данас претурам са дјецом по спајинским шталама и порушеним кућама и никако не могу да дођем до своје куће иако се трудим и мучим и гола и боса са дјецом, опет не могу кућу да подигнем.

Узрок овој мојој патњи и невољи јесте што су ми дјеца мала, али ми је ово најго-

ре што имам парцелу број 574/35 и 646/2. Врло је подводна и слаба, ниска, те не могу да добијем ни онолико прихода да израним себе и своју сироту дјецу.

Зато се обраћам наслову са молбом да ми додијели другу парцелу број 618/7 која се води Стијачић Гаврилу који није насељен нити ће се населити а моја парцела да се да поменутом добровољцу који неће никада да се насели.”

Из дописа Јелене Каришик надлежним аграрним властима видљив је тежак положај колониста приликом колонизације, а нарочито удовица које су послје смрти мужа остајале без заштите, односно мушке главе, у свом окружењу. Колонисти нису брзо ни лако градили куће и низ година живјели су у привременом смјештају. Ристо и Јелена живјели су на Софија мајуру и до смрти оца нису изградили кућу. Породица са петоро мале дјеце наставила је да живи до 1934. године у привременом смјештају у шталама на мајурима велепосједа или у помоћним просторијама у селу тзв. кирији. Дјеца нису била дорасла за тешке пољске радове и удовица Јелена није имала њихове помоћи. Појам „гола и боса” говори о тешком сиромаштву удовице са петоро мале дјеце.

Удовица Јелена Каришик у свом допису аграрним властима покушала је да испослуже квалитетније земљишне парцеле јер један број колониста остајао је у старом крају, али је задржавао надјељено земљиште и издавао га у закуп. Земљиште којим је располагала породица Каришик било је подводно као и знатне површине земљишта у атару Хајдучице јер је то земљиште морало да се одводњава системом за одводњавање који се налазио на каналу Терезија који је протицао поред села, а пумпе за наводњавање биле су власништво велепосједа у Хајдучици.

***

Обрен Поповић, из Месара код Требиња родио се 1895. године. На острву Елис када је доспио у САД наведено је да му

је држава поријекла Аустрија, а посљедње мјесто боравак Требиње. Обрен је тада имао седамнаест година јер је 4. јуна 1912. године из француске луке Авр бродом Чикаго приспео на острво Елис. Био је неожењен, висок 173 центиметара, смеђе косе и очију, са 20 долара код себе и кренуо је у град Чикаго. Тамо га је чекао пријатељ Симо Поповић.

Све вријеме живота у САД Обрен је живио у Чикагу. Тамо је био организован у српским организацијама, у Добротворном српском друштву *Јединство*. На Видовдан 1914. године учествовао је у организацији његовог обиљежавања, а током ноћи, на забави из ванредног издања чикашког листа *Чикаго Хералд* сазнао је о погибији Франца Фердинанда у Сарајеву. *Јединство* из Чикага било је дио српске организације *Слоја* на чијем челу је стајао чувени српски научник Михајло Пупин.

Као дио овог друштва и организације Народне одбране Обрен Поповић дјеловао је на прикупљању добровољаца за црногорску војску 1914–1915. године. Када је крајем 1916. године у САД дошла српска војна мисија са задатком прикупљања добровољаца за српску војску на челу са потпуковником Миланом Прибићевићем, Обрен је упућен као агитатор у Питсбург и околину, у округе Ферел и Шаран Пенсилванија. Са извјесним Хрватом, Ковачем радио је на прикупљању добровољаца, а чети су дали име Зрински да би окупили хрватско исељеништво. О неуспјеху тог подухвата говори чињеница да је Обрен Поповић стао на чело ове чете носећи њену заставу. Из Питсбурга добровољци су кренули возом и путовали линијом Њујорк–Монтреал–Халифакс у Канади.

Бродом из Халифакса добровољци српске војске из Питсбурга, на чијем челу је био Обрен Поповић ишли су линијом Глазгов–Саутемптон–Авр, возом до Тулона, а потом у Бизерту, у Тунису, у логор Лазуаз на обуку. У Бизерти гледао је када је француски адмирал Гепрат одликовао орденом легије части Милунку Савић.

На Солунском фронту био је распоређен у 1. чету 2. батаљона 6. пука Дринске дивизије. Приликом пробоја Солунског фронта септембра 1918. године као вођа патроле у којој су били и Стеван Уљаревић и Васо Баћевић ушао је у бугарске ровове и Бугаре напао бомбама. Сва тројица одликована су Обилића медаљом за храброст. Ослобођење Србије водило га је преко Лесковца, Прокупља, Крушевца, Крагујевца, Ваљева. Демобилисан је јануара 1920. године у Печују, у Барањи.

Обрен Поповић доселио се у колонију Војвода Степа у Банату 1922. године. Био је, уз Исаију Колунџића, добровољац из Равних Котара, повјереник за колонизацију у новом насељу. Као богат и угледан човјек бавио се неко вријеме трговином пшенице и кукуруза и био је члан и један од вођа Народне радикалне странке у селу.

У колонији насељеној од различитих завичајних група (Херцеговина, Лика, Бока Которска, Црна Гора, Босна, Банат, Срби из Мађарске и Румуније) првих деценија по колонизацији трајали су судари на завичајној основи између различитих досељеничких група у селу око позиционирања у новом насељу. Обрен Поповић, чија се кућа налазила на сеоском тргу, што говори о његовој моћи и утицају у новом насељу, а који је био један од лидера херцеговачке завичајне групе у Војвода Степи, нашао се 1930. године у средишту једног таквог судара, јер су у колонији најизраженији сукоби били између личке и херцеговачке досељеничке групације.

Начелник среза Јаша Томић, Мирко Бикар упутно је КБУ Дунавске бановине телеграм 13. фебруара 1930. године по којем је спријечено „дизање звонаре на одређеном мјесту”.

„Председник црквене општине Војвода Степа јавља да су неколико колониста спријечили црквену општину да од стране министарства пољопривреде на одређеном мјесту подигну звонару и освете звон. Жандармерији је издат налог да пошаље јаку патролу на колонију Војвода Степа и спроведе истраге колонисте по броју седморица који су учинили горњи акт упутили су се у Београд да протестују против дизања звонаре на одређеном мјесту.”

Команда жандармеријског пука у Новом Саду добила је извјештај од 20. фебруара 1930. године у којем се из извјештаја жандармеријске станице Српска Црња види да је „насељеничка колонија Војвода Степа 12. овог мјесеца насилно навалила на звонару која се подизала, према рјешењу Министарства, те је стубове премјестила. У колонији је концентрисан довољан број жандарма да се ред одржи.” Летопис Српске православне црквене општине Војвода Степа објаснио је узрок сукоба јер „они који нису били задовољни мјестом у присуству жандарма су промијенили звона код куће Обрена Поповића”. Првобитно мјесто за звонару било је предвиђено код кафане трговца из Далмације Исаије Колунџића, а колонисти су звонару премјестили код трговца Обрена Поповића гдје је црква посвећена Светом Василију Острошком и изграђена у периоду 1936–1939. године.

Обрен Поповић 1930–1931. године дошао је у сукоб са руководством Прве аграрне заједнице коју су чинили херцеговачки досељеници из које је био искључен. 24. априла 1931. године тражио је пријем у Четврту аграрну заједницу (оптаната) у новом насељу са образложењем да је искључен из Прве аграрне заједнице због тога „што нисам стијо кулучити у вучењу цигле за градњу заједничког дома што управ даје позајмице онијем људима који су били опште потребни.”

У БЕОГРАДУ ПРИКАЗАНА ИЗЛОЖБА СЛОВО У КАМЕНУ

Потрага за носиоцима изгубљених вјековних традиција

У Медија центру Удружења новинара Србије, у галерији *Аксиос*, 29. марта одржана је изложба *Слово у камену* старословенско ћирилично писмо на српским православним споменицима Мркоњићког краја, аутора Слободана Ђоћкала из Мркоњић Града.

Иза ове изложбе стоје године преданог, систематичног и теренског рада. Аутор је обишао 203 православна гробља на општини Мркоњић Град. Село Медна има чак 19 православних гробља, на простору општине Мркоњић Град има 25 православних цркава. Да крене у овај пројекат мотивисало га је стално спочитавање вјековног постојања Срба на овим просторима.

– Стари Срби су учествовали у изградњи Римске империје. Имамо топониме који нам иду у прилог. У селу Барањи има једна пољана гдје постоје материјални докази, Долабелина цеста која је изграђена 20-их година I вијека и дан-данас је у употреби. 6 километара најбоље очуване римске трасе на простору БиХ налази се управо на територији општине Мркоњић Град. Имамо из средњег вијека једно велико богато насеље у виду споменика: мраморја, кужна гробља, дивовска гробља. Тај духовни дио изградње православних храмова, сакралних објеката је материјални доказ нашег идентитета на овим просторима, а не да смо дошли негдје тек у 19. вијеку – рекао је Ђоћкало.

Ђоћкало се осврнуо на полумјесец са звијездом на православним гробљима, и да Бошњаци тврде да је то Ислам.

– То су српски соларни симболи средњег вијека. То је стари хералдички знак простора земље Босне. Када је полумјесец на споменику окренут доле значи да је сахрањена женска особа, када је окренут горе значи мушка. У западној хералдици полумјесец са звијездом је симбол Богородице са Христом. Четири чувара Босне у хералдици су Василије Велики,

Богородица са Христом, Свети Јероним и Свети Стефан.

– Сви ти симболи и све што је уткано у споменичко наслеђе је наша тапија и наш доказ.

Дрвених крстова од храстовине сачуваних има само на три локалитета: гробље у Башчанима село Густовара, Драгића гробље у Сурјану и Новоковића – Шикманово гробље у Тријебову.

ИНЖЕЊЕР УМЈЕТНИЧКЕ ДУШЕ

Слободан Ђоћкало је по струци инжењер, али врло активан у културном животу Мркоњић Града. Председник је и утемељивач удружења Клуб умјетничких душа од 1998. год до данас. Од 2002. године заједно са књижевником Радмило В. Радовановићем организује Међународни конкурс *Пјесма над пјесмама* поводом Тривундана или Дана заљубљених, односно Међународни конкурс хумора и сатире *Златни афоризам – златни [о]смјех*, као и меморијалну књижевну манифестацију *Октобарски књижевни одједи – ОКО* од 1998, 10. октобра посвећену урбициду и геноциду извршеном у Мркоњић Граду (13 западнокрајинских општина) у јесен 1995. године од стране регуларне армије Републике Хрватске и Хрватског вијећа одбране Херцег-Босне.

– Ти крстови захтијевају трајнију заштиту, као свједоци како су изгледали и у свим осталим гробљима. Окупацијом овог простора Аустроугарске монархије 1879–1918. појављују се метални крстови који су евидентирани у Рајковића гробљу, село Густовара и Гробљу на Градини, село Мајдан.

До 60-их година 20. вијека није било споменика у мермерним плочама израђивали су се у камену или дрвету.

– Мермер није био дио српске традиције, него је из помодарских разлога и услјед политичке задојености комунизмом српски народ хтио да прекине са властитом традицијом и да у духу југословенске нације изгради нови, национални идентитет. Изложба ће бити представљена и у Храму на Вождовцу.

– Ми смо исток на западу, запад на истоку. Мркоњићки простор је граница свјетова. Доста је било препуштања наших светих простора другом – закључио је Ђоћкало.

ДРАГАНА БОКУН

ДРУГАРИ ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ У ОТОЧЦУ ПРЕДСТАВИЛИ ЗАЈЕДНИЧКУ ИЗЛОЖБУ У НОВОМ САДУ

ЛИКОВНА ИЗЛОЖБА ПРОЛЕЋНО БУЂЕЊЕ

Самостална изложба *Пролећно буђење* организована је 1. марта 2024. године у Галерији *Велко Маџић* на СПЕНС-у у Новом Саду. Аутори изложбе су Сашо Влаисављевић и Милан Глумац. Обојица су рођени у Оточцу, у Лици, у Републици Хрватској.

У основној школи су уз помоћ наставника ликовног васпитања Милана Цвитковића открили свој таленат и тада се родила љубав према сликању. Подијелили су судбину сународника и 1991. године морали да напусте своја огњишта. Сашо Влаисављевић је за вријеме рата у Републици Хрватској био заробљен у Госпићу.

Тешки тренуци које је тада преживио покренули су у њему снажну жељу и мотив да слика и црта. Почео је активније да слика јер му је то помогло да заборави ружне тренутке које је преживио за вријеме рата. Инспирацију за сликање и цртање налазио је и сада налази у завичају.

Сашо Влаисављевић је члан Удружења ликовних умјетника *Ликум*, који је основан 2001. године. *Ликум* учествује на смограма од градског до републичког нивоа, интернационалним изложбама и манифестацијама у Србији и иностранству. Тако-

» Милан Глумац

» Сашо Влаисављевић

ђе, организује школу сликања и цртања, колективне и самосталне изложбе слика и пјесничке промоције својих чланова. Поред чланства у *Ликуму*, Сашо већ годинама организује дружење матураната свих генерација из Оточца у Новом Саду и Београду. На таквим дружењима су се Сашо и Милан поново повезали. Сашо је позвао Милана да се учлани у *Ликум* и кроз то чланство су жељели да покажу своја дјела што

је повод ове изложбе. Сашо највише воли да слика коње, док Милана највише привлачи иконописање.

Ово је Сашина друга, а Миланова прва изложба. Отварање изложбе употпунили су текстови и стихови њихових пријатеља који су дошли да их подрже и погледају умјетничка дјела изражена у портретима, природи и предметима из завичаја.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

Трибина у Крагујевцу

Док је православне вјере, дотле има Срба у Далмацији!

» Др Славко Зорица, Мирко Демић и проф. Владан Костадиновић

Удружење Срба из Хрватске Никола Тесла из Крагујевца организовало је 2. фебруара трибину Православна Далмација у Епархијском дому. Повод за трибину су два јубилеја, 500 година од освештења Цркве Светих апостола Петра и Павла у Биоиничном Селу и 320 година од Курицине буне коју је подигао Петар Јагодић Курица.

На трибини су говорили протојереј-ставрофор др Славко Зорица, рођени Буковчанац који је крштен управо у Цркви Светих апостола Петра и Павла у Биоиничном Селу, професор крагујевачке Богословије Свети Јован Златоустин Владан Костадиновић, модератор је био књижевник Мирко Демић.

Поред великог броја грађана трибини су присуствовали и владика шумадијски Јован и ректор Богословије протојереј-ставрофор др Зоран Крстић.

ПЕТ ВИЈЕКОВА ХРАМА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА

Др Славко Зорица је говорио о попу Јагодићу Курици који је био заиста примјер вјере и родољубља. Родио се у предјелу између ријеке Крке и Каринског мора који се зове Буковица. Буковица се ослања на Равне Котаре и са њима чини органску целину, нарочито што се тиче карактера људи који су тамо живјели и још увијек живе, али у веома малом броју.

– Бојим се да ће постати, ако већ нису, реликт некадашњих горштака који су кроз вијекове били кадри „стићи и утећи и на страшну муку постојати“.

У Буковици се увијек тешко живјело због шкрте земље и тешког рада. Како би остварили веома малу корист. Говорили су да је то подручје гдје „поскок на репу стоји“. У таквом поднебљу се рађало и живјело је много више људи него што би се очекивало, горштака који су споља изгледали груби, али имали су дјетињу унутрашњост.

– Ту пет вијекова стоји и Храм Светих Апостола Петра и Павла гдје је службовао Петар Курица. Из овога се јасно види одакле је Курица поникао и изградио свој карактер. Иако се о њему писало, није довољно познат широј јавности. Зна се да је рођен у селу Биљани недалеко од Обровца, око 1666. године. Оно што се зна сигурно, да је био парох у Цркви Светих Апостола Петра и Павла. Највише је остао упамћен по љубави и разумијевању свога народа, кршне Буковице и Равних Котара. Истински га је љубио и ра-

зумио њихов тешки живот. Кад су Млечани увели порез (такозвану дециму) што би значило десетину од свега што сељак произведе, народ се узбунио, јер није могао то да поднесе. Отац Петар Јагодић Курица је познат као вођа готово непознате буне и постао је страдалник и исповједник вјере и родољубља.

ПЕТАР ЈАГОДИЋ КУРИЦА – СТРАДАЛНИК И ИСПОВЈЕДНИК ВЈЕРЕ И РОДОЉУБЉА

Нажалост, југословенске енциклопедије, ни она у вријеме Краљевине СХС из 1925. године ни касније у доба СФРЈ не региструју овај важан догађај. Буна је почела у јануару 1704. године када су морлачки Срби из села Жегара близу Обровца под водством свога главару Илије Нанића дошли у Обровац и ослободили два своја утамничена сусељана и претели сву стоку већ скупљену по Буковици.

– На челу те буне у Буковици стао је поп Петар Јагодић Курица, а побуну су се придружили многи главари из Равних Котара. На народном збору и једних и других, код Петрове цркве, поп Курица у име свих састави једну дрску притужбу провидуру Зани. Главник није предао притужбу Зани јер су га савјетовали да би могао изгубити главу због стила и тона Курициног писма.

Око 7.000 устаника је врло брзо преузело власт у три сезарије и обустављено је и плаћање дециме. За то вријеме Зане се склонио у Сплит. Побуњеници су отишли у Задар како би се срели са капетаном.

– То су била надвикивања, гдје нико никог није чуо, али су се чуле пријетње. Највише је пријетио капетан. Међутим, на такав дочек Курица изгуби стрпљење, почне да галами на провидуре замјенике врло тешким ријечима и пријетећи општом сеобом народа у другу државу, тј. у Лику (Аустрија) и тако остави све главаре и Задар.

Након тога, Зане је употребио лукавост и обеснажио побуњенике тако што је придобио 12 главара. Остали су још Курица, Жабетић и Нанић који су побјегли у Лик, а власти су их осудиле на смрт вјешањем. Да би Медрајин, Занов наследио 1708. ухапсио Курицу, спровео га у Книнску тврђаву, а одатле за Венецију у тамницу Поци.

– Ту је провео 10 мјесеци, а одатле је премјештен у друге једнако мрачне тамнице. Узалуд је писао молбу дужду за помило-

вање. Није га добио, иако се из молбе види да су Нанић и Жабетић 1715. године били помиловани и пуштени на слободу. Курицино тешко стање у тамници видљиво је из његове молбе за помиловање.

„Ја сам из Книна спроведен у Млетке на једној галији. Овдје сам био затворен у најстрахотније тамнице зване Поци и провео у њима 10 мјесеци. А отуда сам премјештен у друге, али једнако мрачне тамнице у којима се налазим већ 40 година, плачући моју несрећу и немилост мога поштедног владара коме о послушност, вјерност и љубав не знам да сам се икад огријешо. Душевне патње, биједа и дуго протекло вријеме одузели су ми очињив вид, ослабили слух и толико изломиле тијело да не могу да макнем, него од столице до кревета. Живим јер тако хоће Бог, али су ми осамдесетогодишња старост и болест одзеле све животне снаге и оставивши ми дух само да осјетим биједу и несрећу.“

Оглувјели и ослијепјели Курица је тек 1746. пуштен из затвора, али не и на слободу. Предан је Грку Петру Спиру којему је наређено да га чува у једном венецијанском кварту и да га одатле пошаље у Задар, гдје ће до смрти 9. априла 1749. године бити у некој врсти конфинације (притвора).

МЛЕЦИМА ПОНУДИО СВОЈУ ГЛАВУ

Курицина буна је у историји остала запамћена као неуспјешна, угушена тактиком млетачких власти. Ту се истакао Курица који је био досљедан својој вјери и хришћанском моралу и жртвовао се за ближње.

– Када је Марин Зане у децембру 1704. издао терминацију којом се тројица вођа буне проглашавају државним непријатељима и издајницима, обећао је онима који их ухвате или убију у иностранству, 1.000 лира, а 600 лира ко их ухвати или убије на млетачкој територији. Сва њихова имања се конфискују и куће им се спаљују и са земљом срањују. Поред тога позвани су и Петар Курица и Илија Нанић и Матија Жабетић да се искрве међу собом, онај који би донио главу свога друга био би без икаквих других услова ослобођен сваке кривице. Одговарајући на овако циничну поруку, Петар Јагодић се предао млетачким властима и умјесто глава својих другова Илије Нанића и Матије Жабетића понудио се да сам иде на вјешала испред Задра свједочећи о немоћи подухвата који је учињен. Пону-

дивши своју главу Јагодић је презрео издајство као нечестан и понижавајући чин и тиме доказао да су му преци јунаци и витезови. Тиме је јасно у пракси показао хришћанску саможртвену љубав према ближњему.

ДАЛМАЦИЈА – ИЗВОРИШТЕ ПРАВОСЛАВЉА

Након излагања др Зорице Мирко Демић је цитирао Никодима Милаша: „Ваљда нема на свијету земље у којој је интелигенција наспрам православне вјере тако велика као у Далмацији“. Он је то писао 1901. године.

Док Јован Радуловић пише: „Наша српска Далмација има преко 60 српских православних светосавских храмова. Скоро сви су подигнути прије 500 година. Који то још народ на тако вјетровитом простору има? У којим су то условима опстајали? Без велепних звоника или ту и тамо са звоником на преслици без звона и клепала или са звонима на церићу, а сви од реда проглашени кужним мјестима, хајдучким јатацима, народ шизматичима, те се у црквама и манастирима крије опљачкано благо и ноћу уз свијеће дијели.“

Проф. Влада Константиновић објаснио је да термин унијаћења који подразумева поновно успостављање црквене заједнице између оних који су до 1054. године били једна црква, да кажемо који су створили једну цркву. Ријеч је о источном православљу и о западном хришћанству. С тим што је црква у Далмацији док год је постојала Пећка патријаршија била у њеном саставу. Између 1557. и нешто раније до Пожаревачког мира 1718. се црква у Далмацији, барем формално, налазила у саставу Пећке патријаршије.

– Оно што је задесило Стефана Кончаревића оног тренутка када је постао епископ у јануару 1716. године јесте анимозитет који су имале млетачке власти и носиоци, тј. висока римокатоличка јерархија у Далмацији. Тај анимозитет је са једне стране био оправдан тиме што су у њему видјели некаког могућег реметилачког фактора, а са друге стране што је њихов однос, кад говорим о односу већине римокатоличких прелата у Далмацији према Србима, имао један лукративни (уносни) разлог.

Кончаревићев претходник Симеон Љубибратић је био приморан да напусти како епархију тако и саму Далмацију.

– Дакле, може се направити паралела између Стефана и Си-

меона, њихово активно управљање епархијом није трајало дужи од двије до три године. Све остало је била прилично велика борба.

Послије одласка владике Кончаревића, једно вријеме црквом управљају архимандрити јер нису добили дозволе за именовање епископа.

– То су прије свега били крчки игуман Никанор Травица, затим архимандрит Никанор Богуновић Скочић и наравно архимандрит Герасим Зелић. Сви они покушавају да одрже ову цркву. У то вријеме долази Доситеј Обрадовић који позитивно говори о стању које влада међу људима. Каже „они немају много знања, јер на крају крајева нису знања ни могли да добију, али оно што је јако битно то је искреност њихове вјере и то је честитост.“

По ријечима професора централна личност унијаћења је Венедикт Краљевић, који преко Босне долази у Далмацију, посредством митрополита дабробосанског Калиника.

– Калиник припада фанариотској јерархији и у вријеме када је послем био у Цариграду, сам Венедикт је управљао епархијом. На том састанку је био присутан канцелар Метерник. Метерник је био један од најмоћнијих политичких личности с почетка деветнаестог вијека, и највјероватније да је ту направљена идеја да ће Беч признати Венедикта и дати могућност да обавља епископску службу, али тако што ће прихватити унију и радити на њеном споровођењу међу далматинским Србима.

Константиновић напомиње да из перспективе Млетачке републике и Беча, католици су виђени као лојални грађани, православни као грађани који се тренутно могу прихватити, толерисати, али да представљају потенцијалну опасност.

– Говоримо о временима када је јако било битно ко је чије вјероисповијести управо због турбуленција које постоје у самој Европи и промјенама на дневном нивоу које су поприлично јаке и велике.

У Шибенику је основано Сјемениште 1819. године и тражили су се предавачи, који су дошли из Галиције.

– Галиција је област позната по унијатама из брезлидовске уније, дакле људи који су поунијађени још у шеснаестом вијеку, област југоисточне Пољске и на граници са данашњом Украјином. Долазе четири предавача каноник Алексје Ступински, свештени-

ци Василије и Јаков и ђакон Јаков Ђировски.

Предавачи нису знали српски језик, били су обучени као православни монаси, тек су касније идентификовани као католички.

– Парох оброчачки Леонтије Павковић открио је да они у свом пртљагу имају црквене предмете који се недвосмислено могу идентификовати као римокатолички и да је затим кренула веома активна пропаганда да се свештеници морају, односно да се омладина мора школовати у тој школи којом они руководе. Са друге стране, да се приморавају свештеници да у потпуности слиједу „нове“ идеје које пропагира владика Венедикт. Када су у питању обични људи, долазимо до лика Пилипенде (писца Симе Матавуља), дакле на веома агресиван начин је покушано да се искористи људско сиромаштво, немоћ да преживите, односно веома отежани услови живота како би се људи привољели да прихвате владику Венедикта.

Митрополит Стефан Стратимировић је 1820. године отишао у Пешту да прича са царем који га је увјеравао да не жели никакав протенстизам и да нема везе са поступцима владике Венедикта.

– Митрополит Стефан није био нимало наиван и одмах је видио чији је рукопис у свему томе. Свјестан да свештеници морају да слушају владика, рекао им је да колико год је у њиховој моћи владику бојкотоују. Што се тиче народа речено им је да Венедикта у потпуности бојкотоују. Дешавало се да људи дођу у цркву, а да не желе да узму чак ни благослов епископа, нити нафору, да гдје год је одлазило у канонске посјете нигдје никога није било, осим надлежног свештеника и да је просто на тај начин народ чинио отпор према том безумљу унијаћења.

ПОКУШАЈ АТЕНТАТА НА ВЛАДИКУ ВЕНЕДИКТА

Послије је скована завјера у манастиру Крка, коју су организовали Кирил Цвјетковић, бивши парох у Шибенику и јеромонах Никанор Кнежевић. На кочију којом је требао владика Венедикт да се проведе на први дан Духова 1821. године је извршен покушај атентата, међутим он није био у колима.

– Умјесто њега ту је био канолик Алексије Ступински и он је том приликом страдао. Послије је тога су заиста кренуле велике репресије самог режима над Србима, тражење кривца. Владика није имао више храбрости да остане на мјесту на којем је био. Он бјежи 1823. године прво у Задар, из Задра иде у Италију и тамо ће у својој 97. години умријети. Међутим, његове идеје су наставиле да функционишу све до 1829. године када на мјесто епископа далматинског бива изабран Јосиф Рајачић, потоњи митрополит карловачки, односно патријарх карловачки и сад имамо понављање онога што је било у осамнаестом вијеку.

Ни митрополит Јосиф, ни владика Јеротије Мутибарић који до-

лази послје њега, не опстају на тој епархији дуго, већ послје двије-три године бивају премјештени, овог пута по наређењу Бечког двора.

– Оно што се дешавало током деветнаестог вијека представља заправо дух времена који је имао за суштину да је црквено постојање све мање битно. Духови секуларности, односно духови Француске буржоаске револуције и просвећености долазе и у ове крајеве и некако за вријеме владике Стефана Кнежевића ова прича о унијаћењу престаје сама од себе. Овог пута се проблем унијаћења мијења једним другим проблемом, националним проблемом између Срба и Хрвата. Нажалост, колико год да смо се очували као православни, колико год да смо одољели нападима који су обиљежили готово два вијека унијаћења, проблем који је био везан за односе српско-хрватске на националној основи, нажалост, нисмо превладали до данас.

ЖУМБЕРАК ЈЕ И ДАНАС ПУН ТРАГОВА ПРАВОСЛАВЉА

Мирко Демић се осврнуо и на чињеницу да је читав Жумберак поунијађен. Тамо је око 5.000 душа преведено у унијатску вјеру и да се и дан-данас то може видјети по њиховим храмовима јер су остали трагови православне градње. Затим покушаји стварања неке тзв. Православне хрватске цркве и да се послје 1995. године на његовој родној Банији догодио уплив баптистичке цркве, гдје је саграђено 15 храмова, и неколико десетина молитвених домова.

– Дакле ти покушаји да нас превере трају. Закључак нашег вечерашњег дружења је да док је сјећања и док је наше вјере, докле има и Далмације, докле има и Срба у Далмацији.

Професорка Љубица Жикић подсетила је присутне на масакр 1941. у глиној цркви.

– Мушкарци су били приведени да се покрсте, да приђу другој вјери и да тако спасу своје породице. Дакле, то је нешто за мене нечувано. Дуго у оном времену кад нисмо о томе говорили да не би правили тај неки непријатан братски разговор, то се некако и крило. Међутим, послје кад дође до овога разилажења, нама бива јасно, потомци се интересују, долазе до ужасних болних закључака да је то у једној земљи која је била заједничка, звала се исто Југославија, под оком оних који су то посматрали догодило да се из села, мушкарци покупе, свечано обуку (постоје записи) да би ишли на покрштавање.

Организатори на челу са Миланом Љубовићем су приредили и пригодан културно-умјетнички програм у којем су учествовали: хор ученика Богословије Свети Јован Златоусти, дјечји хор Саборног храма Успења Пресвете Богородице, Омладинска пјевачка група *Сйоменак*, ученици ОШ *Стијанислав Сремчевић* и ЖПГ *Никола Тесла* Удружења Срба из Хрватске.

ДРАГАНА БОКУН

ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА АРАНЂЕЛА Ј. СМИЉАНИЋА

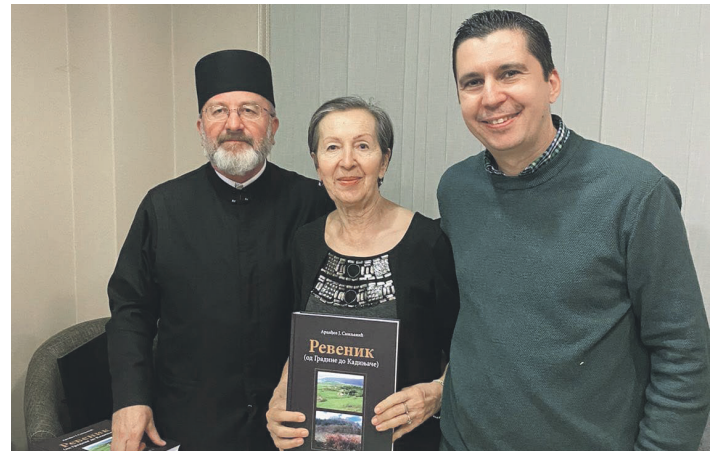
Ревеник (Од Градине до Кадињаче)

У годинама што се нижу, дани дјетињства само календарски остају у прошлости. Дјетињство и те како зна да нам буде свакодневни пратилац у нашим одраслим корацима. Добро је када је добро присутно у виду духовног или било ког другог стваралаштва. Баш таква добра страна видљива је у списатељском стваралаштву Аранђела Ј. Смиљанића, у књизи *Ревеник (од Градине до Кадињаче)*, у издању Архива Републике Српске, представљене 1. марта, на књижевној вечери у Новом Саду, у организацији новосадског Удружења Петровчани.

– У Ревенику сам живио свега неколико мјесеци на почетку рата у Босни и Херцеговини 1992. године. До тада сам у Ревенику долазио из Јајца, гдје сам живио са родитељима. Сваки зимски и лjetњи распуст, и готово сваки викенд проводио сам у Ревенику. Био сам невјероватно везан за дједа Драгу и баку Даринку, рођену Кеџман, из Дринића. Неке најљепше успомене у животу вежем за Ревеник. Тек када смо избјегли схватили смо шта нам Ревеник значи, а значи нам све. Када се десио повратак, од узбуђења да поново спавамо у нашој кући, готово да нисмо могли ока да склопимо. То су такве емоције да их је тешко пренијети на папир – рекао је Смиљанић присјећајући се своје темељне споне са Ревеником.

Смиљанић је описао и мотиве који су га подстакли да напише ово капитално дјело.

– Нисам се превише занимао за локалну прошлост. Међутим, 2014. то се у потпуности промијенило. Тада ми је понуђено да учествујем у писању монографије

» Жељко Латинковић, Милка Митровић и Аранђел Ј. Смиљанић

о Колунићу. Драге воље сам пристао. Двије године касније та монографија је и објављена под називом *Колунић село, школа, људи*. Коаутори су Рајко Латинковић и Чедо Јеличић. Већ тада сам имао довољно материјала за историјски дио књиге о Ревенику. Онда сам у љето те године једног дана у разговору са баком Даром и дознао понешто о сусједним породицама. Забиљежио сам податке и тако је кренуло. Свако ко узме књигу и почне да је чита уочиће са колико је љубави писана, а када се нешто ради из љубави онда је унапријед осуђено на успјех. Ја сам у томе уживао.

Садржај књиге Ревеник веома је обиман. На 716 страница овог дјела налазе се 2.604 напомене које се тичу извора и литературе, које је аутор користио. Иако се ради о монографији села, писана је по свим научним стандардима. Након уводног разматрања, слиједи краћа поглавља о имену села, његовом положају и

броју становника. Затим слиједи обимно поглавље о прошлости села, које садржи осврт од праисторијских налазишта до савременог доба. Веома важно поглавље односи се на школство јер садржи необјављене историјске изворе. У том дијелу пише се и о учитељима који су радили у школама, као и њиховим животним судбинама. Обиму књиге највише доприноси поглавље о ревеничким породицама. При томе аутор се није зауставио само на биљежењу имена, већ и на генеалогским везама и хронолошким подацима, као и пословима којима су се бавили појединци. Посебна поглавља су о истакнутим Ревеничанима као и о ревеничким кратким причама, односно анегдотама, које је аутор убацио због разноврсности дјела и због тога што ће тај дио сависно сигурно бити највише читан. У посебном поглављу обрађен је и свакодневни живот, рад, забаве и дружења, као и спортске активности укључујући и лов. Посебно емотиван је крај књиге насловљен *Умјесто закључка* у коме је аутор изнио свој доживљај Ревеника. Разноврсности монографије доприноси и слике које са налазе при крају.

Након овог представљања књиге у Новом Саду, Смиљанић најављује ускоро књижевне вечери у Бањалуци, Београду као и у Духовном центру *Петар Мирковић* у Колунићу. **ТАТЈАНА РАЂЕНОВИЋ**

О АУТОРУ

Аутор *Ревеника* проф. др Аранђел завршио је историју на Филозофском факултету у Бањалуци, гдје ради као професор. Осим књиге *Ревеник* објавио је и сљедећа дјела *Људи из сјенке* – дипломати обласних господара у Босни, *Дипломатија Хрвоја Вукчића Хрватинића*, *Дипломатија великашке породице Павловић и Колунић село, школа, људи*. Један је од водећих квисаза у Босни и Херцеговини. Двоструки узастопни шампион појединачног квиса у Шипову и учесник Свјетског првенства у квислингу. Тренутно је у првих 50 на ранг листи Српске квис асоцијације.

БЛАГОСЛОВ БРАТА ПО ФУДБАЛУ

– Арханђели су увијек благовјесници, па ето и ми дочекасмо нашег благовјесника – Аранђела Смиљанића који нам доноси лијепе вијести и драгоцену књигу о Ревенику, који се налази између Колунића и Меденог Поља. Аранђел је у књизи детаљно описао рељеф и географске одлике тог села, а са друге стране побројао је становнике, њихове породице, поријекло. Тако да ово није књига која ће да се само једном узме и прочита. Ревеник је књига коју ће многи имати на свом столу и коју ће периодично отворати и подсјећати се да би видјели неке занимљиве детаље за поједине личности, поједине топониме тог простора или нешто из историје Петровца и самог Ревеника – рекао је отац Жељко Латинковић, родом Петровчанин, који службује у Успењској цркви у Новом Саду. Он је рекао да се са аутором познаје тридесетак година. Уз осмијех, присјећа се, да су заједно играли фудбал за петровачку *Младост*.

ЗАХВАЛНА ПОРОДИЦА

– Аранђел је син мог рођеног брата који је 1992. године погинуо као борац Војске Републике Српске. Ово дјело је Аранђелова велика љубав. Дивим се његовој емоцији и снази да све то искаже кроз личну призму љубави, доживљаја бола, туге за изгубљеним оцем, дједом, завичајем. На свакој страници ове књиге сам плакала. И сада када говорим, не могу да се отмам том утиску како је уопште имао снаге да напише. Требала му је велика љубав и храброст да објективно напише о свему томе. Аранђел је свему приступио са општег историјског становишта завичаја и његове прошлости, генеде досељавања свих становника у Ревеник, историјског приступа општој историји, па до појединачних породица који чине Ревеник. Обишао је многе архиве. Понасна сам на све оно што је Аранђел урадио. То је захвалност људи који су у том завичају и који ће имати прилику да прочитају ову књигу – рекла је у даху емотивног набоја Милка Митровић (рођена Смиљанић), тетка Аранђела Смиљанића, која је свој радни вијек провела као професорка филозофије у београдској Војној гимназији.

АНАТОЛИЈ МИЛОВАНОВИЋ

ПОЛИТИЧАРИ СУ ДОЛИНУ КРИВАЈЕ И ДИЈЕЛОВЕ ОЗРЕНА ПРЕПУСТИЛИ НА МИЛОСТ И НЕМИЛОСТ ТЗВ. АРМИЈИ БиХ

Пензионисани припадник МУП-а Републике Српске, професор безбједности Анатолиј Миловановић, као учесник одбрамбено-отаџбинског рата на простору Босне и Херцеговине 1992–1995. био је свједок страдања српског народа, поготово на простору у долини ријеке Криваје и планине Озрен.

За *Српско коло* говорио је о својим искуствима и подијелио стручна запажања о бици за Возућу, тешким оружаним сукобима чији је дио био као припадник Специјалне бригаде полиције РС и Гарде Пантери. Својим научним радовима доказује и не дозвољава да се забораве страдања возућких Срба у Другом свјетском рату, када је њих око 400 погубљено у Јасеновцу, логору злогласне НДХ.

● Гдје вас је затекао рат 1992. године?

– Сам почетак оружаних сукоба сам дочекао у Возућој, одмах после напада на колону ЈНА која је излазила из Тузле, као припадник Друге озренске бригаде. У даљем току рата, као припадник Специјалне бригаде полиције Републике Српске, након заузимања Свињашнице у лето 1994. год. од стране такозване Армије БиХ, учествовао сам у нашем контранападу из правца Карачића и Рјечана према њиховим јединицама које су биле у офанзиви. У садејству са Гардом Пантери и другим јединицама ВРС и МУП-а Републике Српске били смо у вођству у односу на непријатеља, при томе смо заробили и један тенк. Управо су резултати наше успјешне контраофанзиве доказ да се долина Криваје могла одбранили, наравно уз адекватну, прије свега, политичку подршку.

● На промоцији књиге *Битка за Возућу 1992–1995. Ненада М. Цвјетковића, врло смјело сте рекли да је Возућа била жртвована. На кога сте мислили?*

– Јесте жртвована, прецизније речено издана, остављена на милост и немилост јединицама такозване Армије БиХ. Наиме, већ у мају 1994. год. је „нацртана“ карта са будућим границама нове заједничке државе, у спољним границама некадашње Авнојевске СР БиХ. Србима је по договору припало 49%, што је значило да ће се ВРС морати повући са око 25% територије коју је држала под својом контролом. Нико од тадашњих српских вођа није имао храбрости да изађе пред народ који је живио на простору који је требао предати муслиманима и саопшти му да остају под влашћу непријатеља. Те територије су тобоже изгубљене и доживјели смо велике губитке у људству, у окружењу су остале читаве војне јединице и цивили. Поред Возуће и јужних дијелова Озрена, овакву судбину су доживјели и западни дијелови Крајине, нарочито после издаје РСК, која је цјелокупна предата Хрватској. Докази су бројни, они су у сфери ноторних чињеница, а оне се у праву и не доказују. Такође, постоје и изјаве муслиманских политичара и војних команданата о начину на који су заузимали српске положаје. Надамо се да ће се некад пробудити савјест српских учесника у „преговорима“, да ће се са многих докумената скинути ознака повјерљивости, па ће историчари имати до-

вољно материјала да то објаве у релевантној литератури.

● Да ли се масакр српских цивила у Возући могао избјећи?

– Наравно да је могао! Снаге ВРС на простору Возуће су биле у „потковици“ како се то најчешће говорило војничким термином. Цивили су много прије требали бити евакуисани на територију гдје су наше снаге биле у повољнијем положају. Наше руководство, посебно политичко, имало је првенствено моралну и сваку другу обавезу, да евакуише цивилно становништво када је већ било јасно да долина Кри-

ЧЕТИРИ ПУТА РАЊАВАН

Анатолиј Миловановић, рођен у Тузли, БиХ. Учесник је одбрамбено-отаџбинског рата као припадник Друге озренске бригаде (касније је од њених дијелова формирана Четврта озренска бригада), Специјалне бригаде Гарде Пантери и Специјалне бригаде полиције МУП-а Републике Српске. Рањаван је четири пута у борбеним дејствима. Пензионисан је као припадник МУП-а Републике Српске. Радно искуство стекао је у МУП-у Републике Српске у специјалној јединици полиције. Доктор је правних наука и изабран у звање доцента на Правном факултету, Мегатренд универзитета у Београду.

ваје и јужни дијелови Озрена неће бити у саставу будућег српског ентитета.

● Да ли је злочин над цивилима у Возући настао као посљедица злочина у Сребреници или је планиран раније?

– Не, не постоји посебна веза између почињених злочина. Рат је био грађански, национални и религијски. Мржња између зараћених страна била је вјековна, великог интензитета и без догађаја у средњем Подрињу ратни злочини и злочини против човјечности би погодили возућке Србе. Важно је нагласити да су злочине у Возућој чинили и припадници терористичког одреда Ел Муцахид којима је убијање немуслимана, по њима невјерника, један од основних мотива приликом приступања таквим формацијама.

● Аутор сте и научног рада *Страдање Срба Возуће – заборављени злочин. Колико се могу повезати злочини над српским народом почињени у Другом свјетском рату и деведесетих година?*

– У раду су наведена страдања српског становништва у селима на простору средњег тока ријеке Криваје у периоду од оснивања НДХ, првенствено у првој половини 1942. године, па до завршетка Другог свјетског рата у тадашњој Југославији. Посебно су наведене прикупљене чињенице о злочинима из прве половине 1942. године, јер су најмасовнији и представљају познате методе убијања злочиначке Независне Државе Хрватске. Наиме, ради се о ма-

совним, систематским убиствима цивила и депортацији у логор Јасеновац и друге за које постоје сачувани докази. Страдање возућких Срба је заборављени злочин. Зашто? Зато што је у новој комунистичкој Југославији посебан идеал представљало братство и јединство, а да би се то остварило, злочине над Србима је требало минимизирати, а злочинцима дати прилику да се искупе стављајући им петокраку на капу. Распадом комунистичке Југославије, поново су услједили напади на српска села у долини Криваје, из истих села, од потомака некадашњих припадника Муслиманске легије и Зеленог кадра, овај пут у униформама такозване Армије БиХ, појачане исламским фанатичима и терористима из цијелог свијета.

● Тврдите да је са простора Возуће у Јасеновац депортовано 400 Срба. Да ли постоји списак са именима тих људи?

– Захваљујући професору историје др Ранку Пејићу, који је као дијете преживио страдање Срба у селу Лозна јануара 1942. године, имамо сачувана свједочења Срба возућког краја. Он је један од ријетких аутора који је преданим радом, увидом по старој архиви из тог периода, а нарочито прикупљањем података од свједока, успио написати књигу која је доказ и темељна основа за даље научно истраживање злочина над Србима у долини Криваје у периоду Другог свјетског рата. У дјелу под насловом *Срби на Озрену и Возући – живи и страдања* наведена су имена Срба депортованих у логор Јасеновац као и друге логоре у НДХ. Поред страдалих у Јасеновцу наведена су и имена Срба убијених по селима и збјеговима током усташких напада на Возућу. Дакле, само из Возуће депортовано је 400 Срба у Јасеновац, док је укупно, са околним селима, мучки убијено 1300 Срба. Такође, моја родбина је из возућког краја и свједок сам бројних изјава о страдању Срба из тог краја.

● Да ли је Возућа заузела заслужено мјесто у српској култури сјећања?

– Срби су опстали у долини Криваје за вријеме вишевијековне Отоманске окупације, али то нису успјели у 20. вијеку који је био погубан за њих. Непријатељ је био бројнији, организованији и дјеловао агресивном идеологијом у борби против српства и православања. Заједно су против возућких Срба дејствовали нацисти, њихове слуге из НДХ и комунисти. За страдање у оквиру НДХ, као „награду“ од комунистичких власти у ослобођеној Југославији, Возућа је 1958. године изгубила статус општине, а у томе су главну улогу одиграли бивши легионари који су постали партизани у периоду када им је било јасно да Њемачка губи рат. Много пута поновљена крилатица, да народ који не научи ништа из своје историје, осуђен је да је понавља, потврдила се у случају возућких Срба. Злочини у долини Криваје су у мањој мјери документовани и заборављени од стране безбједносних, правних и политичких субјеката одлучивања. Због тога, зло се поновило у претходном одбрамбено-отаџбинском рату, односно, Србима се поновила несрећна историја.

ВЕСНА ПЕШИЋ

ПРЕМИНУО ПЕТАР СТОЈСАВЉЕВИЋ

Одлазак најстаријег Далматинца у Прилепском и Крушевском крају

После дуже болести преминуо је Петар Стојсављевић Пешо из Милошева – сеоцета у општини Крушево, Република Северна Македонија. Рођен је 1937. у Милошеву као пето дете родитеља Боже (1886) и Ружице (1900) Стојсављевић, пореклом из Отишића – Врличка крајина. У склопу далматинског контингента који се населио на мочварним недођијама Прилепском поља средином двадесетих година XX века, пристигао је и брачни пар Божо и Ружица са кћерком Маријом. На пелагонијском простору проширили су породицу са Даринком (1928), Михајлом (1931), Косовком (1934), Петром (1937) и Илијом (1940). После вишегодишњег мучења на неподесном терену Штаверница, становници Милошева (пореклом из Отишића и Кољана) пресељени су на нову локацију подно Крушевске планине, поред пута који је повезивао села Свето Митрани и Пресил.

Уздизање породичних газдинстава у Милошеву прекинула је окупација и распарчавање Краљевине Југославије, а статус неблагонредних становника у „Великој Бугарској“ осетили су и Далматинци у Прилепском пољу. Наиме, у јесен 1941. опљачкано је и на изузетно груб начин протерано из својих домова око ¼ насељеника, док је ¼ остала на свом огњишту. Мала колонија Милошево од свега девет кућа, скрајнута од главних путних комуникација није представљала опасност за бугарског окупатора, те су били поштеђени од протеривања. Нажалост, наредне године 01-02 новембра 1942. године десило се највећи ратни злочин у општини Крушево када је на монструозан начин убијено девет невиних, војно-способних српских насељеника из Милошева. Међу страдалим био је и Божо Стојсављевић што је условило да петогодишњи Петар постане сироче, а бригу о подизању шесторо деце на своја плећа преузела је удовица Ружица. Сва њена деца су изведена на прави пут, па кад су стасали за самостални живот ступила су у брачне заједнице са изабраницима из околног македонског народа, тако да је и Петар оженио Стојну Солевски из Вардина. Подигли су кћерке Фаницу, Менку и Елицу и сина Рубинча. Марљиви Петар и Стојна су заједнички живот провели у Милошеву бавећи се пољопривредом и сточарством, а све за рад школовања потомства.

У познијем животном добу Петар је остао удовац, али му то није била сметња да се стара о мањем стаду крава које је свакодневно изводио на испашу. Са њим сам пре седам година (у пољу док је чувао краве) неколико сати разговарао где ме је пријатно изненадио својим памћењем, оштроумношћу, бројним детаљима у вези масакра бугарског окупатора и домаћих сарадника над Далматинцима, задржаним далматинским наречјем, познавањем прилика и људи у околини Милошева итд. Током прошлогодишњег боравка у Прилепу и околини посетио сам га али ме, због нарушеног здравственог стања, није препознао.

На крају треба истаћи чињеницу да је породична лоза Стојсављевића настављена у Македонији и то у Битољу, где је његов син Рубин једном од близанаца дао име Петар.

Поштовани Петре, нека ти Господ пружи мир у рајском насељу. Вјечнаја памјат.

МИЛОШ МЕЉАНАЦ

ОДРЖАНА КОМЕМОРАЦИЈА РОДОНАЧЕЛНИКУ ХЕРЦЕГОВАЧКИХ УДРУЖЕЊА У СРБИЈИ

Неко бјеше Пејо Бајчетићу

У сали Историјског архива Града Новог Сада на Задушнице, 9. марта 2024. године у присуству чланова породице, супруге Љиљане и ћерке Ксеније, одржана је комеморација посвећена великом хуманисти, привреднику, неуморном завичајном прегаоцу, оснивачу Удружења Срба Херцеговаца у Новом Саду и савременом родоначелнику завичајних херцеговачких удружења у Србији Петру Пеју Бајчетићу који се у вјечност преселио на најрадоснији хришћански празник Божић.

У име организатора, председник Удружења Срба Херцеговаца у Новом Саду Божо Миловић је позвао окупљене да одају пошту минутом ћутања.

О Пејовом лику и дјелу говорили су његови пријатељи и блиски сарадници. Милан Бели Бјелогрић, председник Завичајног удружења Срба Херцеговаца у Зрењанину је у својој бесједи подсетио на животни пут Петра Пеја Бајчетића.

Истакао је да Пејо Бајчетић није био типичан Херцеговац.

– Није имао темперамент оног лутог, напраситог Херцеговца, који зна да плане, подигне глас, а потом да се смири, да прашта, да разумије. Његова реченица је била уравнотежена и садржајна, након чега није било простора за реплику, већ само за слагање и одобравање.

Пејо Бајчетић је као дјечак стигао из родне Херцеговине у Банат у колони 1945. године.

– Причао је како су тада у Сутјеску стизале мајке са својом и родбинском дјецом које су их васпитавале и од њих правиле успешне људе. У херцеговачкој скали васпитања у окружењу топлине, блискости и љубави стварала се одговорност према породици, друштвеном окружењу, моралним

» Бојан Миленић, Милан Бјелогрић, Милан Вујовић, Марко Никчевић и Ратко Тепавчевић

и материјалним вриједностима. И тако су се стварали људи, прави људи.

Бјелогрић је подсетио на период у коме се Бајчетић школовао, створио породицу, а својим знањем и ауторитетом остварио завидну професионалну каријеру која је игром судбине прекинута, али је српски род у њему добио великог хуманитарца који је у тешким ратним и поратним годинама организовао помоћ за родну Херцеговину која се борила за своју и слободу српског рода.

– Ако бих хтио нешто, а морао бих, из епских садржаја да подвучем, остао је важан стих прикладан кад се о некоме великом говори „Бјеше неко Страхинићу Бане“. Ја искрено из душе и са вашим саосјећањем кажем: „Неко бјеше Пејо Бајчетићу“.

Милован Вујовић, некадашњи председник Удружења Срба Херцеговаца у Новом Саду је истакао да су се разне личности на том мјесту смјењивале, али да је константа и срце Удружења био секретар Пејо Бајчетић.

– Он је био и душа и тијело и темељ захваљујући коме су стварана хуманитарна дјела нашег удружења.

Вујовић је истакао да је за ефикасан хуманитарни рад у коме је приоритет био пружање сваке врсте помоћи родном крају Пејова сабраност и прецизност у да-

вању инструкција била од кључног значаја.

– Његова емпатија и саосјећајност према онима који су морали да избјегну, али и према борцима који су чували своја огњишта и херцеговачки крш била је немјерљива – рекао је Вујовић истичући да су организаторске способности највидљивије у ванредним околностима какве су биле оних година када се на Србе Херцеговце поново устремила зла сила.

– За Пеја тада није било мирних ноћи, јер је помоћ стално била потребна. По завршетку ратних дејстава брига је усмјерена на просвјету и помоћ ученицима у Херцеговини, као и онима који су дошли у Нови Сад да студирају.

Посебно упечатљиво било је обраћање Ратка Тепавчевића који је у десетој деценији живота дошао како би се опростио од пријатеља са којим је провео пола живота.

– Нит сам кадар стићи ни утећи ни на страшном мјесту постајати, али љубав према Петру Бајчетићу ме је подигла из кревета да бар чујем оно што ће други о њему рећи. Његова дјела ће се памтити, а ја бих се у име Херцеговаца захвалио његовој супрузи Љиљи која је возила, одвозила и била стална подршка. Надам се и молим Бога да наша омладина настави истим путем.

Од Пеја Бајчетића се опростио и Никола Алексић, председник Еколошког покрета у Новом Саду. Према његовим ријечима сарађивали су пуних 28 година. Томе је кумовала чињеница да су просторије Удружења Херцеговаца и Еколошког покрета биле једна поред друге.

Свједочећи колики је био труд и колики су конвоји помоћи упућивани у Херцеговину Еколошки покрет је прије десетак година објавио и монографију *Пејар Бајчетић – Пејо хуманиста и иривредник*.

То је до данас једини штампани документовани извор о његовом раду.

Бојан Миленић, дугогодишњи председник Комисије за рад са омладином у новосадском Удружењу Срба Херцеговаца, је у својој бесједи истакао да је у Херцеговини проглашен дан жалост поводом смрти Петра Бајчетића не би било пуно.

– Рајко Петров Ного је једном приликом изјавио да су Херцеговци као кромпир – њихов најбољи дио је испод земље. Сад кад видим да међу нама више нема Уроша Милојевића, Светозара Црногорца, Новице Гушића и нашег Пеја добро схватам шта то заправо значи.

Програм комеморације је водио Марко Никчевић који је пренио породици Бајчетић захвалност и саучешће коју је изразила породица војводе Рада Радовића. Миленић је истакао да је Пејо био веома поносан на омладину и да се радовао сваком новом члану.

– Посебно је био задивљен хуманитарним акцијама давања крви. Говорио је „ми смо Херцеговини слали помоћ коју смо сакупљали од оних који имају и могу да дају, а Ви дајете себе како би некоме спасили живот“. Пејо нам је након читаве једне деценије дао барјак са натписом Српске Херцеговине и поруком да га достојно чувамо и носимо.

Миленић је овом приликом прочитао свој текст *Замислио сам га као краља...* Истакао је да јунаке треба славити и изразио наду да ће се Пејо наћи и у некој гугларској пјесми, монографији, као и да ће у његову част бити организовано и неко културно вече.

– Захвални смо нашем Петру што нам је у аманет оставио изграђене путеве и мостове између наша два завичаја. Ако они зарасту и постану непроходни, то ће бити наша брукa.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» Супруга Љиљана и ћерка Ксенија

САМО СУ СРПСКИ КОМУНИСТИЧКИ ЛИДЕРИ РАДИЛИ НА ШТЕТУ СВОГ НАРОДА

Срамни талог историјских неистина

ПИШЕ: СРЕТЕН ЈАКОВЉЕВИЋ

У *Новој Зори*, број 73-74 (пролеће–лето, 2022) објављен је прилог Дејан Медаковић (1922–2008) ДАНИ, СЈЕ-БАЊА IV. Академик Медаковић у својим дневничким записима 23. марта 1983. године коментарише реакцију Батрића Јовановића, на емисије Загребачке телевизије (8. и 15. марта) поводом 40. годишњице Битке на Неретви. Наиме, Јовановић у *Полицији*, 22. марта 1983. истиче своја запажања о емисији, а уредништву замјера што су изоставили дио његовог карактеристичног казивања, у којем је изнио аутентичне податке о тој бици у долини Неретве. Да подсетимо, прилоге за те двије емисије су припремале ТВ Београд, Сарајево и Титоград. Али завршни посао, уобличавање емисије извршено је у загребачкој телевизији, која је „сјекла”, брисала помињање усташа и домобрана. „Из емисије произилази да у Бици на Неретви нису учествовале војне јединице Павелићеве Независне Државе Хрватске – усташе и домобрани”, закључује Јовановић.

Поводом те емисије и Батрићевог коментара академик Дејан Медаковић, каже: „Још једно свједочанство о потреби да се фалсификује историјска истина. Телевизија Загреб је жељела да сакрије истину да су у саставу њемачких трупа били и Хрвати и да су се борили у њемачким униформама. Четницима не треба заборавити да су се борили заједно с Италијанима. То не треба прећутати. Треба прећутати истину о таквим Хрватима. Слој по слој, расте срамни талог историјских неистина, немоћни смо да то прекинемо. Фалсификати већ сад имају снагу освешеног стања, тешко онима који би се дрзнули да здеру све те лажне маске које сакривају лице силоване историје.” (подвукао С.Ј.).

МЕДАКОВИЋЕВО УПОЗОРЕЊЕ

Тако, наш уважени академик, пророчански, прије 40 година, у предвечерје разбијања Југославије, упозорава на масовне појаве и погубне последице фалсификовања и прекрајања историје. Упозорава на тај срамни талог историјских неистина.

Пошто се у марту навршило осамдесет година од Битке на Неретви, најконтроверзније битке вођене на југословенском простору у Другом свјетском рату, прилика је да се нешто више каже о тим фалсификатима и неистинама који потврђују тезу академика Медаковића. Батрић Јовановић, с правом упозорава да се скрива истина о учешћу усташа и домобрана у Бици на Неретви и зато се позива на обимну историографску грађу. Посебно истиче студије Петра Томца и Ђуре Кладарина који су, како каже, објективно описали битку у долини Неретве. Након дугогодишњег истраживања грађе о овој Бици. Стиче се утисак да је упитна објективност Петра Томца.

Да боље разумијемо ствар, ради се о два потпуно различита свједока тих догађаја. На Неретви 1943. били су на супротним странама барикада. Кладарин, учитељ и предатни комуниста, организатор устанка на Банији 1941. партизански комесар Седме банијске дивизије. А, Томац, потпуковник бивше Југословенске краљевске војске, начелник штаба Вардарске дивизије. У априлском рату 1941. под бијелом заставом дивизију предаје Нијемцима, и прелази у војску Независне Државе

» Контроверзна битка на Неретви је додатно замагљена Булајићевим филмом који је био пети најскупоцијенији филм ван енглеског говорног подручја, а буџет је одобрио Јосип Броз лично

Хрватске. Анте Павелић га поставља за команданта усташко-домобранске дивизије у Бихаћу, 1944. прелази у партизане. Код Броза задржава чин и добија високе војне функције. Занимљиво, обојица у првим послјератним годинама постају генерал-мајори ЈНА. Кладарин у резерви, бави се политичким радом, а Томац активни генерал и начелник је катедре војне историје Више војне академије ЈНА. Такође, баве се историографијом и пишу књиге о Бици на Неретви. Кладарин објективно и аргументовано. У својој књизи *Бишка на Сушјесци* он наводи занимљиве податке о учешћу Павелићевих војних формација у рату и доприносу Хрватске Њемачкој. Тачније, цитира извјештај Зигфирда Кашеа, њемачког посланика у Загребу, од 31. марта 1943, управо кад се завршила Битка на Неретви. Тад су оружане снаге НДХ биле јачине 200.000 војника. Усташе су чиниле преко 30 одсто тих снага. У саставу њемачке војске и полиције су ангажоване двије легионарске дивизије, допунска бригада, подржана у зракопловству и морнарици – свега 90.700 људи. На Стаљинграду уништено 6.000 хрватских легионара. У Њемачку је послато 130.000 радника. И Нијемци су цијенили ту оданост Павелићеве Хрватске. Историчар Милорад Екмечић, тим поводом каже: „Хитлер је Хрвате сматрао за њемачког историјског савезника и предвиђао да ће у будућности дати гарду њемачког фирера. Међутим, о четницима Драже Михаиловића, команданта ЈВУО, имају негативну слику. Хитлер их сматра противником сила Осовине и опаснијим непријатељем од Брозових партизана. За Дражом је два пута расписивао потерницу, а за Брозом једанпут.

ТОМАЦ ПРИКРИВА ИСТИНУ

За разлику од Кладарина Томац прикрива учешће усташа и домобрана у тој Бици, јер је тада био на супротној страни партизана. Зато у својој књизи *Чешврша нејријашљеска офанзива*, вјешто сакрива многе чињенице: не наводи састав војних формација НДХ, усташа и домобрана, нити њихово бројно стање. Чињеница је да су те формације у операцији *Вајс* учествовале са 10.000 војника, од 90.000 њемачко-италијанских снага. Међутим, у саставу њемачке 369. легионарске *Вражје* дивизије,

борило се око 90 одсто (16.000) хрватских легионара. По многим изворима, на Неретви је учествовало преко 25.000 хрватских војника. Међутим, Батрић Јовановић, учесник те битке, публициста, тврди да је тада било агажовано око 35.000 усташа и домобрана у јединицама које су биле под командом штабова њемачких дивизија. Више их је било него и четника и партизана заједно. Партизана је било око 18.000 са рањеницима, а четника око 12.500.

Томац прикрива истину и о њемачко-хрватској, 369 „Вражјој” дивизији о којој пише: „369 дивизија формирана је у Њемачкој од људства присилно регрутованог у НДХ, (подвукао С.Ј.) са њемачким командним кадром и њемачким специјалистима”. Нажалост, ту оцјену да су „присилно регрутовани” прихватила и Батрић Јо-

БИЉЕШКА О АУТОРУ

СРЕТЕН ЈАКОВЉЕВИЋ рођен је 1950. године у селу Бијела код Коњица. Основну школу завршио је у Бијелој, средњу у Коњицу, а Факултет политичких наука у Сарајеву. Новинарством се бави од 1976. године. Први текст објавио је у листу младих БиХ *Наши дани* у Сарајеву. Био је сарадник и члан редакције листа *Трећи март* у Коњицу. Преласком у Београд, од 1985. до 2000. године био је шеф Информативне службе фабрике 21. мају у Раковици, потом директор штампарије Графичко издавачког предузећа *ДМБ графика* у Београду. Члан Удружења новинара Србије је од 1985. године. Председник је СПКД *Просвјета* у Коњицу, основана на Савиндан 1990. Уредник је локалних листова Раковичке новине и Чукарица Раковица. Уредник је портала *Стара Херцеговина*. Аутор је три књиге: *Отргнути од заборава* 1991. године, *Од Борака до Вишеграда – Илија Сарић, соколаш и равногорац*, 2014. године и *СКРИВЕНА ИСТОРИЈА о страдању Срба на простору НДХ 1941–1945*, издата 2021. у Београду. Објавио је више радова у стручним часописима и књигама, као и два научна рада у САНУ. Сарадник је и у више дневних листова у Београду. Живи и ради у Београду.

вановић и тако обојица прикривају истину да је то била најелитнија легионарска и по злу чувена *Вражја дивизија* која се борила на Стаљинграду крајем 1942. Посебно се истакла у убијању српског народа од Баније и Грмеча до Неретве за вријеме ове чувене Битке.

Скривању истине много је допринио и филм Веља Булајића, *Бишка на Неретви*. Занимљиво, у филму, усташе и домобрани се појављују тек у 31. минути, и то само двије сцене. У првој како лијепе плакат о њемачкој ујци на Јосипа Броза – чисти фалсификат. То се догодило четири мјесеца после Битке на Неретви. Познати плакат на коме су уцијењени и Тито и Дража Михаиловић, са по 100.000 рајх-смарака у злату. Друга сцена, нека војска у црним униформама стријеља неке људе, на некој ледини. Ни ријечи да су то усташе. А, испод дрвета висе двоје објешених, са окаченим плакатом, да су партизански доушници. Тако Булајић у само једној минути приказа усташе у Бици на Неретви. Ту причу наставља и после филма. Тако у интервјуу *Слободној Далмацији* као и у многим другим приликама, каже да су усташе маргинално учествовале у овој Бици, и не помиње њихове злочине.

У филму нема стравичних злочина 369. *Вражје дивизије*, (хрватских легионара), како у збеговима, по ледом окованом Грмечу у јануару 1943. масовно убијају српски народ, гдје је убијено, заробљено и промрзло преко 6.500 жена, дјецe и старца. Књижевник Бранко Ђопић, свједочи да је страдало 9.000 људи. Нема ни ужасних сцена када усташе Црне легије и припадници у Злопољу код Дувна, масакрирају 360 партизанских рањеника, а болничаркама ваде очи. После ослобођења земље поједини партизански борци у својим „сјећањима” те злочине приписаше четницима, који у то вријеме нису ни крочили у Дувно.

Усташе Црне легије, „пречешљавајући” терен, после одступања партизана, убили се више од 200 заосталих и остављених партизанских рањеника и болесника. Само у селу Добригошће, код Јабланице, за један дан стријељали су 50 тешких рањеника. Тих сцена нема у Булајићевом филму. Али је зато, оцрнио четнике, свијету одао слику о њима као највећим негативцима и злочинцима. Међутим, чињеница је да на Неретви четници нису убијали заробљене партизанске рањенике, а били су више пута у прилици да то ураде.

СУЂЕЊЕ ЈАКОВЉЕВИЋУ

Парадоксално је да Петар Томац, усташки пуковник и партизански генерал, не само да је скривао истину, већ се осмјелио да своју „официрску част” брани и судским путем. Познат је случај кад је тужио писца Српске трилогије Стевана Јаковљевића. Наиме, аутор је у новој књизи *Велика забуна*, писао о предаји Вардарске дивизије Нијемцима, у априлском рату 1941. чији је начелник штаба управо био Петар Томац, тада потпуковник Југословенске краљевске војске. Иако га писац није поменуо по имену, Томац се препознао и тужио га за „клевету”. Јаковљевић је четири ратне године провео у њемачком заробљеништву, захваљујући и кукавичким и издајничким поступцима многих који су се предали без борбе, као и Томац, пише Павле Јакшић, генерал-пуковник ЈНА и коментарише суђење познатом књижевнику.

„Чудне су овдје улоге! Умјесто да ја ту-

жим, а да Петар Томац сједи на оптуженичкој клупи, неком необичном игром судбине наше улоге су замијењене!" – говорио је на суду, смјело, Јаковљевић и тиме „суђење" изврго руглу. Тако „усред Београда 1956. године Јаковљевић је кажњен условно, а наметнуто му је да у следећем издању књиге мора да измијени спорне дијелове".

Да се боље разумијемо, фалсификоване историјских чињеница почело је већ од 1941. године. У томе је предјачило руководство Комунистичке партије Југославије. На почетку највећег покоља херцеговачких Срба, комунисти се не оглашавају нити осуђују усташке злочине. Тек крајем јула 1941. Обласни комитет КПЈ за Херцеговину се огласи штампаним прогласом и објави велику неистину. Цитирамо: „У Чапљини, Стоцу и Мостару, кољу се људи, жене и дјеца. У дубоке јаме бокситних рудника (на Широком бријегу) побачано је на стотине публијаних, рањених и здравих људи, међу њима огроман број муслимана и српских радника и сељака". Не помињу Корићку и друге херцеговачке јаме, а Србе ставише на друго мјесто по страдању, иза муслимана. А, усташе су до тада убиле преко 2.000 Срба, тројицу Хрвата и двојицу муслимана.

ГУТИЋ ПРИЗНАО ДА ЈЕ УБИО 43.000 СРБА

Слична ситуација је била и у Босанској Крајини у којој је извршен масовни геноцид над српским народом. Поменимо случај Бањалуке. Др Виктор Гутућ, усташки стојерник у том крају Србе и Јевреје је ставио ван закона и масовно их убијао. Ухапшен у Италији 1946. изручен је Југославији и суђено му је у Бањалуци почетком фебруара 1947. Признао је да се јавно заклињао да ће од Бањалуке, на стотине километара у кругу да очисти од српског живља. На крају доказног поступка изјавио је: „Кајем се много шта сам радио. Знате да сам убио 43.000 Срба, па су ми кад сам дошао у Венецију, ипак неки Срби помоћ давали и дапаче за мене стан тражили. Међутим, побио сам свега око триста Жидова, па ми ево они главе дођоше." Илустративан примјер српског заборавља: Јевреји нису праштали ратним злочинцима, док многи Срби своја страдања брзо заборавише зарад „новог времена, каријера, лажног братства и јединства".

Тако, бањалучки логорник Гутућ призна да је под његовом командом убијено 43.000 Срба. А, комунистичко руководство у Босанској Крајини то скрива. Партизански Оперативни штаб за Босанску Крајину, поводом заузимања Бихаћа, у свом јавном саопштењу 7. новембра 1942. не помиње Србе да су страдали од усташа него кажу родољуби, али, парадоксално је да као жртве помињу муслимане и Хрвате. Цитирамо: „Поред многобројних звјерских мучења искрених родољуба, поред паљевина и бацања у јаме невиних људи, усташки целати под вођством злогласног крволака Еугена Кватерника, затирали су и у граду Бихаћу својим целатским ножем све што је поштено и родољубиво. Они су за вријеме своје владавине убијали стотине и стотине муслиманских и хрватских родољуба". Каква иронија, не помињу 12.000 Срба убијених на Гаравицама код Бихаћа. Праве чак, и лажну симетрију о стрељању злочинаца. Тако Јосип Броз и Врховни штаб, тих дана у Бихаћу, јавно саопштавају да су партизани у околини Јајца стрељали 130 усташа и 130 четника. Подједнако братски! Истина је да је стрељано више стотина усташа. Само на Кордуну у једном селу јавно је стрељано 105 усташа. А, што се тиче четника, постоји тврдња људи из партизанског штаба, да је по наређењу Моше Пијаде, стрељано шест сељака (мјештана „четника") лажно оптужених за убиство

тројице команданата и комесара 3. санџачке партизанске бригаде. Међутим, има прича да су ти руководиоци ликвидирани методом тајног обрачуна по наређењу из Врховног штаба.

Послије ослобођења земље, у атмосфери наводног братства и јединства, пропагирала се лажна симетрија о подједнаком учешћу свих народа у устанку 1941. и у борби за ослобођење земље. Илустрације ради наводимо примјер устанка у Херцеговини, Босанској Крајини, источној Босни. Устанак Срба у Херцеговини, против усташких злочина подигнут је у јуну 1941. Историјска је истина да ниједан муслиман и Хрват у Херцеговини, није учествовао у том устанку с пушком у руци, заједно са 9.000 српских устаника, и Црногорцима који су им притекли у помоћ. Први муслимани, долазе међу устанике тек почетком септембра 1941. године: из Мостара 11, Коњица два и један Хрват. Скоро сви чланови Комунистичке партије Југославије. Дакле, 13 муслимана и један Хрват су се придружили српским устаницима који су тада организовани као народна војска, и водили су их угледни народни прваци, официри и жандарми. Комунисти су тада били малобројни, нити су предводили устанике како је наша историографија годинама то тврдила. А, историчар Милорад Екмечић, је јасан: „Комунисти су били одвећ малобројни, па не изгледа упутно ни објашњавати како би само један члан те партије у невесињском срезу могао да дигне на оружје тако силан народ."

УСТАНКЕ СУ ПОДИЗАЛИ СРБИ

Слично је било и у Босанској Крајини. Устанак се распламсао од 27. јула 1941. године и био је искључиво српски. Проф. др Горан Латиновић, историчар, у тв серијалу *Истина*, каже: „Устанак је био, превасходно, устанак српског становништва. Оно што треба разумјети, тај устанак није био устанак, ни партизана ни четника, Дакле, то је био један спонтани устанак људи који су се осјећали да је њихова биолошка егзистенција угрожена. Неки истраживачи помињу, рецимо на подручју Козаре било је преко 8.000 устаника у том крају, током 1941. да је било свега пет Хрвата и двојица муслимана." Према истраживању Бранка Бокана, који је још у другој половини 80-их година дошао до бројке, од око 20.000 устаника на читавом подручју Босанске Крајине, од тога 17 устаника није било српског поријекла. То су углавном били људи који су били чланови КПЈ.

И у источној Босни је слична ситуација. Родољуб Чолаковић, политички комесар Главног партизанског штаба за Босну и Херцеговину, у својим Записима, пише да су борци у партизанским одредима готово све Срби, уз неколико изузетака. Крајем септембра 1941. у Романијском одреду формиран је вод од двадесетак муслимана под командом Мује Хоџића, сељака из Шаторивића.

На крају, ових неколико илустративних примјера, потврђују тезу академика Дејана Медаковића, да је на дјелу фалсификовање историјске истине из којих расте срамни талог историјских неистина. Све је чињено на штету српског националног идентитета. Вријеме је потврдило тезу да су комунистички лидери из других република и народа, бивше СФРЈ, радили у корист својих нација, а само српски на штету свог народа. Зато их српски народ с правом осуђује да су га издали и осрамотили. Ту оцјену међу првима је изрекао, још прије 30 година, Танасије Младеновић, наш познати књижевник, предратни правник, адвокат и комуниста од 1936. године, ратни партизански комесар и партијски радник, послератни савезни посланик и књижевник. Вријеме је потврдило да је дебло био у праву.

ДВАНАЕСТА МАЈКА СЛАВОНИЈЕ

ПИШЕ: СТОЈАН ПРОДАНОВИЋ

Некако на 81. годишњицу од формирања 12. славонске пролетерске ударне бригаде, а поводом обнове културе памћења и подсећања на величанствену народноослободилачку борбу у Западној Славонији, окупали су се Славонци. Зборно мјесто бијаху просторије Удружења *Славонија у срцу* у Земуну, на адреси Цара Душана 57. Домаћин, Миодраг Жарковић. Уз причу о НОБ-у причало се и о Рату за опстанак Срба Крајишника који се догодио педесет година по НОР-у.

Низане су приче и преприче о многим догађајима и повлачене паралеле. Чула се и пјесма женске славонске фолклорне групе *12. је мајка Славоније и Каг Славонци кренуше*.

На овом важном скупу Славонаца слагале су се разне чињенице које историја није могла или није хтјела уписати, а упис увезати у свој архивски фонд. Тако је подсећено на Јевту Шашића који је на бившој партизанској бази Беговача, на километар два од Шеовице (Пакрац), неке меморијалне шездесете године прошлога вијека, подсетио на нетачност неких података. Нетачност се односила на бројно стање 12. славонске бригаде на дан формирања и бројност Срба у тој 12. славонској. По генералу Јови Кокоту у строју 12. славонске на дан формирања је било 965 бораца. У ту бројку није урачунат батаљон који је био у функцији борбеног обезбјеђења на положајима око Великих Будића, мјеста формирања бригаде. У њему су били партизани, Срби бучког краја, села Поповци, Котурићи, Бјелаци... По извору, Монографији Јове Кокоца, у строју је било 84 посто Срба. По Шашићу, ако би се убрало и батаљон са обезбјеђења који је ушао у састав бригаде, тај проценат би износио преко 93. Дакле, то је била српска бригада, али под идеолошком забраном употребе придјева „српски". Данас, изгледа једино часопис *Пакрачки свијет* и *Пакрачки декрет* су сакупили храбрости да испред назива бригаде додају придјев СРПСКА, што у овом времену, то више и није нека нарочита храброст.

Уводничар на свечаности је изнио податак да је бригада прешла пут од око 15 хиљада километара, имала 1.500 погинулих и вишеструко више рањених бораца, што је тачно, те да је имала 12 народних хероја што је нетачно, јер имала је 15 од којих је било 12 Срба.

Дуг и исцрпан реферат, википедијски поткован, не помену да је Главни штаб НОВ И ПОЈ Хрватске 12. славонског, 1944. г. прогласио најбољом партизанском бригадом у Хрватској. ГШ Хрватске тада није погријешио.

Кроз дореферате, поменута је 2012. година, а то је 70. годишњица формирања исте бригаде када је у амфитеатру СО Земун, приређена комеморијална пригода. Командант Српске војске Крајине, бивше Републике Српске Крајине, генерал Миле Новаковић, гост догађаја, је рекао да је на пробоју Коридора учествовала војска и милиција свих српских аутономних области и

да су борци САО Западне Славоније били, у сваком погледу, најбољи. Рече и то да је Рат за опстанак Срба Крајишника имао другачији исход да би се по славонским борцима из те битке, звали српски градови и улице по градовима. Не чуди. То су потомци јунака из времена НОБ-а па и 12. славонске као најбоље.

Одговор на интригирајуће питање, који борци су били бољи у Славонији, устаници из Другог свјетског рата или устаници из Рата за опстанак Срба Крајишника, тешко је дати. Први су имали савезнике: Русе, Енглезе, Французе, Американце и ине, а ови други само Србе ван Крајине, понекад као стварне, а понекад као обећане. У устанку и НОР-у изгинуо свијет (српски), а остала је и сачувана територија, док ови други су изгубили територију, а остао свијет, додуше расут по свијету.

Наше, данашње вријеме има, као што су имала и ранија времена своје захтјеве и молбе упућене савременицима. Односе се на то су да се међу Србима негује култура памћења, те да се запамћено преноси даље, на генерације које долазе. Кажу да је то национални интерес и залог за опстанак. О томе, на овом скупу су се бринули бесједници: др Славко Симеуновић, Миодраг Жарковић, Нинко Тарбук, Зорислав Шимић, Миодраг Линта и ја, Стојан Продановић.

На скуп су позвали многи људи од којих се неки одазваше, а неки не. Обрадовало је присуство оснивача Завичајног удружења Славонаца, господина у симпатичним годинама (друга) Славка Симеуновића. Сјећа се како се некада у Завичајном друштву Славонаца окупљало, у хотелу Југославија и по двије хиљаде Славонаца. Сада, много је и двадесетак. Данас, бијаше ту и Стојан, син народног хероја Даке Пуача. О Дули (Даки Пуачу) из Крушева, испричана је, поред осталог и понека анегдота, а на крају протокола Милени Жарковић је за збирку родољубиве и љубавне поезије *Само Пауку, ти и ја* уручила Књижевна награда *Пакрачки декрет*.

На оваквим скуповима, до сада, готово редовно, одазивао се и налазио и Јовица Продановић, заточеник завичаја, правник, каријерни дипломата, новинар-сарадник и сликар. Говорио би као свједок, дијете из Другог свјетског рата и свједок Рата за опстанак Срба Крајишника, из прве руке. По први пут, данас га није било. Рекоше, у санинаторијуму је. И отуда све поздравља. Рекох и новинарки Драгани Бокун (рођ. Шимић), Славонки, да ако може одвоји коју страну о Јовици, у *Српском колу*. Било би лијепо.

Мени остаде да у данима који наилазе рекапитулирам Јовичине ликовне изложбе и понешто, ретроспективно, саопштим онима који завире у Часопис за културу крајишких Срба *Пакрачки декрет*. За сада, познато је, да је Јовица у својих 85 година живота и рада, приредио петнаест ликовних изложби, са мотивима разапетим између Јерусалима и Великих Будића (Пакрац). А Велики Будићи!? То је мјесто рођења сликара Јовице Продановића и, успут речено, родно мјесто 12. славонске пролетерске ударне бригаде.

» Славко Самарџија

» Драгана Бибер

» Протојереј Драган Видовић

» Душан Тегелтија и Драган Вођевић

» Жарко Гајић и Миленко Милекић са земљакињом

41. завичајно вече Мркоњићана у Београду

У ресторану Дома војске Србије у Београду 29. марта одржано је 41. Вече Мркоњићана. Поред општине Мркоњић Град ово вече су помогли Миле Каурин, Драган Стојичић и браћа Станић. Сваке године ово вече увеличају гости из завичаја, из Мркоњић Града. Посебну радост и задовољство присутних изазвали су чланови КУД-а *Петар Први Карађорђевић Мркоњић*.

Од гостију присутни су били и начелник општине Мркоњић Град Драган Вођевић, замјеник начелника Општине Мркоњић Град Горан Милановић, потпредседник Скупштине општине Мркоњић Град Блашко Каурин, народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, в.д. директора Урбанистичког завода Београда Драгана Бибер, начелник Одјељења за привреду и финансије Младен Тодоровић, начелница Одјељења за општу управу и друштвене дјелатности Мркоњић Града Дијана Еремија, начелница Одјељења за инспекцијске послове Славица Бојанић, савјетник у Електропривреди Републике Српске Миленко Милекић, крајишка пјесникиња и председница Савеза крајишких удружења Ранка Срдичић, као и председници и представници више завичајних удружења. Присутан је био и дугогодишњи председник Удружења Мркоњићана Жарко Гајић.

Председник Удружења Мркоњићана Славко Самарџија је истакао да историја бљежи да су завичајна дружења започела 1897. године.

– Било је то вријеме у коме је формиран *Привредник* и захваљујући коме је одшколовано 33.000 наших дјечака и дјевојчица. Они су наставили завичајну традицију – рекао је Самарџија.

Свештеник протојереј Драган Видовић који служи у Храму Светог великомученика Георгија на Чукарици донедавно је био свештеник у Мркоњић Граду.

– У протеклих годину дана неколико појединаца се активирало и помогло у тежњама да подмладино ово удружење и дамо му додатну димензију. Желимо да кроз

наша дружења промовишемо културу и историју Мркоњић Града и да се подсетимо свих суграђана који су уградили себе у Мркоњић Град и Републику Српску и Србију – рекао је Видовић и набројао људе који помажу, а то су замјеник начелника Општине Мркоњић Град Горан Милановић, начелник општине Мркоњић Град Драган Вођевић, Душан Тегелтија и Драгана Бибер.

Драгана Бибер вршилац дужности директора Урбанистичког завода Београда каже да сарађује и са Мркоњић Градом и са Бањалуком и Републиком Српском.

– Србија је помогла Мркоњић Граду око пројекта средњошколског центра и око других пројеката. Као архитекта и као неко

поријеклом из Републике Српске настојим да помогнем свим људима оданде и нашој цркви – рекла је Биберова.

Начелник општине Мркоњић Град Драган Вођевић наводи да му је велика част што је први пут на оваквом скупу.

– Хвала свима који су у протеклих четрдесет и једну годину узели учешће у организацији. Сигурно су се сусретали са бројним потешкоћама, али су сачували континуитет. Што се тиче нас из Мркоњић Града, поносни смо на ово Удружење. Сви сте добродошли код нас. Потрудили смо се да организујемо низ манифестација које чувају наше обичаје, поготово током љета.

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта наглашава да је најважнији национални интерес јединство српског народа, а посебно национално, културно и духовно јединство без обзира на постојеће границе.

– Мркоњићани су по злу запамтили 1995. годину, масовне злочине и протјеривање са вјеровних огњишта, систематско и планско паљење, пљачкање и уништавање имовине. Нажалост, нико за тај злочин није одговарао.

Линта каже да општина Мркоњић Град није добила новчану накнаду за уништену имовину, али бар је након Дејтонског спо-

разума остала и остаће дио Републике Српске.

– Као председник Савеза Срба из региона и народни посланик залажем се за још већу и значајнију помоћ Србије Републици Српској, али и нашим малобројним Србима у Федерацији БиХ. Сматрам да би Србија требала да оснује посебну државну институцију – Канцеларију за Србе у региону са озбиљним буџетом, озбиљним и одговорним људима који би плански и системски радили на обнови инфраструктуре, отварању радних мјеста у региону и на заштити наше српске имовине.

Кум вечери Драган Вођевић је на поклон добио икону Белог анђела, а наредни кум биће Душан Тегелтија. Славко Самарџија им се се захвалио што помажу да се ово вече одржи.

Ранка Срдичић Милић је казивала стихове своје пјесме посвећене Мркоњићанима под називом *9. јануар* и најавила Вече Мркоњићана у Новом Саду које планирају да организују на јесен.

Милан Тодоровић водио је програм. И ове вечери многи су се вратили кући са наградама освојеним на томболи.

Госте су забављали Милоје Бубања и Милица Крсмановић, хармонику је свирао Ненад Станковић и клавијатуру Дејан Балашевић.

ДРАГАНА БОКУМ

СВИ ВОЛЕ ФОЛКЛОР

КУД *Петар Први Карађорђевић Мркоњић* постоји 34 године. Мирјана Брешо је умјетнички руководилац КУД-а трећу годину, а прије ње је била учитељица Милица Грмаш која је водила КУД од њеног оснивања 1992. године. Имају четири селекције (млађу, средњу, сениоре и ветеране) и женску пјевачку групу. Вјежбају у кино сали која се налази у склопу Општине.

Мркоњићани фолклор не напуштају ни када се запосле, оду на факултете, труде се да што чешће дођу на пробе и наступе.

– Годишњи концерт организујемо за Дан повратка општине Мркоњић Град 4. фебруара који је установљен као дан сјећања на 4. фебруар 1996. године када су се, послједице петомјесечног прогнаништва, Мркоњићани вратили на своја огњишта. Прошле године смо имали 35 наступа. Путујемо како по другим градовима у Републици Српској, тако и по региону. Драго ми је што смо први пут овдје. Дјеца су презадовољна – рекла је Бркљачева.

Сјећање на Ђоку Стојичића и Радослава Граића у Удружењу књижевника

Удружењу књижевника Србије, у Француској 7, 29. марта одржано је предавање о два изузетна човјека из Мркоњић Града, Ђоки Стојичићу и Радославу Граићу. О њима је говорио генерални секретар Културно-просвјетне заједнице Србије Живорад Жика Ајдачић.

Ђоко Штојичић рођен је у Медни. Био је српски књижевник и публициста, министар и амбасадор Савезне Републике Југославије. Једно вријеме је био уредник листа *Ситудени*. Након тога је постављен за секретара УКСК Београдског универзитета, потом постаје председник ЦК Савеза омладине Србије, а након тога директор Републичког завода за међународну научну, просвјетну, културну и техничку сарадњу. Од 24. јануара 1988. до

30. априла 1989. је био главни и одговорни уредник листа НИН. Био је и уредник општеобразовног програма Телевизије Београд. У периоду од 10. фебруара 1993. до 18. марта 1994. је био министар културе Републике Србије. Од 1994. до 2001. је био амбасадор Савезне Републике Југославије у Чешкој Републици. Објавио је 17 књига поезије, 7 књига избора поезије, 6 књига студија, есеја, чланака и полемика, 3 путописа, 2 књиге прозе и 2 драме.

Преминуо је у Београду послједице краће болести у 86. години живота и сахрањен је у Алеји заслужних грађана на Новом гробљу у Београду.

– Са Ђоком сам се дружио 50 година, још када је био у Централном комитету омладине Југославије. Био је изузетан човјек који

је имао широк опус умјетничког стваралаштва. Добио је многобројна и највећа признања, награђиван је и у Русији, Италији... Са њим сам био на једном фестивалу у Русији, гдје је Ђока био члан жирија. Том приликом нас је примио Путин. Ђоко Стојичић остаће наша легенда. Легенда Мркоњић Града, легенда Србије, па чак и СФРЈ. Имао је посебну харизму – рекао је Ајдачић.

Такође, Ајдачић је говорио и о Радославу Граићу, пјевачу, ком-

позитору и бившем уреднику Телевизије Београд. Генерације су стасавале уз пјесме које је стварао Радослав Граић. Од тада настају пјесме за сва времена: *Долетјеће бели толуб*, *Имала сам друћарицу*, *Крчмарице још вина нашоци*, *Жубор вода жуборила* и многе друге, а пјесма *Мишио бекријо* коју је прославила Василија Радојичић, постала је толико популарна да и данас многи мисле да је изворна пјесма. Добитник је многобројних награда и признања за

вокално извођење и за композиторски рад међу којима су: Златна медаља за заслуге 2020. године, Естрадно-музичка награда Србије за животно дјело (2017), Златни мелос – награда за животно дјело, Сабор народне музике Србије...

Радослав Граић је био прије свега изузетан човјек, скроман, благе нарави, који је сигурно оплеменио сваког у својој близини.

– О Радославу Граићу никада од никог ко га је познавао нисам чуо било какав ружан коментар. Сви су о њему имали изузетно мишљење. Био је диван човјек, а његов таленат наслиједио је и његов син Владимир, такође вишеструко награђиван. Његова композиција *Молитва* побједила је на Евровизији у извођењу Марије Шерифовић.

ПРВО ЗАВИЧАЈНО ДРУЖЕЊЕ ВЕЧЕР СЕЛА - БИЛИШАНЕ И ЗЕЛЕНГРАД

Тамо гдје се Зрмања улива у море, остаде ми успомена драга на најљепше зоре!

Тек што је музика кренула уз добро познате стихове „Тамо гдје се Зрмања улива у море, остаде ми успомена драга на најљепше зоре” било је довољно да у више него добром расположењу започне прво завичајно дружење *Вечер села – Билишане и Зеленград*, које се одржало 23. марта на Бусијама. Организатор поменутог музичког дружења био је крајишки пјевач Давор Олујић.

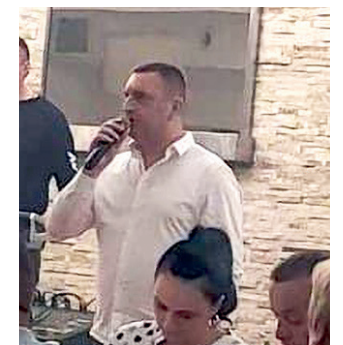
– Билишане и Зеленград налазе се једно до другога, око шест километара удаљени. Два су села, а као село једно. Људи који у њима живе у снази међусобне слоге и љубави су спојени. Одувијек имамо и његујемо предивне пријатељске, родбинске и кумовске односе. Ми смо из Билишана у Зеленград редовно одлазили на њихове крсне славе Ђурђевдан и Петровдан, а они су код нас долазили на Никољдан и Аранђеловдан, наше свечарске дане. Данас је исто тако. И баш зато, да би се и даље очували и његовали ти наши добри односи, да бисмо једни за друге увијек знали, у овим годинама када смо по свијету расути, одлучио сам се да се једном годишње у прољеће састајемо. Ове године смо почели. Боже дај да наставимо – са поносом казује Давор Олујић и најављује да ће с јесени бити Дани Буковице.

» Распјевано и разиграно зеленградско - билишанско вече

Много значи када се на једном мјесту у загрљајима, са осмјесима и у лијепим причама окупе земљаци који су расути по Европи и широм свијета. Олујић каже да су Билишанци и Зеленграђани, што се тиче Србије, најчешће настањени у Београду, Сомбору, Руми и Новом Саду. Љепота дружења ове завичајне вечери био је и сусрет са брачним паром Швељо Надом и Дулом, који су један од многих „мијешаних билишанско-зеленградских бракова”. Нада из Зеленграда, а Дуле из Билишана. Своју су љубав браком крунисали деведесетих година. Живе у Батајници.

Што се тиче музичког дијела програма добро се знало да ће наступати крајишки извођачи који су уједно и домаћини јер су Зеленграђани. Пјевали су Миле Делија и Миладин Леут. Наступао је и Давор Олујић. Такође, програм је обогаћен наступом њихових земљака из групе *Јандрино јатио*. – Буковица сваком од нас пјевача посебно додатно много значи. Из дубине срца и душе о њој пјевамо, о богатству и љепотама буковичких ријека, планина... Буковица се у својој љепоти протеже између Книна, Бенковца и Обровца до Кистања. У загрљају је двије реке – Зрмање и Крке. Овакв

» Давор Олујић

прелијеп крај изнедрова добре људе као што су они који су рођени ту – у Билишанима и Зеленграду – изјавио је Дамир Дамјанић, пјевач *Јандрино јатио*, родом из Страдина. Том приликом је напоменуо да дуго није осјетио ту повратну емоцију публике као што је вечерас имао чим је запјевао.

Међу најразвијенијим и најраспјеванијим био је Мијат Олујић, један од најмлађих учесника билишанско-зеленградске вечери. Дошао је са породицом из Вршца као и осталих тридесетак вршачких Далматинаца. Имали су организован аутобуски превоз. **ТАТЈАНА РАЂЕНОВИЋ**

РЕВИЈА НАРОДНЕ НОШЊЕ У СТАНИШИЋУ

ИЗ ДАЛМАТИНСКОГ КАШУНА

У организацији Српског културно-умјетничког друштва *Извор* у станишићкој Галерији одржана је изложба *Из далматинског кашуна*, догађање у форми модне ревије народних ношњи из кршевите Далмације, пише новосадски лист *Дневник*.

Захваљујући ентузијазму Драгана Парађине који деценију и по прикупља сва етнолошка материјална и духовна блага Срба са подручја сјеверне Далмације, бројна публика је имала прилику да се упозна са изгледом њихових народних ношњи и дословно кроз вјекове трајања у суровом кршу љуте Буковице или благородних Равних Котара. На скромној писти смјешљивали су се малишани, младићи и дјевојке, али и „стрикани и стрине” чији су садаци, котуле, вуштани, токе, калце, капе-црвенкапе... плијенили подједнако својом скромном, али и маштовитом израдом.

Признање за ову несвакидашњу изложбу свакако заслужују и сами модели, без изузетка данашњи становници Станишића, као и сви они који су помогли да дође до изношења народних ношњи на свјетло рефлектора, баш као и бројни дародавци појединих дијелова ношњи, који су, по ријечима Парађине, расути од саме Далмације (као повратници), преко равне Војводине

» Подршка градоначеника Антонија Ратковића

(као досељеници „возом без возног реда”) па све до прекоокеанских земаља попут Аустралије и Канаде из којих су слали одјевне предмете својих родитеља и иних предака у Станишић не би ли се тако сигурно сачували трагови вјековног бивствовања српског народа у сјеверној Далмацији.

Поред бројних гостију из других културно-умјетничких друштава са којима СКУД *Извор* одлично сарађује, ову изложбу су увеличали и званичници – градоначелници Сомбора и Суботице Антонио Ратковић и Стеван Бакић, помоћница републичког министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Сања Лакић, као и државна секретарка у Министарству пољопривреде Душанка Голубовић.

Крајишке игре и пјесме у Чикагу

Фестивалом игара и пјесама Срба са простора Крајине обиљежено је овогодишње Крајишко прело у Чикагу, које је одржано по 22. пут у суботу 9. марта 2024. године у великој сали Манастира Нова Грачаница код Чикага. Народне игре и пјесме Срба са подручја Баније, Лике, Кордуна и Босанске Крајине у једночасовном програму изводили су Школа српског фолклора *Слоја* из Канаде и Фолклорни ансамбл *Око соколово* из Чикага.

Говорило се и о тамбурици – самици која је овим играма била музичка подлога. Свирање на овом инструменту од недавно је уврштено у регистар нематеријалног културног наслеђа Републике Србије и на тај начин ужива посебну заштиту. Посјетиоци нису били ускраћени ни за игре из Србије, за шта су се побринули фолклорашки ансамбли *Ојленца*, фолкорне групе која дјелује у оквиру српског Храма Св. Јована Крститеља у чикашком предграђу Белвуду. Све то је пратило и изложба рукотворина, аутентичних музичких инструмената, старих алата и предмета који су дијелом донијети у колони током егзодуса 1995. године. Првенствено заслугом Љубе Бјелановић и сестара Мирјане и Радмиле Половине.

Генерални конзул Републике Србије у Чикагу Дамјан Јовић је истакао да је Србија отворена за све Србе који желе да постану њени држављани, а генерална конзулка БиХ Татјана Тељић је са поносом навела своје српско поријекло из Далмације. Пригодне бесједе одржали су свештеник Саво Босанац и игуман Манастира Нова Грачаница Сергеј Пушкар. Потпредседница Школе српског фолклора Ђурђа Даић је изразила наду да ће два града у којима живе најбројније заједнице крајишких Срба у Америци и Канади, Чикаго и Хамилтон наставити да сарађују у очувању српских крајишких народних обичаја.

Председник Удружења крајишких Срба *Прело Љубинко Шпегар* је навео да је ово Удружење непрофитна организација чији је основни задатак да се и у Америци сачувају обичаји, традиција, игре и пјесме Срба из

Крајина. Крајишко прело и још неколико добро послиједних манифестација, које ова организација припрема током године у Чикагу, најбоље говори да већ дивје деценије то успјешно ради. Ово удружење помаже ратним инвалидима, вишечланим, избјегличким и повратничким породицама. Предњаче у помоћи у обнови српских храмова на подручју Крајине и Федерације БиХ, а значајна средства улажу у издавачку дјелатност.

Водитељ програма Душко Чучковић, који је и потпредседник те организације, посебно се захвалио Српској православној цркви у Америци која већ више од двије деценије уступа своје сале, храмове и имања за активности које организују Крајишници у Чикагу.

У току вечери гости су се могли упознати и са значајним личностима, Србима рођеним на Банији, аутора Бранка Крњића. **С. ДАНЧУО**

» Небојша Харамбашић и Слободан Шарац

» Слободан Булић и Слободан Шарац

» Душко Дејановић, Марија Јововић и Слободан Шарац

» Гости кобасицијаде дегустирају и гласају за најбоље кобасице

КОРДУНАШИ ЧУВАЈУ ТРАДИЦИЈУ ПРАВЉЕЊА ДОМАЋИХ КОБАСИЦА

Традиционална 11. Кордунашка кобасицијада одржана је 3. марта 2024. године у организацији Завичајног клуба Кордунаша у ресторану *Пливице* у Београду. Ова манифестација је већ постала позната, па је сваке године све више учесника, ове године 33 такмичара, и све више посетилаца, њих 250. Традиција прављења кобасица преноси се са кољено на кољено, тако да учествују такмичари свих генерација. Организациони одбор су чинили Слободан Шарац, Ђуро Шкаљац, Драган Миљковић, Милан Тодорић и Душко Дејановић.

Присутне је поздравио Ђуро Шкаљац у име Организационог одбора и поздравио све присутне.

– Један дио ентузијаста на челу са Слободаном Шарцем дошао је на идеју да Кордунаши покажу колико су вешти у прављењу кобасица. Могу вам рећи да смо одличне успјехе у прављењу кобасица постигли у ових 11 година – рекао је Шкаљац и позвао све присутне на Кордунашко вече које ће се одржати у ресторану *Интерхоливуд* 9. марта.

Председник Завичајног клуба Кордунаша Слободан Шарац навео је како му је задовољство што је Кобасицијада надмашила његова очекивања, јер су почели да је организују спонтано, а сада је прерасла у једну озбиљну манифестацију која чува традицију.

– Отварам кобасицијаду и позивам вас на дегустирање.

Овогодишњи побједници оцијењени и проглашени су од стране жирија који су сачињавали: Драган Томашевић (председник), Гојко Боромиса и Драган Бјеливук.

Тако је треће мјесто освојила кобасица под редним бројем 25, Драгана Адамовића. Друго мјесто по оцјени жирија освојила је кобасица Предрага Пјевића под редним бројем 10.

Жири је одлучио да је најбоља кобасица ове године под редним бројем 26 Небојше Харамбашића.

Присутни посетиоци су након дегустације такође бирали најбољу кобасицу. Резултат и избор публике је дао следећи суд.

Треће мјесто освојила је кобасица под редним бројем 30 Маринка Мусулина.

Друго мјесто освојио је Милорад Бунчић и кобасица под редним бројем 27.

По оцјени гостију најбољу кобасицу је направио Слободан Булић чија кобасица је била под редним бројем 17.

За пребројавање гласачких листића и унос резултата гласања задужен је био Небојша Стамболија.

Пехаре и медаље побједницима уручио је председник Завичајног клуба Кордунаша Слободан Шарац.

Посебно изненађење био је долазак Кордунаша Младена Бућана из Војнића, ко-

ји живи у Словенији и држи ресторан под називом *Кордун* у мјесту Камник, који је такође учествовао у такмичењу са кобасицом сопствене производње. Младену је овом приликом потпредседник Завичајног клуба Кордунаша Душко Дејановић уручио пехар за заслуге и промовисање кордунашке традиције прављења кобасица, као и захвалнице.

Овом приликом Младен је подијелио више кобасица своје производње.

Такође, ове године је гост кордунашке

УЧЕСНИЦИ

На кордунашкој кобасицијади су учествовали: Слободан Булић, Милорад Бунчић, Небојша Харамбашић, Милан Дјаковић, Саша Габрић, Дарко Вукић, Младен Бућан, Дарио Бијелић, Далибор Бобера, Ратко Шарац, Немања Живковић, Милан Зорић, Ђуро Шкаљац, Лука Јарчов, Слободан Радујко, Раде Шарац, Предраг Пијевић, Милан Еремија, Мирослав Шарац, Никола Шкргић, Здравко Глушац, Зоран Пекеч, Милорад Благојевић, Станко Еремија, Александар Јеловац, Бошко Вукелић, Момчило Бјеливук, Драган Адамовић, Милован Смиљанић, Маринко Мусулин, Тодор Мамула, Рајко Динковић, Горан Самарџија.

кобасицијаде била професорка Марија Јововић из Аргентине, која тренутно борави у Србији због промоције књиге коју је написала о свом оцу Благоју Јововићу. Том приликом Марији је Душко Дејановић уручио медаљу Завичајног клуба Кордунаша и захвалнице.

Сви учесници у такмичењу добили су захвалнице.

Председник жирија је замолио све да буду хумани данас и да донирају средства за дјечака Михајла. Прикупљена је финансијска помоћ за лијечење малог Кордунаша и голмана земунског Фудбалског клуба *Милушинац* Михајла Орешчанина, старог 8 година, који се тренутно налази у болници у Турској. Помоћ је у сарадњи са Хуманитарном организацијом *Буди хуман* и њиховом кутијом прикупљао Лука Јарчов. Износ финансијских средстава који је прикупљен износи 460 евра и 101.480 динара. Сви присутни су Михајлу пожелели да као спортиста и Кордунаш побиједи болест.

Ове године су се учесници и посетиоци задржали до касно у ноћ разговарајући, евоцирајући успомене из старог краја, размијењивали су искуства и рецепте за прављење кобасица и прегршт других тема.

Све присутне је забављао познати банијски пјевач Момчило Момо Станић са својим бендом Додир. **ДРАГАНА БОКУН**

Навијачка група Green Gerrilla – 35 година уз фудбалере Петрове горе

Поводом јубилеја, 35 година од оснивања Green Gerrilla, навијачке групе НК *Петрова гора* из Војнића, у суботу 9. марта 2024. године у ресторану *Интерхоливуд* на Лединама, Завичајни клуб Кордунаша и Фудбалска репрезентација Кордуна угостили су фудбалере овог клуба.

Добродошлицу окупљенима пожелио је Драган Томашевић, док су се у улози организатора нашли Нинко Кресојевић и потпредседник Завичајног клуба Кордунаша Душко Дејановић. Управо њих двојица су сад већ давне 1989. године као ученици Основне школе *Жарко Ђујић* и играчи *Петрове горе* у пионирској категорији основали навијачку групу клуба за који су играли.

Назив групе је предложио Нинко Кресојевић, а овом приликом су се подсјетили да је процес формирања трајао око два мјесеца, а међу првима који су се придружили навијачкој групи били су браћа Жељко и Небојша Јузбаша, Зоран Царевић, Игор Кресојевић, Миле Бијелић, Златко Балудовски, Милош Пјевац и многи други.

Оснивачи Кресојевић и Дејановић су

момцима из *Петрове горе* поклонили календаре и транспарент, док је Нина Вучинић даровао 24 мајице клубу и предао их спортском директору Саши Трбојевићу.

Председник СД *Петрова гора* Саша Колар се захвалио бившим играчима, навијачима и донаторима што помажу клуб. На овом догађају били су присутни и дугого-

дишњи пријатељи клуба: Драган Харамбашић, Душан Линта и Нина Вучинић као и бивши играчи из ранијег периода Рајко Шарић и Драгиша Поштић. Слободан Шарац, председник Завичајног клуба Кордунаша, пожелио је играчима срећу у такмичењу. Упечатљив тренутак са овог дружења било је слушање химне *Петрове горе* коју су

заједнички компоновали и написали Нинко Кресојевић и Милан Бекић из Вргинмоста, обојица чланови тада познате рок групе ИТД бенд. То је била прилика и да се присутни присјете и легендарног спортског новинара аРТС, покојног Душка Кораћа, који је на снимању химне *Петрове горе*, учествовао у читању састава клуба.

ТРАДИЦИОНАЛНО 34. КОРДУНАШКО ВЕЧЕ ОПРАВДАЛО ОЧЕКИВАЊА ГОСТИЈУ

Кордунаши и пријатељи Кордуна окупали су се у ресторану *Холивуд* 9. марта 2024. године на традиционалној 34. Кордунашкој вечери у организацији Завичајног клуба Кордунаша. Било је то вече игара, пјесме, дружења и доброг расположења.

Присутнима поздраве је упутио и владика горњокарловачки Герасим, који им је поручио да је са њима у мислима, те је поручио да благосиља скуп, а Кордунаши су му узвратили поздраве.

ВЕЛИКИ БРОЈ ГОСТИЈУ

Водитељ програма Драган Томашевић поздравио је многобројне госте: представнике кабинета председника Републике Србије Александра Вучића, народног посланика Миодрaга Линту, председника Удружења Крајишника општине Ковачица Дамјана Пенића, председника Удружења бораца Кордуна и почасног председника Завичајног клуба Кордунаша Ђуро Шкаљац, почасне председнике Завичајног клуба Кордунаша Тошу Пајића и Слободана Благојевића, директора Покрајинског фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александра Ђедовца, Члана Организационог одбора Врличког прела Драгана Петковића, представника МЗ Кљајићево Мирка Бијелића, председника Удружења бораца Осме кордунашке дивизије из Кљајићево Слободана Михајловића, из Удружења виноградара и воћара *Висови* из Кљајићево Бранка Шоштарића и Владу Огара, председника Коалиције удружења избјеглица Милу Шапића, представнике ФК *Кордун* из Кљајићево и представнике ФК *Слоја* из Чонопље и НК *Петрова Гора* из Војнића.

Како је и обичај у кордунашкој кући вече почиње са здравицом, а директно са Кордуна дошао је здравичар Перица Матијевић који је и аутор здравце. Он се током вечери обратио у име Општине Крњак, у име начелника општине Вргинмост Милана Врге и дојупана Карловачке жупаније Дејана Михајловића.

– Захвалио бих се Завичајном клубу Кордунаша на позиву и јакко је лијепо доћи овдје и видјети да држите до Кордуна, обичаја и учите дјецу да пјевају и плешу. Много пута чујем израз „шкр-

» Драган Томашевић и Слободан Шарац

та кордунашка земља”. Никако не са тим не слажем јер није шкрта. Одгојила је многе синове и кћери, многе снажне борце, брижне мајке, дјецу и великане, али и нас све скупа. Раширили смо се на све земаљске континенте и вјерујем да свуда ширимо кордунашко име. Али не само име, него и познату кордунашку доброту и људскост.

Председник ЗКК Слободан Шарац свима је пожелио угодно вече и нагласио да је ово сабрање прилика да се сви сјете завичаја, који су напустили, али не својом вољом. – Мислили су да ћемо брзо заборавити нашу вјековну традицију којом се поносимо. Међутим, ми је све више негујемо и чувамо, а то говори и ова културно-забавна манифестација на којој смо се окупили у овом завидном броју. Желим да бар ово вече заборавите на све недаће које вас тиште, уз музичку екипу коју предводи Момо Станић – рекао је Шарац и захвалио се и спонзорима који несебично помажу организацију Кордунашке вечери.

Шарац је овом приликом замолио Кордунаше за минут ћутања свим палим борцима у одбрани завичаја и Крајине.

Народни посланик Миодрaг Линта наводи како Завичајни клуб Кордунаша дуги низ година организује хвале вриједна догађања и разне активности.

– У Србији живи велики број Срба родом и поријеклом са Кордуна, са подручја Крајине, са подручја западно од Дрине и Дунава, међу њима су потомци наших храбрих српских добровољаца који су се борили за вријеме Првог свјет-

» Перица Матијевић

ског рата, међу њима су потомци српских страдалника за вријеме геноцидне Независне Државе Хрватске, потомци наших српских колониста који су се доселили у Србију после Другог свјетског рата, и педесетих, шездесетих и седамдесетих година због политике лажног братства и јединства. Међу нама су стотине хиљада прогнаних Срба са подручја данашње Хрватске и Федерације БиХ. Нас све спаја безгранична љубав према Србији, понос према својим прецима... Понос према поријеклу, обичајима, традицији и култури. Према славним научницима и умјетницима.

Линта је апеловао да Србија оснује неколико важних институција, Меморијални центар српских жртава геноцида у НДХ, Меморијални центар српских жртава деведесетих година на простору бивше Југославије, канцеларију за прекодринске Србе и Србе у региону, Музеј Срба из региона и у оквиру њега Крајишки културни центар.

БОГАТА ТОМБОЛА

У културно-умјетничком програму учествовали су КУД *Ђурило и Мейодоје* из Бусија који су извели *Пјесме и шире са Кордуна*.

Нина Рађеновић рецитовала је пјесму о Кордуну.

Кордунашке пјесме изводио је и надалеко познати Ратко Шарац, који већ традиционално годинама наступа на кордунашким вечерима и много је популаран међу својим Кордунашима.

Такође, касније у току вечери по неколико пјесама отпјевали су

пјевачи: Срђан Козлица из Гејковца и Душан Каназир.

Кордунаши су организовали уз помоћ спонзора и донатора и богату томболу.

Међу првим наградама биле су: продужени викенд у Хотелу *Букети* на Златибору, којег је даровала фирма *Еурошанкиранс*, Стари Бановци. Затим викенд за 4 особе у Апартамну *Четворка* на Златибору, дарује фирма *Фиш Ин* из Сурчина и апартамни *Четворка* са Златибора. Затим, продужени викенд за 4 особе у Апартамну *Јована* у Бањи Врујци, дарује породица Златар из Перне. Награда продужени викенд на Копаонику у Апартамну *Цоли Кой* и ручак у ресторани *Бели Меда* на Копаонику дарује фирма *MND Со 2008* Душко Поповић из Маљевца.

На томболи ове године додјеливано је чак 5 печених прасића и 2 печена јагњета. Печену јагњад даровало је предузеће *Арамбаша* д. о. о. из Бусија, Драгана и Небојша Харамбашаића, и фирма *Јагран* Николе Малбаше из Београда.

Печене прасиће даровали су: *Кордун кафе* Бусије и Мира Малбаша, *Нобили* и Петар Малбаша из Темерина, МТД Маринко Мусулин из Живковић Косе, *MND Со 2008* Душко Поповић из Маљевца, МЗ Кљајићево и Удружење виноградара и воћара *Висови* из Кљајићево.

Много пута међу донаторима се појављује презиме Малбаша, а како је рекла водитељка програма Бојана Вучић, многимима може послужити за примјер шта се све може постићи када су сложни.

Овом приликом је Ради Мал-

баша једном од најспјешнијих привредника уручена књига *Кордун у рату 1990–1995*. Књигу му је уручио Ђуро Шкаљац.

Организатори су оправдали повјерење гостију, сви су се кућама враћали пуног срца и весели. Цијело вече су се могли виђати пријатељски сусрети, загрљаји, кроз пјесму су обишли завичај, а омакла се и покоја суза. Велики број Кордунаша дошао је са Кордуна, затим Њемачке, Аустрије, Канаде и Америке, као и многих мјеста из Србије. Биће ово дугих 12 мјесеци у ишчекивању 35. кордунашке вечери.

Спонзори: *Еурошанкиранс* Стари Бановци; *Арамбаша* ДОО, Бусије; *Кордуншанс* Бусије; *Фиш Ин* Сурчин; *Кордун кафе* Бусије; Апартамни *Јована* Бања Врујци; Лабораторија *Марковић*, Београд; *Чей комерц*, Београд; ЛДМ група Београд; Удружење виноградара и воћара *Висови* Кљајићево; Апартамни *Четворка* Златибор; СТР *Нино* Београд; Стаклара *Жујић* Сурчин; Ауто сервис *Каршилија* Земун; Пољопривредно газдинство *Обрадовић* Београд; *MND Со 2008* Душко Поповић Стара Пазова; *Нашура Лаб* Београд; *Јагран* Никола Малбаша Београд; *Нобили* Петар Малбаша Темерин; МТД Маринко Мусулин Бусије; Мјесна Заједница Кљајићево; *Сјас Плус*, Батајница; Ресторан *МБ Младеновац*; Печенара *Легине* Београд; Ресторан *Бели Меда* Копаоник; Ресторан *Прича* Нови Бановци; Завичајни клуб Кордунаша Београд.

Медијски спонзори: РТВ Нигара, Студио ЛК и Српско коло.

ДРАГАНА БОКУН

Имали шта да понуде на Сајму завичаја

На Сајму завичаја у Новом Саду Завичајни клуб Кордунаша представио се као један од најактивнијих. Осим завичајних окупљања и препознатљиве гурманске манифестације – Кобасицајде познати су и по издавачкој дјелатности.

Тако су посјетиоци Сајма завичаја могли да виде књиге *Зборник Вргинмост претакање судбине, Битка за Коридор живота* Николе Кобца,

Зборник Кордун у рату 1990–1995, Пета Кордунашка ударна бригада у НОР-у и Опћина Војнић са пописом жртава, Монографија Војнић, Драгољуб Јеличић – дјечак, војник, глумач, херој Ђорђија Њуњића, као и збирку пјесама Бојане Вучић *Тамо где осташе бура*. Изложили су ручне радове и посјетиоцима понудили кордунашку кобасицу, жличњаке, ладетину, салењаке и домаћу ракију.

» Ђуро Петровић, Бојана Вучић, Слободан Шарац и Ђуро Шкаљац

НЕ СМИЈЕМО ЗАБОРАВИТИ НИ ОПРОСТИТИ ГЕНОЦИД НАД 6.000 СРБА У МЈЕСТИМА СТАРИ БРОД И МИЛОШЕВИЋИ КОД ВИШЕГРАДА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта сматра да не смијемо заборавити ни опростити геноцид над око 6.000 Срба у мјестима Стари Брод и Милошевићи код Вишеграда у прољеће 1942. године. У питању је један од највећих геноцидних злочина над српским народом у Независној Држави Хрватској. Усташе су покренуле офанзиву у намјери да освоје границу на Дрини. Средином марта 1942. године из Сарајева, под командом злогласног команданта Црне легије Јуре Францетића, кренуло је десетак хиљада усташа у истребљење Срба Сарајевско-романијске и Подрињске регије. Усташе се у овом покољу убиле око 6.000 српских цивила са подручја Сарајева, Сокоца, Олова, Кладња, Рогатице, Хан Пијеска и Вишеграда, који су покушали да пређу ријеку Дрину и потраже спас у Србији. Дио људи се намјерно или ненамјерно утопио у ријеци Дрини бјежећи од усташа. Најмасовније убијање људи је извршено 22. марта 1942. године, али су убијања трајала и до маја 1942. године.

Малобројни Срби који су преживјели овај ратни пакао, након Другог свјетског рата, очекивали су да ће их власт позвати да свједоче, да се познати злочинци приведу правди и осуде. Умјесто тога завладао је мук и гурање геноцидног злочина под тепих. А преживјели су памтили и препричавали, а многи и записивали. Један од одважних био је књижевник Момир Крсмановић који је седамдесетих година прошлог вијека написао роман *Тече крвава Дрина*. Због тога је био шиканиран, нападан, понижаван и забрањиван. Линта истиче да Србија има националну, уставну и цивилизацијску обавезу да покрене снажну политичку, правну и дипломатску борбу у међународној заједници за признање геноцида над српским народом у Независној Држави Хрватској. Кључни предуслови су да Скупштина Србије усвоји Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ и оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ. Такође, веома је важно да се 10. април прогласи за Дан сјећања на геноцид над Србима у НДХ. Главни разлог јесте чињеница да је оснивањем НДХ 10. априла 1941. године започела реализација друго припреманог Плана истребљења и уништења српског народа.

ЛИНТА: ДИНКА ГРУХОЊИЋА ИЗВЕСТИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ ЗБОГ ШИРЕЊА НАЦИОНАЛНЕ И ВЈЕРСКЕ МРЖЊЕ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива надлежне државне органе да у складу са законом реагују на најновије изливе мржње новинара и професора на Филозофском факултету у Новом Саду Динка Грухоњића према Србији, Републици Српској, српском народу и СПЦ. Линта подсјећа да је Грухоњић на недавно завршеном хрватском фестивалу *Ребеда* у Дубровнику, на трибини под радним називом *Купи ми, мама, један мали рат* ширио вјерску и националну мржњу и нетрпељивост. Наиме, том приликом је изјавио да је поносан што носи име по Динку Шакићу, усташком злочинцу и команданту концентрационог логора Јасеновац и Стара Градишка, у којем је страдало на стотине хиљада Срба, што је пропраћено одобравањем присутних учесника.

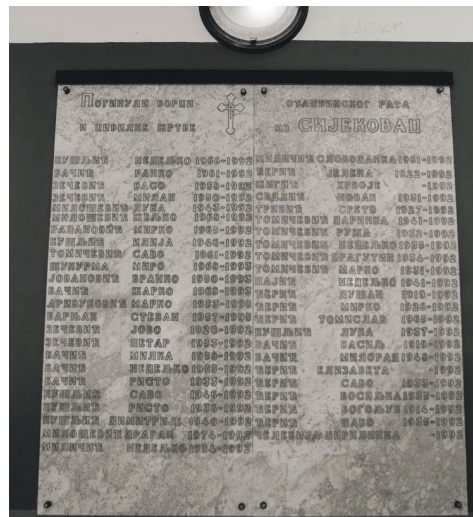
Грухоњић је имао и посебан излив вјерске нетрпељивости остављајући аманет будућим генерацијама да храмове Српске православне цркве „сквотују“ и претворе у кафане и пабове. Посебно се обрнуо на прекодринске Србе који су своје уточиште, између осталог, пронашли на простору сјеверне српске покрајине оптуживши их да „знају шта су учинили и да због тога купују резервни положај у Војводини“ с намјером да се створи „четничка творевина“.

Мада се представља као аутентични Војвођанин, занимљиво је да је и сам Грухоњић у сјеверну српску покрајину дошао из Бањалуке, а своју новинарску каријеру је градио на екстремизму и промовисању тзв. војвођанске нације и сепаратизма. Готово нестварно звучи податак да је овај промотер говора мржње добитник новинарских награда и признања Амбасадор толеранције.

Од раније је познато да је Републику Српску поредио са усташком творевини НДХ, као и да је на најприземнији начин етикетирао блаженопочившег митрополита Амфилохија као „злог брадатог врача“.

Линта истиче да Грухоњић говором мржње покушава да поремети мир и склад који српски народ у Бачкој, Банату и Срему гради вијековима живећи у миру са својим комшијама и припадницима националних мањина.

Први масовни злочин у БиХ десио се у селу Сијековац

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је прије 32 године тј. 26. марта 1992. године почињен први масовни злочин у БиХ када је убијено девет српских цивила у селу Сијековац код Брода у Посавини. Најмлађа жртва био је Драган Милошевић који је имао 17 година, а најстарија 72-годишњи Јово Зечевић. У злочиначком походу запаљено је 15 кућа и црква. Злочин у Сијековцу се десио прије оружаног сукоба у БиХ. Током седмодјесетне хрватско-муслиманске окупације у Сијековцу је убијено 46 српских цивила.

Прошле су 32 године од свирепог злочина у Сијековцу, а још увијек нема правде за недужне српске жртве иако постоје бројни материјални докази. Нажалост, правде нема за многе друге убијене Србе широм БиХ.

Наше жртве се понижавају, умањују и негирају док се муслиманске и хрватске жртве величају и преувеличавају. Због тога је од кључног значаја да покренемо активну и планску борбу за истину о страдању нашег народа. Један од начина је оснивање Меморијалног центра српских жртава на простору бивше Југославије у Београду.

Никада не смијемо заборавити страдалу дјецу Српског Сарајева и Републике Српске

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да никада не смијемо заборавити убијену и страдалу дјецу Српског Сарајева и Републике Српске.

На овај дан сјећамо се и 123 дјеце страдале у Сарајевско-романијској регији и близу 500 српске дјеце која су убијена и погинула током рата у Републици Српској. Нажалост, починиоци нису кажњени за овај велики злочин.

Трагична је чињеница да ни страдање српске дјеце није довољно да бошњачки политичари признају да су и Срби страдалници већ и даље заговарају безочну лаж да су Срби једини кривци и да су само Бошњаци жртве.

За поједине представнике Запада српске жртве не постоје и о њима се ћути. Настоје упорно да промовишу лажни наратив како су само Срби били злочинци које треба кажњавати и жигосати.

Први март је датум који подсјећа на убиство српског свата у Сарајеву и почетак рата

Први март није никакав Дан независности већ подсјећа Србе на убиство српског свата Николе Гардовића у Сарајеву, прегласавање српског народа на нелегалном референдуму и почетак рата. Референдум о сецесији БиХ од СФРЈ одржан је 29. фебруара и 1. марта 1992. године мимо договора са легитимним представницима српског народа.

Нажалост, у БиХ и даље владају двоструки аршини западног дијела међународне заједнице која заједно са бошњачким политичарима оспорава Дан Републике Српске, а истовремено њени представници редовно присуствују обиљежавању 1. марта. То показује да не поштују Републику Српску и мишљење српског народа и да немају уравнотежен приступ.

Потпуно је јасно да бошњачки политичари не одустају од ратне идеје Алије Изетбеговића да се створи унитарна БиХ у којој би Бошњаци одлучивали о свему, а Срби би били дискриминисана мањина.

Линта: Хрватска краде српско културно наслеђе, Србија да оснује Музеј Срба из региона

Хрватска плански краде знамените Србе, српско културно наслеђе и све српско јер немају своју историју и великане, истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта и наводи неколико бруталних неистина.

Хрватска је крајем јануара у Европском парламенту представила Руђера Бошковића као хрватског научника иако бројне чињенице јасно потврђују да је српског поријекла. Бошковићи су поријеклом из села Орахов До, које се сада налази у оквиру општине Равно, близу православног манастира Завала из 13. вијека.

На попису 2013. године свих 150 мјештана наведеног села се изјаснило као Хрвати. Међутим, занимљиво је да сви они обилежаву крсну славу, коју су наслиједили од својих пре-

» Стојан Јанковић

дака – православних Срба. То недвосмислено потврђује да су покатоличени. Бошковић није ни рођен, нити је живио ни у каквој хрватској држави.

Такође, Хрватска својата славног српског јунака из Равних Котара и вођу далматинских Срба из 17. вијека Стојана Јанковића и његовог потомка књижевника Владана Десницу за које тврде да су тобоже били Хрвати. Прославио се у ратовима против Отоманског царства.

Стојан Јанковић је био син Јанка Митровића из Жегара, крај Обровца. Отац се око 1641. године са четворицом браће и још 70 породица доселио са турског подручја у мало село Будин, између Жегара и Задра у тадашњој Млетачкој републици.

У Музеју на острву Висовац у Националном парку Крка у Хрватској знаменитог српског јунака Вука Мандушића, такође, представљају као Хрвата. Мандушић је један од најчувенијих јунака српске епске

поезије, а Петар II Петровић Његош га је обесмртио у свом *Горском вијенију*.

Постоји више перфидних и лицемјерних покушаја Хрватске да присвоји славног српског научника Николу Теслу и да га прогласи Хрватом и за највећег хрватског проналазача. Хрватска упорно негира историјску чињеницу да је Никола Тесла био Србин и да га читав свијет препознаје као Србина.

Србија треба да оснује посебну државну институцију Музеј Срба из региона која би се бавила чувањем и његовањем културног наслеђа Срба који су родом и поријеклом из региона или живе у државама у окружењу. У оквиру Музеја Срба из региона, постојало би више посебних центара. Један од њих би био Крајишки културни центар.

Србија да упути протест због неправедне и нељудске пресуде генералу Ђукићу пред судом у Сплиту

Трећа пресуда Жупанијског суда у Сплиту против генерала ЈНА Борислава Ђукића је дубоко неправедна и нељудска и представља наставак хрватске политике планског прогона српских официра и војника и доношења лажних пресуда, сматра председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Генерал Ђукић је у трећем поступку поново осуђен на десет година затвора на основу лажних изјава тројице свједока за наводни покушај рушења бране Перућа јануара 1993. године.

Потпуно је јасно да је у питању монтирани судски процес чији је циљ да се пресудом гене-

ралу Ђукићу додатно потврди најбезочнија измишљотина да су Србија, ЈНА и крајишки Срби тобоже извршили агресију на Хрватску. Према адвокату генерала Ђукића пресуда је заснована на претпоставкама и нетачним чињеницама. Током процеса није утврђен налогодавац нити се зна када је експлозив допремљен и стављен на брану. Поред тога, нико на брани није видио генерала Ђукића. Такође, током процеса апсолутно није доказано да је постојала намјера рушења бране.

Линта позива Министарство спољних послова Србије да упути најоштрији протест Хрватској због неправедне и непри-

хватљиве пресуде и затражи да генерал Ђукић буде изручен нашој држави. Србија има уставну и националну обавезу да активно помогне генералу Ђукићу који се у притвору у Хрват-

ској налази дуже од осам година и то без правоснажне пресуде. Такође, Србија има обавезу да активно помогне и бројним другим припадницима ЈНА и Војске и полиције РСК против којих хрватско правосудје покреће истраге, подиже оптужнице и доноси лажне пресуде.

Генерал Ђукић је своју војничку дужност обављао часно и поштено и није починио било какав ратни злочин. Монтирани политички процес генералу Ђукићу није само суђење једном човјеку, него и суђење једној држави, ЈНА, Војсци Републике Српске Крајине, крајишким Србима и Србији да би се оправдао лажни мит о Домовинском рату.

РАЈКО ВУКАДИНОВИЋ ЈЕ БИО БОРАЦ ЗА СЛОБОДУ КОЈИ ЈЕ СТРАДАО БРАНЕЋИ ПЛИТВИЧКА ЈЕЗЕРА

Прије 33 године на Плитвичким језерима десио се први оружани сукоб између хрватских специјалаца и припадника милиције САО Крајине, у јавности познат као „крвави Ускрс“, подсећа председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

У оружаном сукобу 31. марта 1991. године погинуо је припадник милиције САО Крајине Рајко Вукадиновић (32) који је са својим саборцима бранио подручје Коренице и Плитвичких језера од намјере припадника хрватске специјалне полиције да насилним путем успоставе власт.

Током наведене акције хрватска полиција је заробила 17 Срба који су мјесецима свирепомучени све до њихове размје-

не у августу исте године. Даљу ескалацију сукоба у том тренутку спријечила је ЈНА, која се поставила као тампон зона.

Рајко Вукадиновић је био прва жртва агресије проуштакског режима Фрање Туђмана на српски народ на подручју Крајине. Због тога треба да будемо поносни на Рајка Вукадиновића који је био борац за слободу крајишких Срба, а не терорист како га називају у Хрватској.

Линта истиче да је агресивна акција хрватских специјалаца на Плитвичка језера један у низу доказа да Туђманов режим није имао политичку вољу да започне суштиски дијалог са Србима и истински поштује његова уставна, национал-

на, политичка и културна права. Туђманов режим се одлучио за ратну опцију с циљем стварања етнички чисте хрватске државе по узору на НДХ. То је, између осталог, потврдио Фрањо Туђман својим србоборачким изјавама да рата не би било да га Хрватска није жељела и да је НДХ била израз тежњи хрватског народа за властито државом.

Поред тога, први Туђманов министар полиције Јосип Бољковац, у својој књизи *Истина мора изаћи ван*, написао је да је рат у Хрватској почео нападом на Србе, мислећи, између осталог, на оружане сукобе на Плитвицама 31. марта 1991. и у Борову Селу 2. маја 1991. године.

ЛИНТА ПОЗВАО МУП СРБИЈЕ ДА ТРАЖИ ОД ХРВАТСКЕ ДА ПРИВЕДУ ПРАВДИ НАПАДАЧЕ НА СРПСКЕ КУЋЕ У МЈЕСТУ КИСТАЊЕ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је у сриједу и четвртак навече (13. и 14. март) каменовано најмање пет српских кућа у мјесту Кистање у Сјеверној Далмацији. Каменоване су куће Петра Мартића, Милице Мартић, Душана Карановића, Рајка Новаковића и кућа у засеку Мажибраде. Према доступним информацијама наведени вандалски чин починила је група од пет-шест нападача. У петак навече нападнута је још једна српска кућа, односно непозната лица су ударала ногома у врата.

Очигледно је у питању злочин из мржње односно покушај застрашивања Срба у Кистањама и шире с циљем да се приморају на иселаване са својих вјековних огњишта. Трагична је чињеница да полиција није ухапсила починиоце овог вандалског чина иако постоји однована претпоставка да се зна њихов идентитет. Поред тога, полиција је игнорисала позиве појединих Срба, чије су куће каменоване, са молбом да одговорно реагује. Линта позива Министарство спољних послова Србије да тражи од Хрватске да надлежни органи хитно приведу починиоце правди и да буду кажњени у складу са законом, као и да заштити безбједност Срба у Кистањама и њихову имовину.

ХРВАТСКА ДА ПРОНАЂЕ И КАЗНИ ОДГОВОРНЕ ЗА ПАЉЕЊЕ СРПСКЕ КУЋЕ У СЕЛУ КИЊАЧКА НА БАНИЈИ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује паљење куће Бошка и Николе Лалића у селу Кињачка број 13 на Банији. Имање се налази на главном путу Сисак-Суња. У кући није живио нико од 1995. године, нити је била прикључена струја. Према информацијама комшија кућа је запаљена 21. марта око поднева. Ватрогасци су угасили пожар, а полиција је извршила увиђај.

У питању је још један примјер уништавања српске имовине на крајишком подручју. Овим вандалским чином шаље се злокобна порука прогнаним Србима да се не враћају на своја огњишта, а малобројним српским повратницима у селу Кињачка и шире да нису добродошли и да им је најбоље да се иселе.

Линта апелује на Делегацију Европске комисије у Загреб да инсистира код Владе Хрватске да надлежни органи у што краћем року пронађу и казне одговорне који су починили ово криминално дјело. Хрватска има обавезу да породици Лалић исплати новчану одштету и да гарантује приватну имовину свих њених грађана без обзира на националну и вјерску припадност.

БРАНКОВО ИМЕ СРПСКОМ КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ У СЛАВОНСКОМ БРОДУ

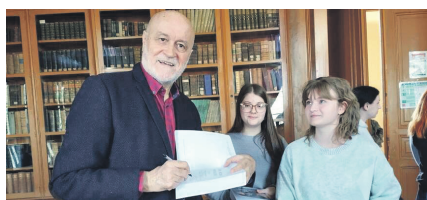
Поводом двестоте годишњице од рођења српског pjesника Бранка Радичевића у Славонском Броду је отворена зграда Српског културног центра, пише портал Срби. хр. Програм отварања зграде Српског културног центра почео је освећењем које је обавио владика славонски Јован уз саслужење свештенства ове Епархије СПЦ. Зграда у којој је смјештен Српски културни центар, назван по Бранку Радичевићу, купљен је прије двије године и реновиран средствима Српског народног вијећа. Цјелокупан пројекат коштао је око пола милиона евра. – Надамо се да ће Српски културни центар Бранко Радичевић и људи око њега уз институције наше заједнице бити камен темељац за развој неких нових и будућих Радичевића, Григора Витеза, Милоша Ђурића итд. – рекао је председник ВСНМ Бродско-посавске жупаније Зоран Ратковић.

Српско народно вијеће је у неколико протеклих година издвојило значајна средства за изградњу или куповину некретнина у којима су смјештене или ће бити смјештене бројне српске организације.

– Бићемо срећни када завршимо храм који се обнавља овдје у Славонском Броду јер сматрамо важним да православни вјерници који живе у овом граду и околини имају храм какав заслужују, какав су њихови преци подигли давно – истакао је у председник Српског народног вијећа Милорад Пуповац. Прије отварања Српског културног центра положени су вијенци на спомен плочу Бранку Радичевићу која се налази у порти православног храма у Славонском Броду, а поводом отварања зграде СКЦ-а уприличен је и прикладан културно-умјетнички програм.

СРЂАН СЕКУЛИЋ/СРБИ.ХР

ПРОМОВИСАНО КОЛО, КОЛО, НАОКОЛО НЕНАДА ГРУЈИЧИЋА

У славној спомен-библиотеци Карловачке гимназије, на *Пролећним Бранковим данима 2024*, промовисан је први том пројекта *Коло, коло, наоколо* Ненада Грујичића, у издању Бранковог кола, штампан о двестотој годишњици рођења Бранка Радичевића. Аутор Ненад Грујичић је истакао да ово дјело има генезу у својим (ултра)почецима који сежу све до 1984. године када је, у својим бранковским годинама, објавио књигу *Бранко – песник младости* у издању тадашње агилне Књижевне заједнице Новог Сада. Први том књиге, Појаве и портрети, садржи текстове о Бранку Радичевићу, његовој легендарној поеми *Бачки растанак* и антологијском *Колу* у њему, славном књижевном листу *Бранково коло* (1895), његовом оснивачу и уреднику Павлу Марковићу Адамову, о првом директору Бранковог кола Михаилу Мићи Васиљевићу, о Сремским Карловцима и Карловачкој гимназији, о Стражилову и Бранковим споменицима, о Бранковом родном Славонском Броду, те о минути из земног живота угледним pjesницима, писцима, драмским и музичким умјетницима, сликарима, кантауторима и оперским пјевачима, филозофима и духовницима што су у славу Бранка Радичевића радосно походили Бранково коло у Сремским Карловцима и на Стражилову, али и у Новом Саду.

ВЕЛИЧАНСТВЕНА ПРОСЛАВА ДВЕСТОТОГ БРАНКОВОГ РОЂЕНДАНА НА СТРАЖИЛОВУ

РОЂЕНДАНСКИ ПОМЕН ЗА НЕУМРЛОГ ПЈЕСНИКА

На дан рођења Бранка Радичевића, 28. марта, поред његовог гроба и споменика на Стражилову (1885), на свечаном завршетку *Пролећних Бранкових дана 2024*, обилежена је 200. годишњица рођења Алексија Радичевића, потоњег Бранка, чувеног pjesника српског романтизма. Био је то програм за памћење и историју у славу младића који је отишао са овога свијета у двадесет деведесет година оставивши педесет четири лирске pjesме, седам епских, два одломка епских, прегршт писама и један одговор на критику. По први пут на програмима Бранковог кола читане су искључиво pjesме посвећене Бранку Радичевићу, које су се нашле у антологији домаћина Ненада Грујичића *Ао, данче, ала си ми бео*.

Послије неколико кишних, освануо је божански лијеп сунчан рођендански дан који се као дар неба Бранку и присутнима, отворио молитвеним поменом за Алексија Бранка Радичевића. Чиноејствовао је епископ сремски Василије са карловачким свештенством и младим богословима. Чула су се два Радичевићева имена, Алексије и Бранко, и кроз молитвену лепоту релативизовао тренутак када је pjesник тјелесно напустио овај свијет, а кренуо ка вјечном животу.

Након помена, великом броју присутних људи обратио се епископ сремски Василије нагласивши да Бранково дјело није само књижевне природе, већ и духовно, религиозно дјело православног карактера у коме се слави Божја творевина. Потом је вијенац цвијећа на Бранков гроб положио Игор Мировић, председник Организационог одбора за прославу великог јубилеја: двеста година од рођења Бранка Радичевића.

Ненад Грујичић, председник Бранковог кола и члан Организационог одбора за прославу 200. годишњице рођења Бранка Радичевића, поред осталог, рекао је да Бранково коло сваке године излази до Бранковог гроба и споменика подигнутог 1885. године (два лjeta послје легендарног преноса земних остатака Бранка Радичевића из Беча на Стражилово), пријезује свијету, полаже цвијеће и изводи умјетнички програм. Истакао је да је ово несвакидашњи дан, који не само у Бранковом колу деценијама чекамо, да бисмо на такав дан, двестоти рођендан великог и непоновљивог pjesника осјетили своју пролазност и смртност своју у славу Бранка,

» Игор Мировић казује своје стихове пред спомеником Бранка Радичевића

непролазне поезије и њене моћи да траје у времену матерњег језика, нашег српског у коме је млади Радичевић унио велику pjesничку промјену која се назива револуцијом, а у практичној употреби народног језика у књижевне сврхе.

Поред Бранковог гроба и споменика, руковат од седам антологијских pjesама надахнуто су и узбуђено, наизмјенично, интерпретирали стални и одани сарадници Бранковог кола, млади умјетници Даница Петровић и Бошко Петров. Бијеху то pjesме од којих се неке и пјевају у народу: *Молишва, Никад није вишо твоје шело, Деволка на ситуденцу, Каг млидија умреши, Укор, Клејива и Врајолије*. Бројна публика у подневу Стражилова није штедјела дланове свјесна тренутка и вечите лепоте и снаге Бранкове поезије на двестоти његов рођендан.

Потом су с великим пијететом према Бранку и тренуцима који су се надземно дешавали на Стражилову, добијајући у руке отворену антологију са страницом pjesме на којој се посвећени стихови налазе, наступиле pjesникиње и pjesници са списка одабраних двадесет девет који се налазе у цвјетнику *Ао, данче, ала си ми бео*, а који су имали младалачку снагу да се поп-

ну горском стазом која добија нови уредни, камени облик. Старији pjesници имали су привилегију да возилима Националног парка *Фрушка гора*, околним планинским путем, стигну до Бранковог споменика и кажу своје pjesме њему у част.

Своје pjesме као рођенданске дарове, посвећено су приносили Бранку pjesникиње и pjesници азбучним редом њихових презимена: Јелена Алексић (*Амешхустос – Усићење илода усићење је Боја у стомен Бранку Радичевићу*) која је у име присутних pjesника прочитала и есеј посвећен великом јубилеју, Кармен Антић (*Бранко зазива Мину*), Недељко Бабић (*Чаробан див, кћери*), Верољуб Вукашиновић (*Стражилово*), Хусеин Дервишевић (*Бранко*), Ранка Грковић (*Бранко Радичевић*), Будимир Дубак (*Бранко Радичевић походи тробове*), Данило Јокановић (*Стражилово*), Дамир Малешев (*Сремски Карловци*), Перица Марков (*Понад Стражилова*), Јасна Миленовић (*Амо, Стражилово*), Игор Мировић (*Бранков Брод*), Драгољуб Павлов (*Донабела – коло с музама*), Љиљана Павловић Ђирић (*Бранку Радичевићу*), Драгица Стојановић (*Карловци*) и Милан Ђосић (*Стражиловић*). Сваки pjesник попраћен је дугим аплаузом и жељом присутних да живи вијенац pjesничке ријечи не престане.

Аплаузи су пратили и антологијске стихове посвећене Бранку из пера Петра Другог Петровића Његоша, Петра Прерадовића, Десанке Максимовић и Алексе Шантића у интерпретацији ауторке ових редова. Довољно би било да било ко од нас замисли да му десетине врхунских pjesника посвети pjesме, колики је то дар, и колико незамислив збир ванвремених димензија, надземаљски, непроцењив и изнад свих материјалних износа и вриједности.

На самом крају програма, као својеврсни крешендо у дану прославе двестотог рођендана Бранка Радичевића, појак Миодраг Миша Близнац и гајдаш Максим Мудринић на узбудљив начин извели су културну pjesму Јована Јовановића Змаја *Бранкова жеља*, испјевану у деведесет једном десетерцу, написану 1877. године поводом првог покушаја преноса Радичевићевих земних остатака из Беча на Стражилово. Захвална публика је дугим аплаузима испратила ову pjesму и сав духовно-умјетнички догађај какав се поводом Бранка и Стражилова једном јавља у стотину година.

АНА ГОЈКОВИЋ/БРАНКОВО КОЛО

Округли сто Живот pjesничког дјела Банка Радичевића

У самој завршници *Пролећних Бранкових дана 2024*, у знаку 200. годишњице Бранковог рођења, одржан је Округли сто *Живот pjesничког дјела Банка Радичевића*. У Спомен-библиотеци Карловачке гимназије, коју је васпоставио професор Павле Марковић Адамов (власник и уредник чувеног карловачког листа за књижевност *Бранково коло*), учеснике је поздравео Ненад Грујичић, председник Бранковог кола и члан Организационог одбора за прославу великог јубилеја: два вијека од рођења Бранка Радичевића. Поручио је да ће присутни научници, професори и pjesници имати изванредну прилику да о прослави два вијека од рођења Бранка Радичевића искажу своје стваралачке увиде и дају конкретан допринос изучавању pjesничког дјела у времену.

У раду Округлог стола са разноврсним и богатим темама учествовали су – Ненад Николић: *Град у Безименој Бранка Радиче-*

вића, Будимир Дубак: *Бранко Радичевић, Црна Гора и Њеџош*, Ненад Кебара: *Косензација у сиситему њесничког шекстиа Бранка Радичевића*, Ана М. Зечевић: *Бранко Радичевић у амалтаму њезије и музике*, Милан Громовић и Бојана Кулићан Громовић: *Лоцус амонсус Бранка Радичевића и Бранка В. Радичевића*, Љиљана Павловић Ђирић: *Там и свешлост у њезији Бранка Радичевића*, Маја Белегишанин: *Сонети и друји облици у ојусу Бранка Радичевића*, Даница В. Столић и Милутин Ђуричковић: *Фидурајивност у лирици Бранка Радичевића*, Валентина Златановић Марковић: *Божја реч у њезији Бранка Радичевића*, Растко Лончар: *Бранко Радичевић у њесничком делу лиричара међурајине српске књижевности*, Александра Мариловић: *Лик Бранка Радичевића у драми Маска Милоша Црњанској*, Антоније Симић: *Гушење ероса: ирређивачка цензура и измене у делу Бранка Радичевића*, Урош Ристановић: *Космичке визије Бранка*

Радичевића и Лазар Буква: *Игеје-цитокази у њезији Бранка Радичевића (Шта значи оријентација се у њезији)*.

Двјема сесијама Округлог стола председавали су Растко Лончар и Милан Громовић. Изложени радови донијели су свјеже погледе који ће бити драгоцјен прилог досадашњим увидима у pjesничко дјело Бранка Радичевића.

Неколико учесника спријечених због здравственог стања и изненадних породичних обавеза да учествују у раду Округлог стола Бранковог кола приложиће своје радове на такође разноврсне и нове теме. Поводом 200. годишњице рођења Бранка Радичевића, Бранково коло ће штампати Зборник радова *Живот њесничког дела Бранка Радичевића* који ће бити промовисан на 53. Бранковом колу (6–16. септембра) које ће, као и цијела ова година, такође протичати у знаку великог јубилеја.

БРАНКОВО КОЛО

АНЂА ШУШИЋ – НЕИМАР СА ПЕРОМ ИЗ ГАЈДОБРЕ

Свака књига је као новорођенче!

Да пензионерски дани могу бити итекако плодносни доказ су многобројна дјела иза Анђе Шушић, а и даље неуморно пише и проналази инспирацију у природи, животи, догађањима. Како каже ово је њено вријеме. Писање је морало да сачека неко своје вријеме. И дочекало је. Велики је родољуб и често каже да читав свијет једном мора да схвати да смо ми народ који не љуби ланце. Слобода је услов нашег опстанка. Воли жив догађај, жели да осјети како он пулсира.

Једнако добро се сналази у свим жанровима. Каже да воли књижевност у целини. Свака књига јој је као новорођенче, а има их девет; сваком се једнако радује. Ипак приповјетка јој је првенче; она станује у њеној души.

● **Реците нам нешто више о књизи *Кореспонденција духа и ума*.**

– То је мени посебно драга књига. Нисам је писала сама. Имала сам част да ми господин Драган Вилић укаже повјерење, и уз његово на књижевном пољу високо постављено име / свакако заслужено /, подигне и моје име, ојача ми самопоуздање и утемељи одважност. Ова књига је скуп писама, размјене мишљења о различитим темама: филозофским, историјским, социолошким, друштвеним, вјерским, темама из свакодневног живота. Средњовјековна, епистоларна форма нам се учинила подесном. У суштини људи воле да прочитају писмо и ми смо одлучили да им пружимо то задовољство.

● **Који су најчешћи мотиви у вашим пјесмама?**

– Одговор сам дала у предговору поетске збирке *Надахнуће*. „Поезија је сасвим оригинално богатство једне душе. Не само њеног записничара него и шире; слојевите душе, и ријечи истиснуте из ње; кристала који се таложи дуго, а настао је на темељу личног или мање личног доживљаја: попут корала приљубљеног уз стијену, у једном тренутку одваженог да се отргне и полети са жељом да се прикаже у свој својој лепоти и понуди као оплемењивач свеколиког емотикона будући у људима оно најљепше осјећање...“

● **Објавили сте двије збирке приповједака: *Огледала* и *Траг нокта***

– Писање приповјетке подразумева вишестрано проучавање и дубоко емотиван доживљај. Приповједка мора бити и пророк. Без поруке приповјетка је тек пуко причање, ређање низа бираних ријечи; није жива и брзо се заборави. Приповједка мора бити тројство: учесник, свједок и пророк. У њој су реченице језгровите и јасне, свака ријеч је на правом мјесту, нема уопштавања.

● **Да ли је САЧ историјски роман?**

– Говорећи о САЧУ, проф. емеритус, др Славко Гордић, наглашава: „Сач је књига која захвата широк и висок историјски лук. На томе захвату могло би се написати неколико обимних књига. Ако направим извод из рецензије *Пуш ка сјознаји* Драгана Вилића, САЧ је: „Спој „историјске патине“ и модерног доба, добује као јака кроз наративну списатељицу, која на тренутке гори у историји и прошлости, а на тренутке пламти у сивилу садашњости, а ови тренуци у њеној души букте у ватри страха за будућност нових генерација...“ Лично мислим да САЧ има историјски оквир, а да је у тај рам сложено више токова: породичних, вјерских, политичких, пријатељских, социолошких, идеолошких, а прије свега људских. Наравно са јаким примесима традиционализма. Сваки лик је специфичан

приказ, а уденут је у један од ових токова. Најкраће речено *Сач* јесте роман – есеј, дјело са наглашеном историјском и савременом друштвено-политичком позорницом.

● **Писали сте до сада и поезију, приповјетке, роман... у ком жанру се осјећате најкомфорније?**

– Не могу се одређити. Све зависи од тренутне инспирације. Можда ми је мало ближа проза: те дуге реченице у којима мисао може да почне и да се заврши. Проза има димензију мудровања, искуственог, филозофског, размишљајућег. Док се поезија излива, проза се гради. У сваком случају, ако писац нема добру и осмишљену конструкцију, не треба ни да улази у писање.

● **Гдје проналазите теме?**

– Мислим да теме проналазе мене. Свако подручје, догађај, нечија судбина, историјско збивање, природа је право богатство тема. Све зависи како се шта доживљава. Понекад ни велики догађај не може да у мени покрене жељу да пишем, а опет обичан човјек, са својом животном причом може да изазове у мени праву буру, ломове у мојој души и потребу да се ослободи тога набоја. Онда могу да пишем ко зна колико. Мисли и ријечи се сударају, престижу једни друге, а ја забравим и на вријеме и на храну; на све мимо тога писања. И тада настају најбољи записи.

● **Да ли Вам је са годинама теже или лакше да пишете?**

– Није ми ни лакше, ни теже. Године немају, барем код мене, везе са тим. Ја волим да пишем. То ме освјежава, надahnjuje, одмара. Готово дјело је неупоредиво задовољство. Кад си му поставио коштур, па га поткао, па умрио, спремио за штампу, добио одштампано... Тај мирис књиге изашле из штампарије. То је нешто неупоредиво! Сваки писац је и неимар: неуморни градитељ дјела које би да остави за будућност. Колико у томе и успијева нека „Поклоњања дјела суде, што је чије дају свјема...“ (ЊЕГОШ).

● **Да ли припремате неко ново дјело?**

– Да. Роман *Рам за слику* и збирка пјесама *Акорди времена* налазе се у штампарији. Што се мене тиче, то је готово. Задовољна сам! О радовима који су у току, могу само рећи да су у питању четири пројекта: Једно литерарно-историјско дјело под насловом *Окно*, поетска збирка *Звуци са камена*, роман *Шша носи река* и књига *Кайи музроси* као скуп рецензија, приказа, осврта, коментара, поклоњених пјесама – оно што сам писала ја другим писцима, и што су писали они мени. Сматрам да је и то начин да им се одужим. Наравно, наведени наслови су само радни; ко зна како ће то бити до краја. Умало да забравим. Ваља завршити и роман *Небески ход*...

ДРАГАНА БОКУН

ДРАГАН ВИЛИЋ ВЕЋ 30 ГОДИНА БИЉЕЖИ ТРЕНУТКЕ У БЕСКОНАЧНОСТИ ВРЕМЕНА

ИСТИНА ЈЕ ОСНОВНИ МОТИВ СВАКОГ ДОБРОГ ПИСЦА

Књижевник Драган Вилић рођен је у Гацку у Херцеговини. До 1992. живио је у Сарајеву, а од 2002. године живи у Америци. Да би се 2021. године вратио у Србију и нашао уточиште у Ужицу. До сада је написао двадесет и једну књигу: четири романа, једну велику поему, неколико збирки поезије, неколико збирки приповједака, књигу мисли и записа, књигу са једном драмом и двије комедије, књигу рецензија, које је писао за дјела других пјесника и писаца и двије необичне књиге написане у коауторству. Једна је збирка поезије *Ришам свјетлости у мјесечевим мјенама*, са покојном пјесникињом Марином Булајић, а друга је *Кореспонденција*, књига која улази дубоко у све сфере живота, микрокосмоса и макрокосмоса, написана заједно са књижевницом Анђом Г. Шушић.

● **Реците нам нешто више о вашем животном путу од Гацка до Ужица?**

– Често када ми неко постави ово питање кажем да ми не бирамо путеве. Путеви бирају нас. Пјотр Дамјановић Успенски, руски путописац у својој књизи *Упојрази за чудесним* каже „Ми о свом животу одлучујемо јако мало. Готово све одлучује судбина и околности“. Данас, када сам ушао у позне године, потпуно подржавам ове његове ставове... Пут егзодуса, који сам прошао од села Браићевићи, гдје сам рођен, које се налази у брдима изнад Гацка, преко Сарајева у којем сам провео дјетињство и младалачко доба, неколико година проведених у пакленом злу ратног гротла на Балкану, зрело доба потрошено на лутање и робовање по бијелом свијету, повратак на Балкан прије неколико година, је пут који је био предодређен и стављен пред мене снагом и вољом космичких сила, да бих кроз живот стекао искуство, много научио и припремио се за неминовност, која долази по свако живо биће на овој планети... Одбачени од Бога, остављени на њедилу, у лимбу између истинског живота и смрти, лутамо кроз животну илузију, рекао би Спиноза... Овдје, у Ужицу, већину времена проводим у тиховању и у ишчекивању откровења је ли имало смисла проживјети тако буран живот или не...

● **Колико дуго већ пишете?**

– Активно пишем више од три деценије. Писање је покренуло зло рата у БиХ. Вјероватно да није било тих околности мој живот би отишао неким другим токовима и можда не бих никада написао ни једну једину ријеч... Сада, када размишљам о томе питам се да ли бих био срећнији или не и шта је срећа у животу једног малог човјека? У несретним годинама, годинама када је бесмислено лила крв на Балкану, читање и писање ми је помогло да не полудим, у шта нисам сигуран је ли или није се десило, и да преживим. Читање књига и похрањивање знања у могом датотеку су ме, вјероватно, натјерали и на писање... Но, није ми жао што се то десило. Можда нешто од тога и остане уписано у историју књижевности, бар једна ријеч, а ако и не остане, како каже мајстор Екхарт – било ми је задовољство писати!

● **Који жанр вам је најдражи?**

– Најдражи су ми романи. Романописац, ако има таленат, богат вокабулар и велико предзнање најквалитетније се може изразити писаном ријечју. Уједно, то је и најтежи облик књижевности, али ако је дјело успјешно, онда писац има велику сатисфакцију што га је створио. Но нека – Поклоњања дјела суде, што је чије дају свјема!

● **Да ли пишете из хобија и задовољства или ипак размишљате о томе како желите да оставите нешто вриједно иза себе?**

– Има много корисних хобија од књижевности и никада нисам писао из хобија. Нисам писао ни због славе (да оставим нешто вриједно иза себе). Писао сам, и сада пишем, са интуицијом и потребом, прогоњен неком космичком силом, која уцртава мој пут. Да ли је тај пут усмјерен ка успону или се стрмоглављује у провалију, ја то не знам и не треба да знам. Испуњавам свој животни задатак и надам се да то радим колико-толико успјешно.

● **Који су најчешћи мотиви у Вашим дјелима, колико је биографског међу корицама Ваших књига?**

– Тешко ми је одговорити на ово питање. Ја нисам дежурни режимски писац, који је мотивисан и пише онако како му тренутачни ауторитети то намећу. Моје писање је спонтано (посебно поезија, која је експлозија тренутка, слика емоција изазваних: добром или злом, љубави или мржњом, правдом или неправдом... Моја проза је забиљежен тренутак у бесконачности времена, некада исписан реалистично, питко и једноставно, а некада и те како метафоричан и метафизичан, често ни мени у тренутку писања несхватљив... Сматрам да основни мотив доброга писца мора бити ИСТИНА, која је увијек болна, крвава, тешка и слабо се вари за разлику од лажи која глатко клизи низ грло, да би, јако брзо, завршила у фекалијама...

● **Ко су читаоци којима се Ви обраћате?**

– Моји читаоци су ријетки изабраници, они који се добро разумију у истинску књижевност, јер литература коју ја творим није лака литература... Она је тешка и ријетко ко је може „сварити“. Кроз моју књижевност се утире пут од прошлости, кроз садашњост у будућност. Времена се не дијеле по основној подјели, него су сва три временска термина, за које ми знамо, смијешани у једну кашу, јер мислим да ни не постоје у својој јединствености него су дио вјечности. Постоји само једно вријеме и једна вјечност. Вријеме и простор на овој планети су имагинација и слика наше фантазије...

● **Да ли нешто ново припремате?**

– Да... Ускоро из штампе би требало да изађе моја нова књига, која је урађена као трилогија: први дио поезија, други приповјетке и трећи есеј. Издавач ће бити СКОР – Нови Сад, чији сам ја члан много дуже него што сам члан УКС, Матице српске, УКВ УКРС... јер још док сам био у Америци прикључио сам се овом књижевном покрету и лојалан сам члан, ако се за једног бунтовника смије рећи да посједује и мрвицу лојалности... ДРАГАНА БОКУН

	СРПСКИ АКАДЕМИК И ЈЕДАН ОД НАЈУГЛЕДНИЈИХ ИСТОРИЧАРА КЊИЖЕВНОСТИ СА СЛИКЕ		ФРАНЦУСКИ ПИСАЦ ФРАНС	ПРИЗНАЊЕ КОЈЕ ЈЕ ДОБИО НАУЧНИК	КАЉЕНО ГВОЖЂЕ, ЧЕЛИК
	СТАЊЕ БУДНОСТИ, ЗБИЈА				
	ОНИМ ПУТЕМ				
	ФОРМА КРАТКЕ ЈАПАН. ПЈЕСМЕ				
МЈЕСТО КОД ПЛУЖИНА У ЦРНОЈ ГОРИ, РОДНО МЈЕСТО НАУЧНИКА СА СЛИКЕ		СЕМ. ИЗУЗЕВ	ХВАТАЊЕ ДИВЉАЧИ	НЕПОТРЕБЉАВАНА	
НЕУГОДАН ОСЈЕЂАЈ				ДИО ШАКЕ РАСА ПАСА	
ЛИЦА, ПЕРСОНЕ				НИТОН КОЛИКО ТРЕБА (ЊЕМ.)	
СУПАРНИЦА, ПРОТИВНИЦА					ЛИРСКИ ПЈЕСНИЦИ
КИЛОМЕТАР			ТЕНИСКИ ТЕРМИН СТОГ СИЈЕНА		
ОБИМ		МАЈСТОРИ ЗА ПЕЋИ ЗОБ			
МЈЕРА НАПОНА ЕЛЕКТР. СТРУЈЕ				ДВОЈЕ ДИО СЕДМИЦЕ	
ГЛУМИЦА ШТРЉИЋ			ДИНАР КИКИНДА	ДРВНА ИНДУСТРИЈА ЛАНТАН	
ПРИПОВЕДАЛО, ПРИЧАЛО					
СТВАРНО СТАЊЕ СТВАРИ					ИСТОК

Четврти рођендан ловачког клуба из Источног Онтарија

Чланови најмлађег српског ловачког клуба у Источној Онтарији, под именом Завичај, успјешно су организовали џеловечерњу забаву, у суботу 24. фебруара ове године, а тиме обиљежили свој четврти рођендан. Ова мала група српских ловаца и родољуба, њих 18, и ове године се показала изузетно способном да приреди велико и занимљиво дружење за више од три стотине посјетилаца.

Обиље разноврсне и укусно припремљене хране од више врста дивљачи потврдили су и кулинарске способности ових људи. Уз малу помоћ својих супруга и дјеце, на располагању се нашло више врста колача и неизбјежна кава. Разноврсна освежавајућа пића, послужења овако укусне вечере, створила су предивну атмосферу, тако да се играло и пјевало до касно у ноћ.

Традиционална ловачка лутрија само је на кратко преки-

нула весеље, за које се побринуо Балкан експрес бенад и познати пјевач Радмило Зекић.

Поздрављајући присутне на забави, члан клуба Марко Брдар изразио је велику захвалност на присуству и подршци која се тим чином потврђује. Напоменуто је да ће дио средстава од укупне зараде поклонити у хуманитарне сврхе, што ови људи раде од дана оснивања клуба.

Као закључак, послје ове дивне вечери, сматрам ова окупљања Срба у Канади изузетно оправданим и корисним. Најбоља је то прилика да се кроз заједништво и дружења не забораве српски језик и српски обичаји, попраћени бројним испречаним ловачким причама и анегдотама. Ови скупови су прилика да се на истом мјесту нађу и млади и нешто старији, јер једни од других имају шта да науче.

ИЛИЈА ВУЈАНОВИЋ

Хуманитарни концерт за Михајла и Ивану

Завичајно удружење Личана, потомака и пријатеља "Прело из Теслиног краја" на челу са председником Добривојем Павлићем организовало је 27. марта 2024. године хуманитарни концерт на СПЕНС-у у Новом Саду. Том приликом прикупљана су средства за лијечење њиховог суграђанина Михајла Тонковића. Људи поријеклом из Лике су поново показали да су ту једни за друге и увијек спремни да помогну.

На столу су били изложени дијелови књижевног и сликарског опуса крајишких умјетника намијењени у хуманитарне сврхе. Сав приход од продаје ишао је у хуманитарне сврхе, а ту је била и кутија у коју су посјетиоци могли да убаци добровољне прилоге.

Председник Завичајног удру-

жења Личана, потомака и пријатеља "Прело из Теслиног краја" Добривоје Павлица захвалио се присутнима на жељи и вољи да помогну Михајлу Тонковићу и његовој породици:

– Осмишљен је завичајни програм који ће бити надам се по мјери свих вас. Драго нам је да сте нам дошли јер ви који сте дошли имате осјећај да дајете све од себе кад се овакве акције организују. А дај Боже да оваквих вечери буде што мање и да их не буде.

У програму припремљеном са циљем помоћи за Михајла учествовали су Добривоје Павлица, Милена Чанковић, Група Плитвице, "Синови Јавора" из Ивањице, Нино Огњеновић, Вукашин Трбојевић, Небојша Станисављевић, Никола Ђапић, Василије Зорић.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

реглешче: Јава, онујд, вака, атом, нова, бол, длан, особе, Нт, ривалка, км, сингл, О, пећари, волт, пар, Ива, и ниниси, расказач, и

Отворен Српски културни центар у Удбини

Српско народно вијеће отворило је Српски културни центар у Удбини који је централна установа културе за тај дио Лике. Ријеч је о једном од четрдесетак сличних пројеката које је СНВ покренуо у последњих пет година.

Председник СНВ Милорад Пуповац рекао је на свечаности да је само на подручју Лике обновљено, уређено или играђено девет домова културе. Он је подсетио да се српска заједница од 90-тих година, нарочито након 1995. године, суочила са новом социјално-политичком реалношћу, саопштено је из СНВ.

Замјеник лично-сењског жупана Милан Узелац рекао је да је

Удбина мјесто сусрета Личана и Личанки, мјесто овдашње велике и тешке историје, али и заједничке будућности свих оних који живе на овим просторима.

Током свечаног програма у

Културном центру, Дејан Станковић је извео монодраму „Слушај како говори Сава Мркаљ“, а у музичком дијелу програма учествовали су чланови Српског културног друштва Просвјета. **ПРС**

ПРОМОВИСАНА КЊИГА ДАЛИБОРКЕ ШТУЛИЋ БОРЉА

ПРВЕНАЦ *ПОНОВО* – ПОСВЕЋЕНО ПРЕЦИМА, ПОКЛОН ПОТОМЦИМА

Удружењу књижевника Србије 16. марта промовисана је прва књига Далиборке Штулић Борља под насловом *Поново*. О књизи су говорили историчар проф. Марко Пиштало, професорка Зорана Јањић, издавач Драгана Пешаковић. Књига је јединствена јер садржи 14.000 ријечи и све почињу словом П, а књига од почетка до краја има смисленост.

У име издавача, Српског комуниколошког друштва говорила је Драгана Пешаковић која је своје излагање почела тако што је прочитала мејл који јој је упутила књижевница Гордана Влајић након читања сировог текста књиге.

„Ако постоји кандило сачињено од ријечи онда је ова прича и чудо и мелем и поука и њихало и вир емоција и чувардуша и чуваркућа.”

– Осјетила сам исто прошле године са Сајму књига када ми је пришао Далиборкин син којег нисам познавала, и он ме је питао да ли знам неког ко би објавио књигу коју пише његова мама. Када се мени њен син обратио, није више било важно шта је било у књизи. За мене је то било довољно. Те емоције које ми је пренио значиле су да Српско комуниколошко друштво има још једног писца. Ми нисмо комерцијални, нисмо велики, али знамо да његујемо оно што јесу људи чије књиге објављујемо, а то је велики писци. И сада је то, без претјеривања Далиборка.

Пешаковићева наводи да ће сви који прочитају књигу схватити зашто је важно да његујемо наш језик и да посветимо сваки дан, бар двадесет минута, читању и изучавању нашег предивног језика.

Да се књига не чита у једном даху рекао је историчар проф. Марко Пиштало, и навео како је

» Видак Масловарић, проф. Марко Пиштало, Далиборка Штулић Борља, проф. Зорана Јањић и Драгана Пешаковић

прво пожелио да открије историјски контекст ове књиге.

– Пећка патријаршија неколико наврата је гашена и обнављана, па ми је прво питање о којој се Пећкој патријаршији говори у књизи. Лутајући за трагом, наишао сам на Петра Пана и Пепељугу, којима попадаја Перса забавља потомство и рекао бих онда да је то ова Пећка патријаршија обновљена у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Пиштало се сложио да је овакву идеју врло тешко и захтјевно реализовати и колико је изузетно богатство за српски језик.

– Хтио бих људима да скренем пажњу да се међу корицама књиге крије и право мало академско богатство. Вјероватно трагајући за ријечима које би се уклопиле у концепт овог дјела, ауторка је дошла до ријечи које нисам никада чуо, има много ријечи које нећемо чути у свакодневном говору.

Књига је дуго писана, али је на крају добила прави облик, посвећила је Далиборкина сарадница проф. Зорана Јањић. Њихова сарадња је започела сасвим случајно, упознале су се у парку.

– Дјело је тешко за читање јер је на слово П, ауторка је ту монотонију ријешила тако што је наи-

змјенично писала дијалоге, монологе, описе. Форсирала сам је да ради, тако то бива када се састану Личанка и Херцеговка. Оно што посебно желим да истакнем да се у књизи могу наћи савршене ријечи српског језика, сачувала их је, а ријеч која је проглашена за најлепшу српску ријеч – праскорорје, у књизи *Поново* се помиње чак три пута.

Посебно је похвалила рад на стилској фигури градаацији која је изражена у дјелу.

– У овом дјелу наилазимо на игру ријечи. Када је завршила са писањем књиге, написала је једну реченицу у којој говори да је имала изазов и сјела и написала књигу. Није тачно. Људи треба да знају колики је труд уложила да би ово дјело данас имало облик који има. Слободно могу да кажем да је завршила својеврсни факултет пишући књигу. Много је учила, градила себе, ширила своје видике, информисала се, и због тога јој одајем признање.

Ово вече је било пуно емоција, па је и ауторка говорила врло емотивно и захвалила се породици и пријатељима који су дошли да је подрже.

– У овој просторији постоји много љубави. Пишући ову књи-

гу један од најдражих момената је био када сам успјела да објасним ријеч прстохват (палац притиснут паром прста поред палца), да објасним вјенчање, прстеновање, српске обичаје, љубав. Чак и љубав попадаје која моли да њено посвојче добије дијете. Није прича овако звучала на почетку, јер ме је Зорана, након набацаних ријечи које је прочитала, молила да сједнем и учим уз њену помоћ, и научила ме да пресложим. Сада видим да све то има цјелину и смисао.

Далиборка се захвалила мајци, и навела да је књига посвећена управо њој.

– Моји родитељи Миланко и Маринка и сестра Биљана су увијек били уз мене, прошли смо много тога заједно, и доброг и лошег, а уз њих је идол мог дјетињства и ђедо Никола којег су звали Поп. Научио ме је да волим, да волим камен, цвијет, облак. Научио ме је да волим и цијеним људе. Ова књига је љубав мене према себи самој, јер сви треба да имамо нешто своје.

Ауторка се захвалила и супругу Душану, сину Николи и ћерки Бојани.

– Знали су заћутати када би видјели да вртим реченице по глави, памтили их када замолим, подсје-

ћали ме, трпили у свим фазама мог писања, слушали и када им се можда није слушало. Бојана је била моја техничка подршка, увијек би нашла начин да ме разумије, и чији су ми савјети непроцењиви.

Такође, у помоћ су притекли и сестрић Марко Гаћеша који је насликао уље на платну за корице књиге, и Милица Вранић која је осмислила корице.

– Моја школска другарица Цица, Силвана Тинтор, утрошила је сате и сате на ишчитавање, преправљање, поправљање. Уз многе шољице кафе њена питања и потпитања помогла су ми да успијем да видим причу у очима читалаца.

Ауторка је споменула како јој је комшиница Рушка (књижевница и сликарка Ружица Мрвић) рекла, „добро је ово, ал’ ајде пробай на „ћ” да напишеш.

– Пробала, написала и „закачила” сам се и за друга слова, и споменула бих пројекат *На једно слово*, тако да ово није све што од мене можете очекивати. Надам се да ће моје сараднице остати уз мене, како бисмо направиле и сљедеће пројекте.

Гордана Влајић потпредседница Удружења књижевника Србије дала је значајну подршку промовисању књиге и навела да се нада да ће Српско комуниколошко друштво и Удружење сарађивати у наредном периоду.

– Нарочито у овом пројекту које сматрам изванредним. То колико ваша књига има књижевну вредност можемо да причамо до сутра, то ће рећи вријеме. Од срца је препоручујем свима за читање.

На крају саме промоције Далиборкина тетка Мара прочитала је пјесму коју јој је посветила. И измамила и сузе и аплауз.

Модератор промоције био је Видак Масловарић.

ДРАГАНА БОКУН

Окупљање породице Богдановић у Ковину прераста у традицију

Друго окупљање чланова велике породице Богдановић, поријеклом из Херцеговине, одржано је 30. марта у Ковину, у ресторану *Чиле*. Овај пут окупило се 50 чланова како би прославили одлазак у пензију Аца Богдановића који је три деценије провео радећи у Италији, као и завршетак студија Марка и Наташе Богдановић.

Тим поводом фамилија је за срећне пензионерске дане Ацу поклонила гусле, док су свршене студенте наградили ручним сатовима. Породица Богдановић броји 60 чланова, а оно што их краси је сложеност и међусобна чврста повезаност и блискост, што није у 21. вијеку тако чест случај.

Према ријечима једног од најстаријих чланова Благоја Богдановића први пут се велика породица окупила прошле године поводом његовог 80. рођендана 1. јуна.

– Први скуп Богдановића од оца Николе и мајке Василије на

коме је било нас 50 је протекао толико лијепо да смо се договорили да се сваке наредне године окупљамо на овај датум са циљем да се наша младеж повезује и не заборави. Иницијатори су били

моја браћа Радомир и Ацо и син Славољуб, који су жељели да ми приреде изненађење за рођендан. Ми смо сви у контакту редовно и увијек знамо сви о свима све, како су и шта раде. Нас је било 4 брата

и двије сестре, а сада смо порасли на 60 чланова породице – навео је Благоје који је својевремено био и председник општине Ковин у коју се доселио давне 1964. напустивши родну Херцеговину,

из које је отишао, како сам каже „трбухом за крухом”.

– Ми смо поријеклом из околине Гацка, село Сливља. За вријеме рата највише нас је било у Сарајеву, па сам ја овдје у Банату окупљао фамилију и тако многе спасио од ратних катастрофа. Сад смо већина нас у Ковину, Београду, Новом Саду, а неки и у Чачку – казао је Благоје који је већ 34 године председник Удружења Прекодринских Срба у Ковину, а од прије 2 године и председник СУБНОРА општине Ковин, док је његов млађи брат Радомир током радног вијека био в.д. амбасадора БиХ у Србији и неко вријеме амбасадора БиХ у Бугарској.

Скуп је протекао у пријатној атмосфери гдје су се чланови ове велике породице „сити испричали” и размијенили све важне фамилијарне информације, до сљедећег дружења које ће се одржати традиционално 1. јуна.

ВЕСНА ПЕШИЋ

» Марко Роквић са мајком Славицом

» Милан Кеџман, Драган Латковић, Богица Петровић, Миодраг Линта, Немања Давидовић, Милан Мандић, Драго Ковачевић, Златко Хујић, Здравко Булајић, Душко Мирковић и Боро Бањац

» Драго Ковачевић

10. ЈУБИЛАРНО ВЕЧЕ ПЕТРОВЧАНА У БЕОГРАДУ

Овогодишње дружење Петровчана одржаног 23. марта у хотелу *Орашац*, у организацији Удружења грађана у Београду поријеклом из Босанског Петровца, протекло је у знаку двије десетке. Прва десетка казује да је ово јубиларно, десето или прводеценијско петровачко дружење. Друга десетка означава да је завршено највишом оцјеном на скали од један до десет.

Већ сам почетак, у коме нам се на подизању завјесе дружења, ведрином добродошлице обратио Боро Бањац, председник Управног одбора. Том приликом је рекао:

– Видим да на вашим лицима царује радост, свакако послје срдчанних сусрета са својим Петровчанима. Иако нас је живот разбацао на многе стране, ово је прилика да се видимо, поздравимо и изљубимо. Вечерас ћемо заједно зајевати и драгих, незаборавних дана се присјетити. Сваки досадашњи сусрет био је пун емотивног набоја у којима су се испреплитале и радости и туге. Али, и то је живот. Увијек идемо даље. Зато, нека се вечерас и наздрави и зајева и тако призову драга сјећања на наш завичај. Наравно, нека љубав и радост побједе сваку недаћу. Овакви сусрети са драгим земљацима, пуни нам срце племенитошћу и добротом. Нека у нашим срцима влада дух нашег завичаја, нашег Петровца. Ми смо весели људи, честити и заљубљени у своје родно огњиште. Нека тако остане заувјек.

Сабрање Петровчана поздравно је и Немања Давидовић, савјетник председника Републике Српске и председавајућег општинског вијећа општине Босански Петровац. Пренио је и поздраве Милорада Додика.

» Домаћин Боро Бањац и савјетник председника Републике Српске Немања Давидовић

ПОЕТСКИ ТРЕНУЦИ

За срце и душу свих присутних било је кратко поетско представљање Драгице Вигњевевић Ковачевић док је казивала стихова из своје књиге *Гдје нестаје сунце руменилом вођено*. Такође, посебан ужитак било је казивање дијелова књиге Миланка Ковачевића *Пркоси са Грмеча*.

» Драгица Вигњевевић Ковачевић

– Једно смо од ријетких крајишких удружења који организују, односно и који имају своје вечери у три важна града као што су Београд, Нови Сад и Бањалука. Оно што је мени врло важно је да догодине буде много више младих људи на вечери Петровчана. На себе сам узео обавезу да се потрудимо и да обезбједимо свим млађим од осамнаест година да буде бесплатан улаз како би олакшали родитељима чија дјеца желе да дођу и да заволе петровачки дух – рекао је Немања Давидовић у свом обраћању.

Драго Ковачевић, начелник општине Петровац – Дринић обраћајући се присутнима истакао је драгост због великог одзива напоменувши да је то један од начина исказивања припадности и поштовања према Петровцу и петровачком крају.

– Код нас у Дринићу адаптирамо простор за покретање рада предшколске установе која ће функционисати у оквиру наше основне школе и за почетак очекујемо тридесетак дјце. Нису то само дјеца из Дринића, него и дје-

УСПЈЕШНИ

Имена оних који стоје иза успјешног и десет година одрживог постојања Удружења грађана у Београду поријеклом из Босанског Петровца су Момир Кеџман председник Удружења, Боро Бањац председник Управног одбора, Здравко Булајић секретар. Чланови Управног одбора су: Богица Петровић, Милан Кеџман, Драган Латковић, Милан Мандић, Душко Мирковић, Предраг Обрадовић, Марко Роквић, Драган Иванић, Мићо Латинковић и Милан Кеџман.

ца из Петровца која ће користити услуге те предшколске установе. Паралелно са тим радимо и један дом друштвених дјелатности који ће моћи да прими око триста људи. У разговору са митрополитом Хризостомом док је још службовао на подручју општине Петровац причали смо и о могућем дружењу Петровчана у општини Петровац. Тад је било ријечи да кад можемо имати дружење у Београду, Бањалуци и Новом Саду, зашто не бисмо могли и у Петровцу. Међутим, ево, прошло је већ много година од тада. Ускоро ћемо имати и адекватан простор да оживимо ову причу. Већина вас има контакте са својим пријатељима и родбином и зна да нас је, нажалост, на том простору из године у годину све мање и мање. Позивам вас кад год вам вријеме буде дозвољавало да обиђете своје огњиште, да уредите гробове својих предака, а сваки ваш долазак на тај простор биће и нама подршка да останемо и опстанемо на том простору – рекао је Драго Ковачевић.

Окупљенима се обратио и Ми-

одраг Линта, председник Савеза Срба из региона и народни посланик, који је истакао да су Срби са подручја општине Босански Петровац, али и многи други Крајишници доживјели деведесетих година прошлог вијека катастрофу библијских размјера, али нису клонули духом. Додао је да у Србији живи значајан број потомака славних српских добровољаца из времена Првог свјетског рата, потомци српских страдалника из злогласне НДХ и потомци наших колониста који су се доселили у Србију послје Другог свјетског рата.

– Све их заједно веже љубав према свом завичају, љубав према својим прецима и понос на своје поријекло. Као председник Савеза Срба из региона и народни посланик активно се залажем и борим да наша мајка Србија далеко више и активније помогне наш народ не само на подручју општине Босански Петровац, него широм Крајине и широм Федерације БиХ – рекао је Линта.

Он је додао да би држава требала да оснује посебну државну институцију за Србе у региону као и да би требала да пружи сву финансијску и правну помоћ часним и честитим борцима које прогони бошњачко правосуђе; да оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије и да оснује Музеј Срба из региона са циљем очувања културног и духовног наслеђа.

Уз честитке за јубилеј Петровчанима и свим присутнима поздравне ријечи у уводном дијелу дружења имала је и Ранка Срдић Милић, председница Савеза крајишких удружења.

– Овим сабрањем испуњава се Господња заповијест „Љуби ближњег свог“. Кроз Петровац кад идем на моје огњиште... „Проласци ми кроза те свједоче да тугујеш крајишки Петровче.“ Ово сам једном записала у проласку кроз Петровац. Да сте живи и здрави, да вас прати срећа јуначка и добро здравље. То је данас најбитније – рекла је Ранка Срдић Милић и потом казивала своје завичајне стихове.

За ово изузетно дружење у музичком дијелу програма били су истакнути Марко Роквић и Ђола Бенд из Новог Сада.

ТАТЈАНА РАЂЕНОВИЋ

НАКОВАЧКИ И ВЕЛИКОСЕЛСКИ ПЕТРОВЧАНИ

Да су одлични домаћини и да имају велики круг прјатеља и поштовалаца, Петровчани су и ове године потврдили. Међу присутнима сусрели смо Драгана Гагу Медића, Жарка Дошена, Радомира Рајка Кнежевића, Милана Мићаса Бабића и Славка Пећанца, веселу дружину из Накова и Банатског Великог Села, чији су коријени петровачки, а живе и успјешно раде у Београду. Угошћени су и они који нису из Петровца, али су дошли како би уживали у великом срдчаном гостопримству домаћина. Лијепо је било видјети и оне који су дошли са представницима три генерације из једне породице.

» Драган Медић, Жарко Дошен, Радомир Кнежевић, Милан Бабић и Славко Пећанца